ELLENFORRADALMI ERŐK A MAGYAR OKTÓBERI ESEMÉNYEKBEN

IV.

KIADJA
A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG MINISZTERTANÁCSA
TÁJÉKOZTATÁSI HIVATALA

ELLENFORRADALMI ERŐK A MAGYAR OKTÓBERI ESEMÉNYEKBEN

IV.

KIADJA
A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG MINISZTERTANÁCSA
TÁJÉKOZTATÁSI HIVATALA

Az „Ellenforradalmi erők a magyar októberi események" című kiadvány első három kötete behatóan tájékoztatta az olvasót a Magyar Népköztársaság államrendje ellen irányuló 1956 őszi ellenforradalmi támadás részleteiről.

A negyedik kötet az 1956 október—novemberi ellenforradalom előkészítésének, az ellenforradalmárok és bujtogatóik tevékenységének néhány fő jelenségét, valamint a konszolidáció kezdeti időszakát foglalja össze.

A kötet hiteles, dokumentált tényeket vagy azok alapján készült összefoglalókat tartalmaz.

NYUGATI IMPERIALISTA HATALMAK SZEREPE A MAGYARORSZÁGI ELLENFORRADALOM KIROBBANTÁSÁBAN

Az októberi ellenforradalom kirobbantását a nyugati imperialista hatalmak hosszú évek munkájával készítették elő. Tevékenységük három részre tagolódik:

1. ideológiai előkészítés;
2. politikai és katonai szervezőmunka;
3. fegyveresek átdobása Magyarországra.

Így kezdődött . . .

Harry Truman, az Amerikai Egyesült Államok elnöke 1951 október 10-én aláírta a kölcsönös biztonságról szóló 1951. évi törvényt. Ennek értelmében százmillió dollárt irányoztak elő (1956-ban szükségesnek tartották ezt az összeget 125 millióra felemelni) a Szovjetunióban, Lengyelországban, Csehszlovákiában, Magyarországon, Romániában, Bulgáriában, Albániában „sínylődő", illetve ezekből az országokból elmenekült, kiválogatott személyek számára, hogy ezeket az Észak-Atlanti Egyezmény Szervezetét (NATO) támogató fegyveres alakulatokba vagy más célokra tömörítsék.

Tehát az Egyesült Államok kormánya olyan törvényeket hozott, amelynek értelmében magyarokat, lengyeleket, románokat stb. idegen hadseregekbe toboroznak saját hazájuk ellen. S mit jelent a „más célokra" kifejezés? Erről számtalanszor írtak amerikai és más lapok. Azt jelenti, hogy kémeket,

szabotőröket képeznek ki. McCarran szenátor erről így írt a Congressional Records 1951 augusztus 6-i számában:

„Szükségesnek tartom az illegális felkelő csapatok maximális támogatását a kommunista ellenőrzés alatt álló területeken."

Anthony H. Leviero, a Nation's Business-ben (az amerikai kereskedelmi kamara folyóiratában) 1952 április havában megjelent cikkében ezeket írja:

„Egyetlen egy kormányhivatalnok sem fogja elismerni, de mi embereket képezünk ki, hogy a lélektani háború keményebb szakaszában kémekkel, szabotőrökkel és specialistákkal rendelkezzünk ... Ezek megtanulják, hogy kell felrobbantani hidakat, vonatokat és hadiüzemeket, kioktatják őket mindenfajta fegyver használatára, mind amerikai, mind külföldi típusok használatára ... Megtanulják a közlekedés titkos módszereit, úgyhogy vissza is térhetnek azzal, amit láttak. Az ellenséges lakosság közé keverednek, nyugtalanító rémhíreket terjesztenek."

Az úgynevezett biztonsági törvény alapján tehát nagyméretű kémhálózatot építettek ki, valamint szabotázs- és terrorakciókat szerveztek a szocialista államok területén.

Még a hidegháború periódusában alakult meg az úgynevezett Szabad Európa Bizottság, amely tömöríteti a szocialista országokból Nyugatra szökött reakciós-fasiszta ellenforradalmi elemeket. E bizottság rádiója, a Szabad Európa Rádió, 1951 augusztusában kezdte meg működését. McCarran amerikai szenátor ekkor és erre mondotta: „Ez csak a szerény kezdet, a lehetőségek korlátlanok."

A Szabad Európa Rádió alapító tagjai között szerepel Lucius D. Clay tábornok, Németország amerikai megszállási övezetének volt katonai parancsnoka, jelenleg a Lehmann és Morgan bankcsoportok beltagja, John McCloy, Németország amerikai megszállási övezetének egykori főbiztosa, Adenauer veje, ügyvédi irodája révén a Rockefeller-csoport tagja, Dean Acheson, az Egyesült Államok volt külügyminisztere, a Morgan-csoport tagja, John Foster Dulles, az Egyesült Államok külügyminisztere, Morgan Schröder, a Rockefeller-csoportok beltagja, Henry Ford autókirály, Nelson Rockefeller, az olajkirály fia,

Allan Dulles, a külügyminiszter testvére, az amerikai kémszervezetek legfőbb vezetője, Bedell Smith, az Atlanti Szövetség központi kémszervezetének főnöke, C. G. Jackson, az amerikai hadügyminisztérium lélektani hadviselési osztályának főnöke.

A Szabad Európa Rádió, amely huszonnyolc rövidhullámú adóval, a Holdskirchen középhullámú adóval (Európa legerősebb, 135 kilowattal sugárzó középhullámú adója), 25 stúdióval és rengeteg ügynökséggel rendelkezik, naponta húsz órán át sugározza műsorait. Üzembehelyezése hatvan millió dollárba került, üzemeltetési költsége évente tíz millió dollárra rúg.

E rádió programját az amerikai propagandaszervezet szabja meg és a NATO-államok hivatalos adóival (Amerika Hangja, BBC, párizsi rádió, római rádió stb.) egybehangolt adásokat sugároz.

Eisenhower elnök, amikor szóbakerült a Szabad Európa Rádió kérdése, hangsúlyozta, hogy az egyúttal az Amerikai Egyesült Államok érdekeit is képviseli.

Az ENSZ ötös bizottságának véleménye a Szabad Európa Rádióról

Az ENSZ ötös bizottsága a Szabad Európa Rádió adásaival foglalkozva, jelentésének 131. pontjában ezeket állítja:

„Egy olyan feszült légkörben, mint amilyen Magyarországon e kritikus hetekben uralkodott, örömmel fogadták azokat a derülátó és bátorító rádióadásokat, amelyek elismeréssel adóztak a felkelés célkitűzései iránt. Az ilyen rádióadások általában reményteli hangját, esetleg túlságosan kihangsúlyozták akkor, amikor szájról szájra adták azokat a mondatokat, amelyeket a különböző bemondók állítólag hangoztattak. A magyar nép állásfoglalását a külföldi rádióadásokkal kapcsolatban talán legjobban az előbb említett diák (előzetesen is hivatkozik rá a jelentés) összegezte, aki kijelentette: „Ez volt egyetlen reményünk és ebből igyekeztünk vigaszt meríteni." Úgy tűnhet, hogy a Szabad Európa egyes adásai segítették kialakulni azt a benyomást, hogy a magyarok esetleg mielőbbi támogatásra számíthatnak. A bizottság úgy érzi, hogy az ilyen körülmények a legnagyobb mértékletességet és körültekintést követelik meg egy nemzetközi rádióállomástól."

Az ENSZ ötös bizottságának jelentése tehát hallgat arról, amit a továbbiakban ismertetni fogunk, arról ugyanis, hogy a Szabad Európa Rádió közvetlen utasításokat, instrukciókat adott az ellenforradalmi felkelőknek.

A „Magyar Forradalmi Tanács" értékelése a Szabad Európa Rádióról

A Kéthly Anna, Kővágó József és Király Béla vezetése alatt álló úgynevezett „Magyar Forradalmi Tanács" 1957 január 5-én és 6-án Strassburgban ülést tartott és foglalkozott a Szabad Európa Rádió magyar adásaival is. Értékeléséből szószerint idézünk:

„A Szabad Európa Rádió magyar nyelven tartott adásainak egyik legszembetűnőbb hibája a műsorpolitika statikus jellege volt. Magyarországon a politikai helyzet különböző fázisokon keresztül állandó változásban volt. A Szabad Európa Rádió viszont mindig körülbelül az 1950-es évnek megfelelő hangon beszélt és gondolkodott. Az az érzésünk, hogy a propaganda sok esetben felszínes megfogalmazásban került sugárzásra. Ebből következett a Szabad Európa Rádió nem túlságosan szerencsés szerepe a forradalom döntő időszakában. A Szabad Európa Rádió már az első napokban ellentmondásokba keveredett, a magyarság helyzetét és az erőviszonyokat számításon kívül hagyva, irreális terveket is javasolt vagy vizsgált. A Szabad Európa Rádió nem ismerte fel kellő időben, s ez alapvető tévedés volt, hogy a kibontakozás és konszolidáció kijegecesedési pontja csak Nagy Imre és kormánya lehet — legalábbis a szabad választásokig."

Ez az értékelés arra utal, hogy a Szabad Európa Rádió az ellenforradalmi felkelőket Nagy Imre megbuktatására szólította fel, nem látva, hogy az adott helyzetben ő volt az ellenforradalom számára a legalkalmasabb kormányfő.

A Szabad Európa Rádió adásaival foglalkozva, a Le Monde című francia lap 1956 november 22-i számában a következőket írja:

„A legmagasabb amerikai személyiségek a legkisebb alkalmat is megragadták, hogy kifejezzék érdeklődésüket a kelet-európai népek iránt, hogy ellenállásra buzdítsák őket

és hogy hangsúlyozzák: mindazok, akik a szabadságért harcolnának, élvezik Amerika támogatását. A felkelés idején a Szabad Európa Rádió felhívásait igen sokan követték. Vajon nem azért folytatták-e napokon át a hiábavaló harcot, mert követték a Szabad Európa Rádiónak az amerikai elnökválasztás előestéjén adott tanácsát, amely biztosította hallgatóit, hogy ha a fegyveres felkelés folytatódnék az elnökválasztás eredményének kihirdetése után is, akkor a washingtoni kormány felléphetne Magyarország érdekében."

A Scotsman című angol lap 1957. január 3-i számában a többi között ezeket írja:

„A vád az, hogy a Szabad Európa Rádió propagandájával tényleg lángralobbantotta a zendülést és tovább szította a lángokat nyilatkozatokkal, amelyek szerint jön az amerikai segítség. Van bizonyíték arra nézve, hogy a száműzöttek, akik a Szabad Európa Rádió leadóállomásairól honfitársaikhoz beszéltek, érzelmeik erős hatása alatt biztosítékokat adtak amerikai segély nyújtását illetően."

Szemelvények a nyugati adók magyar nyelvű adásaiból

1956 nyara óta a nyugati adók még közvetlenebbül propagálták a magyar népi demokratikus rendszer erőszakos megdöntését.

1956 július 17-én a római rádió a nándorfehérvári csata évfordulójáról így beszélt:

„Ha lehetőség nyílt volna erre, *nem ma, hanem már tegnap kivonultak volna az utcákra* a nándorfehérvári hősök késői utódai. A szabad földön élő magyarság hatalmas akcióba kezdett, hogy *megkapjuk azt a külpolitikai segítséget, ami a végső lökést megadja a rezsim bukásának.*

Hunyadi János és Kapisztrán neve megragyogtatja most a régi magyar vitézséget, amelynek mi letéteményesei vagyunk. *Ha ma még hallgatunk is, holnap lehet, hogy cselekedni fogunk.*"

Amerikai Hangja Európából, 1956 augusztus 13-án, a „Mi mindent számon tartunk" című adásából:

„... ami nem jelenti azt, hogy a rendszer bűnös képviselőit nem éri el a jövőben másféle büntetés, az, amelyet a független magyar igazságszolgáltatás szab majd ki az ÁVH spiclijeire és egyéb besúgókra, mert a *megtorlás nem marad el*... Leleplezéseinket folytatjuk, mi mindent számon tartunk!"

A római rádió 1956 augusztus 13-án a következőket mondotta:

„A legrosszabb esetben a titóizmus csak mint rövid átmeneti állapot fogadható el az ország felszabadítása és függetlenítése útján. Ha a magyar titóisták el tudják érni, hogy az orosz csapatok kitakarodjanak, az orosz kizsákmányolás megszűnjék és az oroszosítással alábbhagynak, legyen titóizmus egy vagy két hónapig, ami idő szükséges arra, hogy a magyar titóistákat, nemzeti kommunistákat elsöpörje a magyar nemzet józan érzéke és a felgyülemlett elégedetlenség. A magyar titóistáknak ezzel eleve számolniok kell. Ha valóban nemzeti alapon állanak és az ország jólétét mindennél fontosabbnak tartják, akkor ezt az áldozatot is meghozzák. Ám legyenek titóisták, mi is sok sikert kívánunk nekik, hogy az országból az oroszokat és az orosz befolyást kiűzzék. A többit bízzák a magyar népre, amely a bolsevizmus minden fajtáját gyűlöli."

Szabad Európa Rádió 1956 augusztus 18, Bálint gazda rovatából:

„Arra a kérdésre, van-e értelme az áldozatnak, megfontoltan ezt válaszolom: A mai Magyarországon semmi másnak nincs értelme, csak az áldozatvállalásnak és az ellenállásnak."

1956 augusztus 30-án az Amerika Hangja „Mi mindent számon tartunk" műsorából:

„Ami pedig az Államvédelmi Hatóság egészét illeti, az ÁVH-sok nem ringathatják magukat abban az illúzióban, hogy a múltra ráborul a megbocsátás homálya. Legkevésbé sem. *A megtorlás nem marad el.* Leleplezéseinket folytatjuk. Mi mindent számon tartunk."

1956 október 11, római rádió:

„A történelem kérlelhetetlen ítélete Hitlert és Szálasit utolérte, de ugyanolyan kérlelhetetlen lesz a történelem ítélete a világkommunizmus vezérkarával és annak magyarországi csatlósaival szemben is. A kommunisták gazdaságilag már megbuktak, politikai likvidálásuk folyamatban van."

Októberben az amerikai és az angol rádiók megadják az október 23-i tüntetés alaphangját, megmondják magyarországi híveiknek, hogy milyen követelésekkel lépjenek fel.

1956 október 13, a londoni rádió Munkásrovatából:

„Követeljék a szovjet hadsereg kivonását, a szovjet—magyar megállapodások és elszámolások nyilvánosságra hozatalát, demokratizmus helyett demokráciát, idegen gyámkodás helyett függetlenséget. Mert ezek nélkül az egész kommunista nagyotakarás nem lehet más, mint mese habbal."

1956 október 16. Amerika Hangja a rehabilitációról:

„Bizonyos, hogy eljön az a nap, amikor megvilágosodik a magyar láthatár, de ezt igazi rehabilitáció fogja megelőzni, minden ártatlanul meghurcoltnak rehabilitációja, *minden kommunista bűnösnek felelősségrevonása és az Államvédelmi Hatóság cégére alatt működő magyarellenes terrorszervezet megsemmisülése.*"

A Szabad Európa Rádió irányítja az ellenforradalmat

A Szabad Európa Rádió az ellenforradalmi időszakban közvetlenül beavatkozott a fegyveres eseményekbe, utasításokat adott. A Szabad Európa Rádiót jól átgondolt politikai és katonai célok vezették. Ezek a következők:

1. A harcok időtartamának elnyújtásával lehetőséget teremteni ahhoz, hogy minél több fegyveres ellenforradalmárcsoportot dobhassanak át Nyugatról Magyarországra.

2. A fegyveres ellenforradalmi erők segítségével olyan erőhelyzetet kialakítani Magyarországon, amelyben a kapitalista restaurációra törekvő pártok programjukat a lehető legrövidebb időn belül megvalósíthatják.

Bell ezredes, a Szabad Európa Rádió hírmagyarázója *a tűzszünet ellen agitált:*

„A tűzszünet éppen olyan veszélyes, mint a trójai faló. Nagy Imre és társai ravaszul, korszerű formában akarják megismételni a trójai faló esetét. A tűzszünetre mint trójai falóra azért van szükség, hogy a pillanatnyilag még uralmon levő budapesti kormány, ameddig csak lehet, megtarthassa pozícióját. Nagy Imrének minden oka megvan a ködösítésre, azáltal, hogy a budapesti kormány magát forradalminak titulálja, megzavarja a magyarok tisztánlátását. Nagy Imre társaságában még mindig változatlanul a vonalhú moszkovitákból van a túlsúly. Ezek lennének az ígérgetett jobb jövő szavatosságai? Nem gúny ez? A szabadságért küzdőknek egy pillanatra sem szabad szem elől téveszteniök a velük szemben álló kormány tervét, mert különben megismétlődik a trójai faló tragédiája."

Gallicus kommentátor *a fegyveres harcok folytatására hívott fel:*

„A budapesti Honvédelmi Minisztérium az imént kommünikét tett közzé, amely azt mondja, hogy a budapesti ellenállási központok megegyezéses alapon megkezdték a fegyverek átadását a szovjet egységeket felváltó magyar csapatoknak. A kommüniké ezen első része hazug és álnok. Teljesen lehetetlen, hogy a budapesti ellenállás, amely a legújabb jelentések szerint 15 000 áldozatot követelt, letenné a fegyvereit a legyőzött, megfutamodott vöröskatonaság előtt. Különösen nem hihető ez az állítás azért, mert a budapesti zsarnokság, a szovjet szuronyok által fenntartott budapesti kormányzat vasárnap délben milíciába öltöztette az ÁVH-t és így a budapesti ellenállók fegyvereiket a forradalom legádázabb ellenfelének, könyörtelen hóhérának szolgáltatnák ki. És azért is hihetetlen ez a hír, mert a szabadságharc csak katonailag győzött, politikai céljait még távolról sem érte el. Az ország élén formailag még ugyanaz a csoport áll, amely ellen küzdött. Ha letenné a fegyvereit, ennek értelmében egyértelmű lenne az önkényuralom folytatódásával és a nemzeti balsors fenntartásával.

A Honvédelmi Minisztérium közleménye tehát ködö-

sítés, amelynek egyetlen célja megtéveszteni a győzelmes forradalmat, elveszíttetni vele azt a diadalt, amelyet a barikádokon kiharcolt.

De ez még semmi. Mert a Honvédelmi Minisztérium közleménye a továbbiakban azt állítja, hogy a fegyverek letétele után 24 órán belül megkezdődik a szovjet egységek kivonása Budapestről. Íme, a vérforraló taktika. A nemzet félrevezetésének, becsapásának nyílt bevallása. Vasárnap, amikor meghirdették a tűzszünetet, bejelentették, hogy a szovjet csapatok azonnal elvonulnak a fővárosból. Erre elhallgatott a puskaropogás. Huszonnégy órával utána pedig már arról szól a nóta, hogy a szovjet csapatok elvonulnak majd, ha a fegyverletétel megtörténik. Az történik, amit mondottunk. A klikk, amely inkább hajlandó legázolni az egész országot, csakhogy hatalmon maradhasson, nem bírta erővel a nemzettel szemben. Erő helyett tehát cselhez folyamodott. Kitűzte a Kossuth-címert, teleaggatta kokárdákkal az ÁVH-sokat, átöltöztette őket nemzeti milíciába és álarc alatt megpróbálja a nép ellenállását megtörni.

Íme, a Honvédelmi Minisztérium közleménye, mely agyafúrt, áruló misztifikáció csupán. Azzal a szándékkal és azzal a reménnyel szövegezték meg, hogy elködösítsék vele a szabadságküzdelem érdekét, megtörjék vele a szabadságharcosok törhetetlenségét. De nemcsak önmagukat leplezték le vele. Ezt igazolja a Győr megyei Nemzeti Tanács felszólítása Moszkva budapesti kormányához, hogy félreérthetetlenül és ténylegesen szüntesse be a harcot, továbbá a rádión keresztül azonnal közölje ezt az ország népével, mert ha nem, úgy egész Dunántúl Budapest segítségére siet. Így helyes, így igaz, így magyar. Ez a felszólítás bizonyítja, hogy a szabadságharcosok nem hajlandók a haza sorsát azokra bízni, a nemzet életének intézését azoknak átengedni, akik sok ezer vértanú pusztulásáért felelősek. Nos, ha már a kommünikét boncolgatjuk, nézzünk még egyet. Vegyük elő azt a közleményt, amely bejelenti, hogy dr. Münnich Ferenc belügyminiszter megkezdte az új demokratikus rendőrség szervezését. A munka már megkezdődött, mégpedig azzal, hogy az ÁVH-banditákat nemzeti milíciába öltöztették át. A farkaskutyára nyakörvet adtak, a vicsorgó agyarakat rózsaszínűre festették, nemzeti színű Kossuth-címert akasztot-

tak ki, így kezdődött az újjászervezés. Most már csupán az a kérdés, miként folytatódik, illetve ez nem is kérdés, mert a múltból tudhatjuk, hogy milyen lesz e szervezet. Dr. Münnich Ferenc maga szovjet alezredes, a spanyol polgárháború alatt a Rákosi-brigád intendánsa volt, ebből már tudhatjuk, milyen arculata lesz az új demokratikus rendőrségnek. De még ha nem tudnók, akkor is felvilágosítanának bennünket a múlt egyéb emlékei. Például az az emlék, hogy 1945-ben csak a szovjet szuronyok segítségével ragadták magukhoz a moszkoviták a rendőrség megszervezésének jogát. Ebből a jogból azután kikerekedett az az inkvizíciós intézmény, amely máglyára küldte a nemzet legjobbjait, s bilincsbe verte Mindszenty hercegprímástól kezdve a hon legjelesebb embereit. Adjatok egy kis demokratikus rendőrséget és kivetem évezredes szuverenitásából a nemzetet — mondják a vörös archimedesek. Erről a döntő kérdésről szólunk majd érdeméhez méltóan, hosszasabban is. Egyelőre csak annyit kérdezünk: Azért haltak-e meg a budapesti hazafiak és ezért pusztult-el a haza, hogy ezek a münnichek ismét demokratikus rendőrséget szervezzenek?"

Balogh Balázs a Szabad Európában *a Nagy Imre-kormány megbuktatására buzdított:*

„Ha valakinek egy pillanatig is kétsége lett volna aziránt, érdemes volt-e a harc, kell-e tovább harcolni, lehet-e elfogadható megegyezésre jutni a mostani kormánnyal, akkor Nagy Imre vasárnapi beszéde eloszlatott minden kételyt. A beszéd, kedves hallgatóink, nem veszélytelen. A vasárnapi beszédet gázbombának szánták. Ezzel akarják elkábítani a népet, ezzel akarják kicsavarni kezéből a fegyvert. Meg kell érteni végül is, hogy a magyar nép az egész kommunista rendszer ellen lázadt fel. Ezt akarja megdönteni. És nem őrült meg, hogy önként kiadja kezéből a fegyvert, ezzel átmentve azt a gonosz hatalmat, melynek alapvető intézményeihez Nagy Imre oly ostobán ragaszkodik. Nagy Imrének nincs bátorsága a nép követeléseit teljesíteni. Pedig nem kellene félnie. Ezért a követeléséért ma már nem mernék szovjet munkatáborba deportálni. Ehelyett kézzel-lábbal ragaszkodik a gyűlölt rendszer alapvető intézményeihez, amelyeket a

valóságban Magyarországon már túlhaladott az idő. Ha még mindig nem tudja Nagy Imre, hogy miről van szó, megmondjuk újra: A magyar nép a kommunista diktatúra eltüntetését kívánja. A magyar nép nem fogadja el Lenin dogmáit. A magyar nép egészen máshol akarja látni az úgynevezett új, Nagy Imre-féle kormány tagjait és az új pártvezetőséget."

A Szabad Európában elhangzott Bell ezredes felhívása, amelyben *a legközvetlenebbül avatkozik be az ellenforradalmi eseményekbe:*

„A magyar fegyveres erők éléről el kell távozniok azoknak a kommunista vezetőknek, akiknek ott eddig sem volt semmi keresnivalójuk. Szabadságharcos Bajtársak! Követeljétek azonnal magatoknak a honvédelmi tárcát. A főparancsnoki és a vezérkari főnöki tisztséget. Ez lenne legnagyobb szavatosságtok."

Janus hírmagyarázó *a kormány megbuktatásáért agitál:*

„Alakuljon olyan kormány, amely bírja a nép széles rétegeinek a bizalmát és támogatását, amely legsürgősebben el tudja érni, hogy az idegen csapatokat kivonják az egész országból, és amely meg tudja szüntetni a nemzetünkre káros nemzetközi szerződéseket. Ez a kormány csak ideiglenes lehet. Addig gyakorolhatja a kormányzási teendőket, amíg a szovjet csapatok kivonásával meg nem teremtődnek a szabad választások előfeltételei. Mielőbb fel kell számolni azt a lehetetlen állapotot, amely a mai kormányzást jellemzi, azt a kettős rendszert, amelyet a megzavarodott rendszer hozott létre. Fel kell számolni a kis- és nagykabinetet. Az úgynevezett Nagy-kormányban huszonöt tag közül huszonegy kommunista. Ezek a miniszterek nagyrészt már Rákosi idején hozzátapadtak a miniszteri székhez. Ez a kormány megbukott, mielőtt megalakult volna. Még a minisztertanács elnöke sem tekinthette ezt a kormányt elfogadhatónak, és kénytelen volt a teendők elvégzésére szűkebb kabinetet létesíteni. Ez az enyhén szólva balkezes félmegoldás nem kielégítő. A választ erre a szociáldemokraták adták, akik nem vesznek részt benne. Kovács nem szerepel benne, de Kovács álláspontját senki sem ismeri, ő maga nem tartózkodik a fővárosban. Bizo-

nyára okot lát a hallgatásra. A parasztpártiak bizonyára nem tekintik vezérüknek Erdeit, akinek a legnagyobb szerepe volt a parasztpárt felszámolásában, és aki a legutóbbi időkig hirdette, hogy Rákosi a vezére. Tildyre kár szót vesztegetni, őt már régen mindenki kommunistának tartja. A kiskormány tehát semmire sem garancia. Ez az állapot olyan ostobán képtelen, hogy átmenetileg sem lehet elfogadni. *A legfontosabb teendő, miként azt a szabad rádió követeli, hogy alakítsanak haladéktalanul új ideiglenes nemzeti kormányt e teendők elvégzésére.* Ebben csak a pártok igazi képviselőinek és a szabadságharc tényleges vezetőinek lehet helye."

„A szentgotthárdi nemzeti tanács felhívása a magyar néphez" címmel a Szabad Európa Rádió a következőket sugározta:

„1. Semmisítsék meg azonnali hatállyal a varsói egyezményt és mondják ki, hogy Magyarország többé nem tagja e szerződésnek.

2. Vonják ki azonnal és véglegesen a szovjet csapatokat Magyarországról.

3. Az összes nemzeti tanácsok kérjék szabad és titkos választások meghatározott időn belüli megtartását.

4. A választásokat helyezzék nemzetközi ellenőrzés alá.

A Szabad Európa Rádió „Akié a fegyver, azé a hatalom" című adásában *ismét a fegyveres harc folytatására, a hatalmi pozíciók megszerzésére szólított fel:*

„Akié a fegyver, azé a hatalom! Ezért megismételjük százszor is és meg fogjuk ismételni még százszor is, hogy a győzelmes nép tartsa meg kezében a fegyvert, mert csak így lehet övé a hatalom. A fegyvert országos viszonylatban a Belügyminisztérium és a Honvédelmi Minisztérium jelenti. Az első rendelkezik a rendészeti karhatalommal, a másik a katonai erővel. Egyiket is, másikat is hétpróbás, elszánt, szándékában félreismerhetetlenül moszkovita igazítja. Az egyik Münnich Ferenc belügyminiszter, a másik Janza Károly honvédelmi miniszter. Sem az egyik, sem a másik nem felelhet meg a népi győzelemnek. Sem személyükben, sem múltjukban, sem nyilvánvaló érde-

keikben nem nyújtanak garanciát. Lehetetlenség az, hogy a nemzet győzzön és a hatalom a legyőzött kezében maradjon. Diadalmas forradalmi kormányra volna szükség, tiszta emberekre, új emberekre, az elsőktől az utolsóig. De ha már ez nem megy, mert a szovjet szurony még mindig ott bitangol hazánkban, legalább ragadja magához a diadalmas Magyarország azt, amin haladása, szabadsága és szuverenitása eldől. 1945-ben úgy vált úrrá a népuralom, hogy megkaparintotta a rendőrséget és ezzel felőrölte a magyarság tisztességes erőit. Most ugyanez a taktika folyik. *Ne hagyjátok, szabadságharcosok! Szegre ne akasszátok a puskátokat. Egy csepp szenet, egy csepp olajat ne adjatok a budapesti kormánynak addig, amíg a belügy és a hadügy nincs a kezetekben.*"

S végül nézzük, a Szabad Európa Rádió november 4-i adását, amelyről a nyugati lapok is megállapították, hogy *fegyveres segítséggel hitegette az ellenforradalmárokat*, csakhogy folytassák a céltalan harcot:

„A svájci rádió rendkívüli jelentésben ad hírt a magyarországi eseményekről. A hírmagyarázó jelentése szerint Magyarország sorsa ma éjjel két óra körül dől el, amikor az ENSZ közgyűlése az amerikai javaslatot megvitatja. Ez előtt az időpont előtt, tehát éjjel két óra előtt nem lehet katonai segítséget küldeni Magyarországra."

Mindezek alapján teljes joggal jelentette ki az ellenforradalom egyik Nyugatra szökött részvevője:

„A nyugati rádió hangja volt az, amely megmondta nekünk, hogy merre menjünk, s mit követeljünk." (A Newsweek 1956 november 12-i számából.)

A Szabad Európa Rádió tevékenysége november 4-e után

A Szabad Európa Rádió — miután a varsói szerződés értelmében Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány kérésére harcba szálltak az ellenforradalmi fegyveres csoportok ellen — adásaiban további harcra ösztönzött, azzal az indokolással, hogy Amerika az elnökválasztások lezajlása után fegyveres beavat-

kozással segíti a magyarországi ellenforradalmi erőket. Azzal is hitegette hallgatóit, hogy az ENSZ közgyűlése fegyveres beavatkozást határoz el, és akkor megindulnak az ENSZ-csapatok Magyarországra, szárazföldön és a levegőben.

Az ellenforradalom fegyveres erőinek legyőzése után a Szabad Európa Rádió az úgynevezett munkástanácsokat buzdította a sztrájk folytatására, javasolta, hogy a Magyar Népköztársaság törvényes kormányát, a forradalmi munkás-paraszt kormányt ne ismerjék el, hanem követeljék a jugoszláv nagykövetségen levő Nagy Imrének a miniszterelnöki posztba állítását.

Az ellenforradalmárok és a Szabad Európa Rádió kapcsolata

Az ellenforradalmi felkelők és a Szabad Európa Rádió közötti szoros kapcsolatot leplezik le azok a vallomások, amelyeket az alábbiakban ismertetünk:

Az ellenforradalmi cselekmények gyanúja miatt letartóztatott Rzepka Mária elmondotta, hogy a Corvin-közi terroristák rádióösszeköttetésben álltak a Szabad Európa Rádióval. A Szabad Európa Rádió naponta 23 órakor jelentkezett, a Corvinköziek 1 órakor válaszoltak.

Konkoly Kálmán, a Szabad Európa Rádió müncheni munkatársa október végén Győrbe utazott, ahol Szigeti Attilával, a forradalmi bizottság elnökével tárgyalt. Tanácsolta, hogy a forradalmi bizottságot alakítsa át ellenkormánnyá, és kérjen ENSZ ellenőrzést a Dunántúl egész területére. Ennek nyomán ült össze az úgynevezett dunántúli parlament. Szigeti az ENSZ ellenőrzését és segítségét kérő levelét átadta Konkolynak.

November első napjaiban a Szabad Európa Rádió a győri ellenforradalmároknak rádió-adóvevő készüléket küldött. A készüléket Kása Ferenc helyi autókereskedő szállította Münchenből. November 4. után a készüléket szétszedve Bécsbe csempészték.

Szilárd Sándor leleplezett amerikai kém vallomása (még 1955 március 25-én tett vallomásról van szó):

„Arra nézve, hogy miből tudja meg visszaérkezésemet, abban állapodtunk meg, hogy visszaérkezésem után a Szabad Európa Rádió vasárnap délelőtti üzenet műsorában «Spulni» jeligére üzenni fogok."

Nádas Béláné vallja Jelencsics Géza CIC-ügynökkel kapcsolatban: „Jelencsics is a Szabad Európa Rádión keresztül közölte kapcsolataival Magyarországra való érkezésének időpontját."

Benes Jenő vallja:

„Megkérdeztem Jelencsicstől, hogy mikor jön ismét Magyarországra. Közölte, hogy két hét múlva a Szabad Európa Rádión keresztül «triumvirátus» jeligére üzeni meg."

Újlaki Csaba miskolci lakos elrabolta az ÁVH titkos iratait. 1956 decemberében Bécsbe szökött. Az ottani USA-követség a Szabad Európa Rádióhoz irányította. Onnan azzal a feladattal küldték vissza Magyarországra, hogy vigye ki az ÁVH titkos iratait. A határon elfogták.

Az Amerikai Egyesült Államok budapesti követsége hivatalos épületében (Budapest, V., Szabadság tér 12) az ellenforradalmi események idején két rádió adó-vevő állomás működött, melyeknek segítségével az amerikai követség rádiókapcsolatot tartott fenn a külfölddel. Az adó-vevő állomások üzemeltetése a magyar hatóságok engedélye nélkül történt.

A budapesti amerikai követség a Magyar Népköztársaság Külügyminisztériumához intézett jegyzékében beismerte a rádióleadók üzemeltetését, s ezt azzal indokolta, hogy az ellenforradalmi események során több ízben megszakadt kapcsolata a kormányával. Ez az indok megalapozatlan. Az amerikai követségnek módjában lett volna 1956 október 23-a után is engedélyt kérnie a Magyar Népköztársaság Külügyminisztériumától a rádió adó-vevő készülékek üzemeltetésére. Az a tény, hogy a kérelem benyújtását a követség elmulasztotta, bizonyos következtetésekre adhat okot.

A Szabad Európa Rádió léggömbhadjárata

A Szabad Európa Rádió nagyarányú léggömbhadjáratot is folytatott a szocialista államok, köztük a Magyar Népköztársaság ellen. A léggömbök több súlyos repülőgépkatasztrófát is okoztak Magyarország légiterében.

A léggömbök átmérője 15—16 méter. 1600 köbméter hidrogéngáz emeli őket a magasba. Öt köbméternyi gáz egy föld-

szintes ház tetőzetét képes szétrobbantani. A léggömbök légi felderítésre szolgáló készülékeket, fényképezőberendezést, robbanógyutacsokat, rádió adó-vevő készülékeket és más berendezéseket szállítottak. A léggömbökre rá volt írva: Made in USA.

A léggömbök rendeltetése kétirányú volt:

1. Légi felderítő tevékenység végzése.

2. A Magyar Népköztársaság kormányát, államformáját gyalázó, a törvényes rend ellen uszító iratok eljuttatása Magyarországra.

H. Baldwin, a New York Times katonai szemleírója múlt év februárjában azt írta, hogy a léggömbök a meteorológiai funkción kívül sok egyéb funkciót, többi közt felderítő szerepet is betöltenek. Baldwin ezután így folytatta:

„Az ilyen léggömbökre fényképezőberendezéseket, radar- és televíziós készülékeket lehet szerelni, és ezek a léggömbök a támaszpontra tudják továbbítani a tájékoztatást."

Az elmúlt években léggömbök segítségével háromszázmillió röplapot szállítottak a népi demokratikus országok területére.

Az ellenforradalmi események során magyar- és orosznyelvű röpcédulákat juttattak a magyar néphadsereg és a szovjet hadsereg katonáihoz.

A „Szabad Oroszország" aláírású röpcédulák az ellenforradalmárok elleni harc beszüntetésére és disszidálásra szólították fel a katonákat, egyúttal felszólították a dezertálókat, hogy rádió útján lépjenek kapcsolatba a Szabad Európa Rádióval, ahonnan instrukciókat fognak kapni.

Amerikai körök előkészületei

Washingtonban még 1950-ben megalakították a „Közép-európai Keresztény Uniót", amelynek tagjai: Magyarország, Csehszlovákia, Lettország, Litvánia, Lengyelország és Jugoszlávia keresztény demokrata pártjainak menekültjei voltak. 1953-ban New Yorkban nemzetközi kongresszuson elfogadták a szervezet állandó alapszabályát. E szerint a szervezet célja:

„A közép-európai népeknek a kommunista elnyomás alóli felszabadítása és a felszabadított országok újjászervezése keresztény demokrata elvek alapján."

„A magánkezdeményezés és a magántulajdon alapjain álló gazdasági rendet akarunk... A két világ között lehetetlen a békés együttélés... A szabad világnak eltökélt szándéka legyen, hogy minden áldozatot meghoz a felfegyverkezésre. E nélkül az erő nélkül nem lehet felszabadítani a kommunisták által leigázott világot, és a még szabad világ is halálos veszélyben fog élni."

Robert A. Taft szenátor 1952 júniusában tartott rádióbeszédében a következőket mondotta:

„Meg kell szervezni a szabadság erőit, a vasfüggöny mindkét oldalán, hogy készen álljanak arra az esetre, ha a Kreml ereje vagy egysége megtörik... Segítenünk kell a kommunistaellenes földalatti mozgalmat, hogy ébren tartsuk népeinkben a szabadság reményét. És ha majd az idő megérett, ki lehet használni az alkalmat... Minden elnyomott országban fel kell használnunk a hazai földalatti ügynökségeket, amelyek velünk együtt hisznek a szabadságban, és amelyek sokkal jobban ismerik, mint mi,

azokat az eszközöket, amelyekkel népüket a mi oldalunkra lehet vonni... Biztató, hogy Dulles jelenlegi álláspontja oly közel áll saját álláspontomhoz." (A New York Times 1952 június 2-i számából.)

Az amerikai kongresszus 1950-ben beiktatta az úgynevezett Lodge-törvényt. (Henry Cabot Lodge jelenleg Amerika ENSZ-delegációjának vezetője.) A törvény célja: kommunistaellenes „idegenlégió" toborzása mintegy 12 500 fővel (évente 2500 fő), amelyet a továbbiak során felemelnének 25 000 főre és amelynek tagjai a szocialista országok menekültjeiből kerülnének ki. Ezek az emberek különleges kiképzésben részesülnének és az amerikai hadseregben eltöltött öt évi szolgálat után megkapnák az amerikai állampolgárságot.

A „kommunistaellenes idegenlégió" toborzása azonban már sokkal előbb megkezdődött. 1945-ben nyugat-németországi katonai táborokban gyűjtötték össze az elmenekült magyar fasisztákat, csendőröket. Ezek Kisbarnaki Farkas Ferenc horthysta tábornok parancsnoksága alá kerültek, s a „hadifogságban" is fegyverben maradhattak. Kisbarnaki Farkas légióit amerikai pénzen tartották fenn. Tehát amerikai körök pénzeltek olyan fasiszta csapatokat, amelyek a második világháborúban a szövetséges csapatok ellen harcoltak, s akik miatt sok amerikai, angol és francia katona vére is folyt.

1953-ban Eisenhower elnök nyolcas bizottságot nevezett ki, hogy megállapítsa, mily módon folytasson az ország (Amerika) lélektani háborút a szocialista országok ellen. A bizottság tagjai között volt C. D. Jackson milliomos, az elnök külön tanácsadója, Robert Cutler, a Fehérház összekötője a Nemzeti Biztonsági Tanácshoz és Roger N. Kyes, helyettes hadügyi államtitkár. A nyilvánosság csak azt tudta meg, hogy a bizottság a rádiószolgálat fokozását ajánlotta, de a New York Times 1953 augusztus 20-án ezeket írja:

„A jelentést az elmúlt hónapban nyújtották át az elnöknek, de annak csak kis részét engedélyezték közölni. A Fehérház egyik nyilatkozata megállapítja, hogy a javaslatok közül sok igen bizalmas természetű."

David Sarnoff tábornok terve a többi között ezeket mondja:

„Ki kell keresni a Kreml erejének leggyengébb láncszemeit. Azzal az országgal, amelyet az elszakadásra meg-

érettnek tartunk, erőteljesen kell foglalkoznunk és tanulmányoznunk kell a vonatkozó terveket. Egy sikeres albániai felkelés például derékon találná el a szovjet tekintélyét, de egyben sorsdöntő ösztönzést adna másutt az ellenállásra.... Kelet-Németország a leggyengébb láncszemek közé tartozik. Felkelése lángba borítaná a szomszédos Csehszlovákiát és Lengyelországot. Itt az ideje, hogy előkészítsük ezeket az akciókat — tekintet nélkül arra, hogy végrehajtásuk a közeli vagy távoli jövőben történik."

Ezt a tervet 1955 április 5-én Eisenhower elnök elé terjesztették, és amikor 1955. május 9-én nyilvánosságra hozták, az elnök kijelentette, körültekintően áttanulmányozta és egyetért vele.

N. A. Rockefeller, az USA elnökének külpolitikai tanácsadója, európai körútjáról beszámolva 1955 november 18-án a müncheni magyar emigráció vezetői előtt kifejtette egy esetleges magyarországi ellenforradalom terveit. Megtárgyalta ezt Griffiths úrral, a Szabad Európa Rádió amerikai megbízottjával is, és anyagi támogatást, fegyvereket ígért és adott. Ezek segítségével a „Magyar Harcosok Bajtársi Közössége" hozzákezdett az esetleges magyarországi ellenforradalmi akciónál felhasználható rohamszázlóaljak megszervezéséhez és kiképzéséhez.

A New York Times 1956 február 8-i száma szerint Eisenhower elnök „sürgette a folyamatos erőfeszítéseket a vasfüggöny mögötti csatlós államok szabad akaratának megerősítésére".

Georg Abbot, az USA budapesti követségének volt ügyvivője „Amerikai politika egy szabad Magyarország céljából" címmel tanulmányt írt. Ebben pontokba foglalta, hogy válhat Magyarország szabaddá:

„1. A jelenlegi rendszer megdöntése belső forradalom révén;

2. A jelenlegi kormányzatnak Moszkvával való szakítása útján (titóizmus);

3. Oroszország legyőzése egy új világháborúban (amit feltételezhetően az első pont követne)."

Abbot kifejti: politikájukat elsősorban a parasztságra kell építeni.

C. M. Ravndal, az USA budapesti követe az USA külügyminisztérium kelet-európai ügyek helyettes igazgatójának, Thurston-nak küldött feljegyzésében 1954-ben ezeket írja:

„Megismétlem egy korábbi ajánlatomat, hogy megbeszélés céljából olyan javaslatokkal közeledhessek a kormányhoz, amely csak megsokszorozná bajaikat... Egyrészt a helyi kommunisták között vannak legalábbis aggodalmak és ellenállások a visszavonulás, a feszültség enyhítésének kiterjedése és gyorsasága miatt. Másrészt vannak direktívák Moszkvától. A konfliktus véleményem szerint jó alkalmat ad a zavarosban való halászatra."

Ravndal követ írja az amerikai külügyminisztériumnak:

„Javasoltunk egy taktikai változást az Amerika Hangja adásaiban, ami súlyosbítaná a magyarországi kommunista párt soraiban uralkodó zavart és ellentmondásokat."

Az Egyesült Államok képviselőházában 1956 szeptemberében bizottságot alakítottak a délkelet-európai országok ügyeinek intézésére. E bizottság szeptember 10-i és 11-i ülésein Magyarország felszabadításának kilátásairól tárgyalt. A bizottság meghallgatta a magyar emigráció vezetőinek, Varga Bélának, a Magyar Nemzeti Bizottmány elnökének és Nagy Ferenc, volt magyar miniszterelnöknek jelentéseit. *Részt vettek az üléseken katonai emigráns-körök Nyugat-Németországból meghívott képviselői, közöttük Juszti Emil horthysta vezérezredes. A bizottság elhatározta, hogy az amerikai szervek akcióival összehangolja a magyar emigráns-szervezetek tevékenységét. E célból koordinációs szervet létesítettek, s ezt megbízták a magyarországi felkelés előkészítésével.* (Neues Deutschland, 1956 december 25.)

A Neues Deutschland közölte továbbá, hogy október végén az Egyesült Államok tekintélyes képviselői Münchenben több titkos értekezletet tartottak a magyar emigráció vezetőivel. Az Egyesült Államok képviselőinek utasítására kidolgozták az ellenforradalmi kormány programját, amely a következőket foglalta magában:

Az 1945 előtti földbirtok-rendszer visszaállítása, az ipar

vonalán az államosítások következetes érvénytelenítése és a volt gyárosok tulajdonának visszaadása, amerikai katonai és polgári tanácsadók meghívása Magyarországra, a külföldi tőke széleskörű bevonása az ország gazdasági életébe, amerikai gazdasági segély felhasználása amerikai katonai tanácsadók ellenőrzésével, Magyarország belépése az Észak-Atlanti Szövetségbe és NATO légitámaszpontok létesítése Magyarország területén.

A Berliner Zeitung szerint a müncheni titkos megbeszéléseken Jackson őrnagy, a Nyugat-Németországban állomásozó amerikai fegyveres erők képviselője biztosította a magyar emigráns szervezetek vezető katonai szervét, hogy haladéktalanul rendelkezésre bocsátja a szükséges anyagi segítséget, beleértve a személy- és fegyverszállításra szolgáló tehergépkocsikat és repülőgépeket. *Sónyi Hugó, a Horthy-hadsereg volt tábornoka közölte, hogy a korábban kiképzett mintegy 11 000 főnyi különítmény tetszés szerinti időben felhasználható harci feladatok végrehajtására.*

Nyugati fegyverek az ellenforradalmárok kezében

A hamburgi Welt am Sonntag november 4-i száma arról számolt be, hogy egy magyar nőtől a következő felvilágosítást kapta:

„Csak szombaton kaptuk az első élelmiszerszállítmányt. Egy külföldi, aki folyékonyan beszél magyarul, négy kocsirakomány pléhdobozt adott át nekünk és figyelmeztetett, hogy nagyon óvatosan nyissuk ki azokat. Csak később értettük meg a szavak értelmét. Kétszáz pléhdoboz kézigránátokkal volt tele."

A France Nouvelle II. évf. 8. számában írja:

„Az amerikai diverzánsszolgálat legfőbb gondja volt, hogy »élelmiszersegély« örvén a legrövidebb idő alatt fegyvereket juttasson el Magyarországra... Szemtanúk beszélik, hogy csupán egy napon, október 25-én a Vöröskereszt jelét viselő 40 turista személy- és tehergépkocsi rakodott ki az osztrák követségen. De a kirakott áru nem csupán élelmiszer, hanem fegyver is volt."

László Béla György, a Corvin-közi főparancsnokság egyik vezető beosztottja vallomást tett arról, hogy körülbelül ötven amerikai gyártmányú géppisztoly volt az egységnél. Tudomása van arról is, hogy ötkilogrammos vajkonzerves dobozokban kézigránátok érkeztek a Corvin-közbe.

November 3-án reggel egy fekete, négyszemélyes gépkocsi állt meg a Corvin-közben. Utasai névszerint Iván-Kovács Lászlót, a corvinisták egyik parancsnokát keresték. Közölték vele,

hogy az egyik nyugati nagyhatalom megbízásából jöttek, és legújabb típusú hidraulikus fegyvereket ajánlottak fel. Elmondták, hogy a fegyverek egy bécsi fegyverraktárban vannak, s tehergépkocsikkal kell azokat onnan ide szállítani. Iván-Kovács a külföldi ügynökökkel elment a Deák Ferenc téri főkapitányságra Király Bélához, akkori főnökéhez. Az ügylet lebonyolítására azonban már nem volt idő.

Az Amerikai Magyar Népszava című jobboldali lap 1956 december 8-i száma beszámol arról, hogy Zákó volt nyilas tábornok *fegyveres kíséretével együtt* átlépte a magyar határt és Győrbe érkezett. A „szabadságharcosokat" kellemetlenül érintette a hírhedt nyilas tábornok megjelenése, nem akarták, hogy kompromittálja őket. Zákó tábornoknak azt mondták, ha segíteni akar, szerezzen nekik Nyugatról bazookát (amerikai gyalogsági tankelhárító fegyver), akármelyik szabadságharcos örömmel átveszi a fegyvereket.

Nem érdektelen a Washington Daily News híradása sem arról, hogy Donovan, az ismert amerikai ezredes az október—novemberi események idején többször átlépte az osztrák—magyar határt. Amikor visszatért Washingtonba, egy sajtóértekezleten kijelentette, hogy a „segítség" legjobb módja „fegyverekkel ellátni azokat, akik még harcolnak". Arra a kérdésre, hogy az Egyesült Államok segítse-e a harcok folytatását — Donovan kijelentette: „Természetesen segítenünk kell ezt."

*

A Magyar Rádió megkérdezte Asztalos János százados hivatásos fegyverszakértőt, hogy milyen fegyvereket használtak a felkelők 1956 őszén. Válasza a következő:

— A fegyveres ellenállás felszámolásával előkerült fegyvereket két csoportba osztjuk: az első csoportba a hazai gyártmányúak tartoznak. Ezeket a magyar csapatoktól, fegyverraktárakból szerezték. A második csoportba a külföldi eredetű fegyverek tartoznak. Meglehetősen sok idegen eredetű fegyvert vett birtokába a karhatalom. Van közöttük számos Borhardt, Luger, Parebellon pisztoly, amelyet a német hadiipar gyártott. Számos 1930-as mintájú, 7 lövetű, 9 mm-es Browning pisztolyt is zsákmányoltak, ezeket Belgiumban gyártották. Az amerikai hadseregben ma is rendszeresített 11,43 mm-es Colt-típusú, 7 töltény befogadóképességű pisztolyból is jelentős mennyiség került a kezünk közé. Érdekes a Mauser típusú, 6—10 és 20 töltény befogadására alkalmas pisztoly is, mely szintén

német gyártmányú. A laikus is megállapíthatta, hogy milyen pisztolyokból lövöldöztek.

A karhatalom lefoglalt sok amerikai gyártmányú, 11,43 mm-es, 20—50, illetve 100 töltény befogadására alkalmas Thomson géppisztolyt, továbbá számos MT—40 mintájú német géppisztolyt is találtak.

Beszélni kell azonban a puskákról is. Ezek között volt például a Garan-típusú, félautomata puska. Ennek mérete 7,62 mm-es, befogadóképessége 8 töltény. Ez jelenleg az Amerikai Egyesült Államok rendszeresített fegyvere. Katonai szakértők értesülése szerint a nyugatnémet hadsereget is ilyen karabéllyal fegyverzik fel. A felsorolt fegyverek egyike sem volt a magyar fegyveres erőknél rendszeresítve. Ezek rejtett utakon, külföldről kerültek Magyarországra.

Magyar emigránsok szerepe az ellenforradalmi felkelésben

A Le Monde 1956 november 22-én „Amerika becsapta a magyarokat" című cikkében megírja, hogy az emigráns szervezeteket nem lehet úgy tekinteni, mint a magyarországi kormányzattal szemben álló *magyar* irányzatokat. A mérvadó emigráns szervezetek a washingtoni kormány szervei, fizetett ügynökségei, s tevékenységük részét képezi a magyarországi rendszer ellen irányuló külföldi aknamunkának. A Le Monde említett cikke ezt írja:

„New Yorkban nemzeti tanácsokat alakítottak olyan személyekből, *akiket az amerikaiak válogattak ki és pénzeltek* oly mértékben, amely lehetővé tette azok számára, hogy a szabad világban monopolizálják az emigránsok képviseletét."

Ezek az amerikaiak által kiválogatott és pénzelt személyek, a magyar emigráció vezetői már jóval október 23. előtt készen állottak, hogy részt vegyenek egy, a népi demokratikus rend ellen irányuló akcióban. Pearson, a Daily Mirror szemleírója rámutatott:

„Az események különös egybeesése folytán az emigráció majdnem minden tekintélyes képviselője Párizsba érkezett. Oda utazott Mikolajczyk volt elnök, akinek tehenészete van Marylandben, odaérkezett továbbá Stefan Ossuski csehszlovák vezér, Dimitrov (Gemeto), a bolgár parasztpárt vezére és Nagy Ferenc volt miniszterelnök, a magyar kisgazdapárt vezére. Talán megsejtették az elkövetkező eseményeket."

A France Nouvelle II. évf. 8. száma ezeket írja:

„És nem véletlenül történt, hogy október elejétől fogva a müncheni, salzburgi, gráci, linzi, bécsi és más nyugat-német és osztrák városbeli emigráns központokban nyüzsgő tevékenységet lehetett tapasztalni.

Nyugat-Németországban, Münchenben, a Lockerstrasse 32-ben, a Szabad Európa Rádió helyiségeiben valóságos toborzó irodát nyitottak, hogy Magyarországra horthysta tiszteket és más emigránsokat küldjenek.

Különleges katonai utasításokat adtak nekik és pénzzel látták el őket, hogy az első jelre induljanak el Magyarországra.

Magyarországon Glisson kapitány, az Egyesült Államok katonai attaséja azzal hívta fel magára a figyelmet, hogy sűrűn utazott Bécsbe és Salzburgba és ezek az utazások nem voltak üdülés jellegűek. Glisson kapitány biztosította az összeköttetést a magyarországi ellenforradalom és a külföldi szubverzív központok között, amelyek részt vettek a zendülés előkészítésében és kirobbantásában."

A Berliner Zeitung 1956 november 20-i száma ezeket írja:

„A kiképzett magyar emigránsok részvétele a magyarországi véres eseményekben most már kétségtelenül megállapított tény. Münchenben ismeretes lett, hogy a németországi Traunstein közelében egy amerikai vezetés alatt álló tábor van, amelyben Franco Spanyolországából származó katonatisztek és a magyar fasiszta szervezetek tagjai képezik ki az embereket a gerillaharcra. Október 20. után ebbe a táborba nagy csoport magyarországi sváb érkezett, olyan emberek, akik 1945-ben Nyugat-Németországba menekültek, mivel a fegyveres SS tagjai voltak. Ezeknek szervezetük is van, amely Münchenben, a Himmelreichstrasse 3. szám alatt működik.

Október 24-én, 25-én és 26-án a traunsteini tábor gerilla tanulóit csoportokban Ausztriába szállították és onnan szanitéc repülőgépeken és autókon Magyarországra csempészték."

Az emigráció októberi felkészüléséről a Hadak Útján című fasiszta emigráns lap így számol be:

„A magyarországi események híre úgyszólván órák alatt talpraállította az egész magyar emigrációt. A korábbi politikai ellentéteket félretéve, szinte a világ minden magyarját egyetlen szent akarat töltötte el, ha lehet, fegyverrel megsegíteni a magyar szabadsághősöket. Ha nem lehet, akkor minden összeköttetés megmozdításával felrázni a világ közvéleményét. Az MHBK (Magyar Harcosok Bajtársi Közössége, fasiszta emigráns szervezet) központi törzse önmagát is kibővítette és Zákó András vezérőrnagy vezetése alatt rendkívüli vezetési szervezetet hívott életre, mely a legsürgősebb feladatok megvitatása után riadótörzset alakít... A hírekre, számosan a lelkesedéstől fűtve, azonnal elindultak Ausztria felé, azonban sokan fennakadtak az országhatárokon vagy a közbeeső nagyobb városokban rekedtek. Október 28-tól kezdve sok száz egyéni és csoportos jelentkezőről jött hír nemcsak Európából, hanem a tengerentúlról is. A társemigrációk nemcsak együttérzésükről biztosították a magyarságot, hanem a vasfüggöny mögötti nemzetek tagjai közül igen sokan jelentkeztek minden országban a magyar szabadságharcban való részvételre. Az MHBK-hoz a tengerentúlról távirat érkezett, hogy száz kanadai bajtárs és ottani lelkes magyar repülőgépen Ausztriába indult, hogy részt vegyen a szabadságharcban.

Eisenhower elnök már a szabadságharc kitörésének első óráiban fogadta az amerikai magyar szövetség képviselőit, és azoknak teljes támogatását ígérte meg."

A hungarista-fasiszta Út és Cél novemberi száma szerkesztőségi levélben közli:

„A hungarista mozgalom vezetője szerkesztőségünk egyik tagjának kíséretében átlépte a magyar határt, hogy a helyszínen tájékozódhassanak a helyzetről. Távollétük alatt Európa majd minden országából harcolni akaró magyar csoportok érkeztek Ausztriába. Szerkesztőségünk éjjel-nappal külföldről jövő testvéreink rendelkezésére állott."

A fasiszta Út és Cél novemberi számának egyik cikkében a következők olvashatók:

„A hontalanok túlnyomó többsége mindenkor kész

arra, hogy ha kell, fegyverrel is részt vegyen hazája felszabadításában."

Az Új Hungária november 2-i száma így ír:

„Megmozdult a magyar emigráció. A menekült magyarok legnagyobb németországi gyűjtőhelyén, a walkai táborban, az ott tartózkodó magyarok lelkesedésükben rohamzászlóaljakat alakítottak. Az a tervük, hogy függetlenül minden más eseménytől és a nyugati állásfoglalástól, előnyomulnak Magyarország felé.

Londonban ugyancsak önkéntes zászlóaljak alakultak...

Franciaországból, Németországból, Ausztriából és más európai országokból magyar fiatalok és emigráns katonák egyéni kezdeményezések alapján úton vannak Magyarország felé, vagy talán már át is léptek a határon."

A United Press amerikai hírügynökség egyik levelezője a felkelés előkészítéséről ezeket írja:

„Hogyan lehetne másképpen megmagyarázni, hogy nyomban a felkelés kitörése után pár órával ezrével voltak láthatók a piros-fehér-zöld jelvények és karszalagok a felkelőkön. Hogy ne beszéljünk a fegyverekről, amelyeket főleg az utcai harcok elején nem lehet zsákmánynak tekinteni, a teherautókról, amelyek a felkelőket a stratégiai pontokra szállították és a stafétákról, a felszerelt motorbiciklikről."

A New York Herald Tribune 1956 október 30-án Nagy Ferenc nyilatkozatát ismertette:

„A szabad világ nagyhatalmainak azonnal be kell avatkozniok, ha meg akarják őrizni a kommunistaellenes felkelést."

Nagy Ferenc hozzátette, hogy október 30-án Bécsbe utazik és onnan a magyar határra megy. Nem volt hajlandó kifejteni útjának indítóokát. Feltevések szerint azonban ő és más számkivetésben élő magyar vezetők találkozni fognak a felkelés megbízottaival.

A Nemzetközi Paraszt Szövetség ülésén határozatot hoz-

tak, amely szerint felszólítják az önkénteseket, hogy amennyiben a Biztonsági Tanács nem tudja létrehozni a fegyverszünetet, harcoljanak Magyarországon.

A Le Monde november 3-án arról számolt be, hogy „sok emigráns áramlik Budapestre és erősíti a jobboldali pártokat".

A New Leader 1957 január 28-án azt írja, hogy „a Nyugat-Európában élő magyar emigránsok tömegesen utaztak Magyarországra, hogy harcoljanak".

A bécsi Österreichische Volksstimme 1956 október 30-i számában jelenti, hogy a határmenti területeken szabályszerű főhadiszállások léteznek, ahol reakciós személyek és Horthy-ügynökök „az utóbbi időben magyar menekültekkel együtt átlépték a határt, hogy — mint mondják — csatlakozzanak a felkelőkhöz".

A következő napon az AFP ezeket jelentette:

„Megerősítést nyert, hogy Nyugat-Németországban lázas sietséggel katonai szervezetek alakulnak abból a célból, hogy olyan politikai intézkedéseket tegyenek, amelyek messzemenő következményekkel járnak."

A Szabad Magyarország című New York Cityben megjelenő magyar lap 1956 december 21-i számában Mártonfalvy Hugó, az MHBK helyettes csoportvezetője ezeket írja:

„Volt magyar katonák egy kis csoportja, valamennyi tagja az MHBK-nak, minden akadály és tilalom ellenére átment Európába, hogy felvegye a kapcsolatot a felkelőkkel."

A Nyugatról jött fasiszta és más reakciós emigránsok nem tétlenkedtek Magyarországon. Erről tanúskodhat Kertész István, a soproni egyetem marxista-leninista tanszékének vezetője is. Kertész Istvánt az ellenforradalom alatt az egyetemisták MEFESZ szervezetének járőre elvitte az egyetem épületébe. Az egyik szobába vezették, ahol egy Münchenből jött, magát D/IV-nek nevező kémelhárító szerv működött. Kertészt egy „Gyula bácsi"-nak nevezett személy hallgatta ki. Ugyanitt hallgatták ki a soproni Közületi Ingatlankezelő Vállalat igazgatóját, Horváth Istvánt. A D/IV riadócsoportokkal rendelkezett, melyeknek tagjai fegyveres egyetemisták voltak.

Amikor Magyarországon megkezdődtek a fegyveres harcok, a felfegyverzett csoportok tömegesen vonultak Ausztriába. Az osztrák rendőrség próbálta lefegyverezni ezeket az alakulatokat, de sem megállítani, sem fegyverüktől megfosztani nem sikerült őket: megfelelő igazolványokkal voltak ellátva. Az osztrák rendőrség egyik jelentése a következőket írja erről:

„... A rendőrségi tisztviselőknek igen rossz véleménye van ezekről az emberekről, mert többnyire bűnöző típusokról van szó, akik ellen, minthogy az amerikaiak állandóan védték őket évek óta, semmit sem tehettek."

Kohut Béla csoportja október végén érkezett Gratzba, s a Park Étteremben ünnepélyesen fogadták őket. Dr. Balla ezredes ellátta a csoportot politikai instrukciókkal és pénzzel. Kohut, lelkesedésében, irodalmi „művecskét" írt „Emlék Ausztriából" címmel. Íme, néhány sora:

„Isten veled Ausztria, itt éltem legszebb napjaimat, de most megyünk Magyarországra, harcolni a kommunisták és a szovjetek ellen."

Kohuték október 30-án megérkeztek Magyarországra, és 31-én beálltak Dudások „forradalmárjainak" soraiba.

Hasonlóképpen került Magyarországra Tóth Károly. Október 29-én érkezett Bécsbe, ott újságíró igazolványt kapott és még aznap tovább utazott Győrbe. Instrukciókat hozott a már működő úgynevezett dunántúli kormánynak. Orosz emigráns csoportok azzal bízták meg, hogy próbálkozzék agitációval a szovjet csapatok között.

Gyulai Lajos október 28-án indult el Zirndorfból, 30-án már jelentkezett Király Bélánál. A forradalmi ötös bizottság több kerület nemzetőrség-parancsnokának és a kerületi munkástanácsok összekötőjének nevezte ki. Még kétszer megjárta az utat Ausztria és Magyarország között. Decemberi visszatérte után a magyar hatóságok letartóztatták.

Hasonlóképpen jöttek át Magyarországra Welsből, Puchheimből, Passauból, Innsbruckból és más osztrák helységekből felfegyverzett vagy az ellenforradalom szervezésére vonatkozó utasításokkal ellátott csoportok.

MILYEN „SZABADSÁGHARC" VOLT MAGYARORSZÁGON 1956 OKTÓBERÉBEN?

Október 23-án

Az 1956 október 23-án kezdődő ellenforradalmi felkelés magán viselte a szervezettség és tervszerűség ezernyi jelét. Az ellenforradalom idején erről dicsérően emlékeztek meg a nyugati körök és hírszolgálati szervek. A United Press amerikai hírügynökség október 27-én például azt jelenti, hogy október 23-án a magyar főváros „pincéjéből teljesen felkészült titkos hadsereg jött elő".

Ezek a megállapítások azonban — és az ellenforradalmi felkelés tényei — nem illenek ahhoz az elmélethez, amelyet az ellenforradalom azért vallott, hogy a felkelés szervezettségét leplezze. E szerint az elmélet szerint az ellenforradalmi felkelést Gerő Ernő október 23-i rádióbeszéde és a Rádiónál „a békés tüntetőkre lövető ÁVH" elleni harag robbantotta ki.

Ennek az elméletnek — amelyet az ENSZ ötös bizottsága is átvesz — semmi köze a tényekhez. Az ellenforradalom már jóval a Gerő-beszéd előtt megmutatta arcát, bedobta jelszavait a tüntető diákok közé, szervezett csoportokat ékelt be a tüntető menetbe, s nyílt államellenes, népi demokrácia-ellenes akciókat kezdeményezett.

Az alábbiakban néhány visszaemlékezés alapján ismertetjük az ellenforradalmi felkelés közvetlen előzményeit és kezdetét.

Október 23-án reggel

Október 23-án reggel a főváros házfalain, a kirakatok üvegtábláin megjelentek az egyetemek pontokba foglalt felhívásai, és elterjedt a hír, hogy délután az egyetemi ifjúság felvonul a Bem-szoborhoz tüntetni a lengyel nép szabadságmozgalma mellett.

Egy szemtanú, Farkas László, az EMAG dolgozója így emlékezik október 23-a reggelére:

„Hajnali öt óra volt, amikor egy nagyobb számú, ismeretlen emberekből álló csoport bebocsátását kérte gyárunkba, az EMAG-ba. Szervezők voltak. Az egyetemi fiatalság »követeléseit« hozták magukkal. A munkásokkal akartak beszélni. A délelőtt folyamán még számos hasonló »küldöttség« érkezett. Noha egyiket sem engedtük be a gyár területére és nem engedtük meg, hogy szétosszák a magukkal hozott röplapokat, mégis azonnal akadtak segítőtársaik a gyárban. Többek között Selyem László, egykori finánc, rögtön munkához látott. A gyár területére csempészett röplapokat osztogatta, heves agitációba kezdett a munkások között. Balsejtelmekkel eltelve figyeltük a rádió híradásait. Az egyetemi fiatalság előző éjjel tartott gyűléséről már értesültünk. Vártuk a fejleményeket. Számos szervezett munkást már ekkor aggasztott, hogy a felzaklatott fiatalok mozgolódásából baj lehet. A baljós hangulatban, mintegy ötvenen még aznap délelőtt összeültünk tanácskozni. Mitévők legyünk? A feszült légkörű gyűlésen, melyen munkások, műszaki értelmiségiek, munkásból lett tisztviselők kerestük a megoldást — végül is elítéltük a fiatalok felvonulási tervét és elhatároztuk, ha mégis sor kerül a felvonulásra, kérni fogjuk, hogy biztonsági okokból adjanak fegyvert a munkások kezébe. Délután megdöbbenve hallgattuk a rádió híradását: „a belügyminiszter engedélyezte a fiatalság felvonulását . . ."

(Megjelent a Hétfői Hírek 1957 augusztus 21-i számában.)

Így kezdődött

Gacsáji Istvánnak, a Közgazdasági Egyetem dolgozójának visszaemlékezése a tüntetésről:

„... Az egyetem elől, a Dimitrov térről indultunk... A Bajcsy-Zsilinszky útra befordulva több egyetem kezdett jelszavakat kiabálni. Egyetemünk ekkor még a megbeszélt néma tüntetéshez tartotta magát és nem vette át a jelszavakat... A szocialista demokráciát követelő és hazafias jelszavak mellett a Bajcsy-Zsilinszky út vége felé soviniszta és szovjetellenes jelszavakat is kezdtek egyes egyetemek kiabálni... A járdán levő tömegből becsmérlő megjegyzések hangzottak el a vörös zászlóinkra, de hallgatóink megvédték a vörös zászlókat. Így érkeztünk meg, jelszavakat kiabálva a Bem térre. Itt több teherautó volt emberekkel telve, akikről nem tudtuk kicsodák, és szélsőséges jelszavakat kiáltoztak."

(Megjelent a Tolnamegyei Népújság 1957 január 9—10-i számában.)

Egy összehangolt időpont

Az ellenforradalmárok taktikája bevált. A kezdetben még csak 8—10 000 főnyi, zárt rendben felvonuló diáksereghez különböző csoportok csatlakoztak. A Bem-szoborhoz fél öt órakor kb. 20 főnyi csoport érkezett teherautón. Az autóról leugrálva a tömeg közé vonultak, magasra tartva egy nemzetiszínű zászlót, melynek közepéről kiégették a népköztársasági címert. a tömeg közé vonultak, magasra tartva egy nemzeti színű Ez a kis csoport, szorosan tömörülve, ütemesen jelszavakat kiabált: „Új kormányt!" „Éljen Nagy — vesszen Gerő!" Megjelenésük szemmel láthatólag megzavarta az eddig rendben álló tömeget. A körülállók egy részét felháborította megjelenésük és hangosan kifogásolták a címer kiégetését és a jelszavakat. A vita következtében a tömeg rendje megbomlott, egy részük helyet adott a zászlós csoportnak, más csoportok elhagyták a teret. A „békés" tüntetés illúziója szertefoszlott. Az ottmaradt tüntető tömeg egy része átvette a jelszavakat. Viharos, szenvedélyes hangulatba dobták be az újabb jelszót: „Menjünk a Parlamenthez!" A térről elindult tömeghez újabb cso-

portok csatlakoztak. Ezután már kifejezetten párt- és rendszerellenes jelszavakat hangoztattak.

Ugyancsak ebben az időpontban (fél öt körül) a Nyugati pályaudvar előtt és a Marx téren — a már korábban összeverődött tömeg között — egy nagyobbszámú csoport (jellegzetesen az Ilkovics-büfé törzsvendégei) bedobta a jelszót: „Gyerünk a Parlament elé!"

És ugyanabban az időben — fél öt körül —, amikor a Bem téren a tüntető tömeg közé benyomult a 20 főnyi csoport kiégetett zászlókkal és kormányellenes jelszavakkal, a Parlament elé is megérkezett egy hasonló összetételű, ellenforradalmi jelszavakat hangoztató, kiégetett címerű nemzeti színű zászlókat lobogtató csoport. A Parlament előtt rövid ideig tüntettek. S amikor a Bem téren kiadták a jelszót, hogy „Menjünk a Parlament elé!" — a Parlament előtt elhangzott a jelszó: „Menjünk a Stúdióhoz!"

A Bem térről és a Marx térről tehát a Parlament elé vonultatták a tüntetőket. De itt már várta őket az új útirány: „Menjünk a Stúdióhoz!" A jóhiszemű tüntetők közül senki sem gondolt arra, hogy a jelszavak ilyen fordulata egy jóelőre elkészített, összehangolt terv egyik mozzanata.

Szervezett fegyveres támadás a rádió ellen

A Magyar Rádió és Televízió dolgozói, akiknek nagyrésze átélte a Rádió ostromát, tiltakoztak az ENSZ ötös bizottságának jelentése ellen, s a következőkben foglalták össze tapasztalataikat:

„... Az ENSZ ötös bizottsága a nagy többségükben meg nem nevezett tanúk vallomására alapozott jelentésében foglalkozik a Magyar Rádió ostromával is, sőt a Magyar Rádió épülete előtt lejátszódott eseményeket mintegy fordulópontként ki is emeli, annak »bizonyítására«, hogy ezek az események »változtatták a békés tüntetést fegyveres felkelléssé«.

Az ENSZ-jelentés azt állítja, hogy a helyzetet október 23-a késő délutánján az mérgesítette el, hogy a Magyar Rádió »cenzora« megakadályozta az ifjúság követeléseinek beolvasását a rádióba. A jelentés szerint a rádiót védelmező államvédelmisták sortüze, a sortűz áldozatainak vére volt a fordulópont, amely végsőkig elkeseríttte és a fegyveres felkelés útjára vitte a népet.

Mi ebben az egyetlen részletkérdésben is száznál több, megnevezett, valamennyiünk által ismert és becsült munkatársunkat és barátunkat — jelen volt szemtanúkat — állítjuk szembe az ENSZ-jelentés ismeretlen tanúival. Ez a száznál is több munkatársunk látta, átélte azt, ami történt.

Délután 17 és 18 óra között sűrű sorokban özönlött az előre megszervezett és tudatosan felizgatott tömeg a rádió épületének környékén. A közöttük levő provokátorok a legkülönbözőbb — sokszor már ekkor fasiszta, antiszemita — jelszavakkal megzavarták a még jóindulatú és csak érdeklődő embereket is és lehetetlenné tettek mindenféle nyugodt, józan megbeszélést. A helyzet már ekkor odáig fajult, hogy a tüntetők egy része kőzáport zúdított a rádió épületére. Beverték az ablakokat, szétzúzták az erkélyre szerelt hangerősítő berendezés mikrofonjait, megdobálták a rádió erkélyére kilépőket, közöttük annak a 4—5, a tömeg által tárgyalásra beküldött küldöttségnek a tagjait is, akik megbeszéléseik eredményéről kívántak szólni a tömeghez. Láttuk, hogy már ekkor szó sem lehetett semmiféle megbeszélésről. Egyes csoportok az adás megszakítását és «szabad mikrofont» követeltek az utcára, sőt a rádió vezetői által a stúdió épülete elé nyilatkozatok készítésére rendelt hangfelvevő kocsi ellen is támadást intéztek, s a gépkocsit fedezékül és faltörőkosként felhasználva betörték a rádió bezárt kapuját.

Mi — a szemtanúk és résztvevők — miközben a rádió ellen az egyre fenyegetőbb tüntetés és támadás folyt, tudomást szereztünk arról, hogy a város különböző pontjain fegyvereket osztogatnak, felfegyverzett csoportok gyülekeznek, akiket tudatos ellenforradalmi szervezők a rádióhoz irányítottak, azzal a hazug és provokatív jelszóval, hogy «az ÁVH-sok a rádiónál lemészárolják a fiatalokat». Erről mi, a rádió épületében levők a koraesti óráktól kezdve számos jóindulatú telefon-figyelmeztetést kaptunk a város legkülönbözőbb pontjairól: a Dózsa György útról, a Dunapartról, a Kossuth Lajos térről, a Körútról, a VIII. kerületi pártbizottságtól. Mi — a szemtanúk és résztvevők — láttuk, tudtuk, hogy este 21 és 22 óra között dördültek el az első emberéletet kioltó lövések a fegyveres provokátorok oldaláról, akik már felfegyverkezve bújtak meg a tömegben és tervszerűen megszállták a rádiót körülvevő

épületek tüzelésre legalkalmasabb helyeit. A rádió őrsége — a közben érkezett erősítéssel együtt — füstgránáttal, vízifecskendővel, vaktöltéses riasztó lövésekkel és puszta testükkel — idegfeszítő küzdelemben védték az épületet órákon át. Parancsnokaik, még azután is, hogy az ellenforradalmárok megkezdték a fegyveres támadást a rádió épülete ellen, több kísérletet tettek arra, hogy szóval, érvekkel megnyugtassák a felizgatott embereket. Így haltak hősi halált a védők közül az ellenforradalmi támadás első halálos áldozatai: Magyar László, az Államvédelmi Hatóság őrnagya és Kovács László honvéd őrnagy, akiket aljas módon orvul lőttek le a tömeg között megbújt ellenforradalmi provokátorok.

Október 23-án a rádió védői részéről éjfélig egyetlen olyan lövés sem dördült el, amely bárkit is megsebesíthetett vagy megölhetett. Valótlan a jelentésnek az az állítása, hogy október 23-án a rádió épületét védelmező államvédelmisták sortüze «volt az a fordulópont, amely végsőkig elkeserítette és a fegyveres felkelés útjára vitte a népet».

Mi — szemtanúk és részvevők — bizonyítjuk, hogy a rádió védői csak éjfél után fél órával kaptak tűzparancsot és még ezután is kísérletet tettek a vérontás elkerülésére, még ezután is csak azt az utasítást kapták parancsnokaiktól, hogy szóval, érvekkel szereljék le a rádió előtt levő tömeget. Teljes határozottsággal állíthatjuk, hogy a rádió védői csak október 24-én 1 óra 05 perckor nyitottak választüzet támadóikra. Ez a Magyar Rádió elleni támadás hiteles története ...“

A második összehangolt időpont

Az ellenforradalom még a rádió ostroma alatt tovább szélesítette akciókörét. Az újabb csoportok felfegyverzésére azonos időpontban indítottak támadást fegyverraktárak, lakanyák, gyárak és a MÖHOSZ (Magyar Önkéntes Honvédelmi Szövetség) lőtere és kerületi raktára ellen.

„... 23-áról 24-ére virradó reggelre több MÖHOSZ-kerületből, illetve lőtérről jelentés érkezett, hogy fegyveres csoportok megtámadták helyiségeiket, majd raktáraikat feltörték, s onnan fegyvereket, ruházatot és lőszert vittek el.

A támadás időpontjai a következők voltak:

XX. kerületi helyiség	24-én 0.00 h-kor
IX. kerületi helyiség	24-én 1.00 h-kor
VII. kerületi helyiség	24-én 1.00 h-kor
II. kerületi helyiség	24-én 2.00 h-kor
VIII. kerületi helyiség	24-én 3.00 h-kor
XIV. kerületi helyiség	24-én 3.00 h-kor
Gamma lőtér	24-én 3.00 h-kor
Marcibányi téri lőtér	24-én 3.00 h-kor
VI. kerületi helyiség	24-én 4.00 h-kor
V. kerületi helyiség	24-én 5.00 h-kor

A fegyveres csoportok birtokába körülbelül 400—450 darab különböző fegyver, elég nagymennyiségű lőszerrel került."

(Részlet az október 23-án a MÖHOSZ-szervezetekben történt eseményekről szóló összesített jelentésből.)

A Timót utcai fegyverraktár ellen az első támadás 23-án 23 órakor indult meg.

Éjjel 3/4 12 órakor részben már felfegyverzett tömeg sikeresen ostromolta meg a Lámpagyárat.

Éjfél körül másodszor intézett sikeres támadást egy kb. 600 főnyi, részben felfegyverzett csoport a Bem-laktanya ellen.

A Józsefvárosi telefonközpont elleni akció 23 órakor kezdődött. Nyilvánvaló, hogy egy „spontán" felkelés részvevői a fegyveres harcok első óráiban nem gondolnak egy külföldi beszélgetéseket lebonyolító telefonközpont elfoglalására. Erre csak azoknak van szükségük, akik a rendszer megdöntésére ezt a speciális telefonközpontot is fel akarták használni.

Mindezek után az ENSZ ötös bizottsága a következőket jelenti:

„Az október 23-i tüntetések kezdetben teljesen békés jellegűek voltak, de *semmi bizonyítékot* sem sikerült találni arra vonatkozólag, hogy a tüntetők közül bárki is *erőszakhoz* akart volna folyamodni. A fordulat csak annak tudható be, hogy az ÁVH tüzet nyitott a rádió épülete előtt tartózkodó tömegre és annak, hogy Budapesten orosz katonák tűntek fel, mint harci ellenfelek."

Az ötös bizottság jelentése hozzáfűzi:

„A tömeg haragja fokozódott, amikor vöröskeresztes jelzésekkel ellátott kocsik hajtottak az épület elé. Az elsősegélyt nyújtók helyett fehér orvosi köpenyben ÁVH-rendőrök kerültek elő. A feldühödött tömeg megtámadta őket..."

De az ENSZ ötös bizottsága rendelkezésére álltak az ellenforradalom idején készült újságok, amelyekből megállapíthatta volna, hogy a fenti állításból egy betű sem igaz. A Népszava 1956 október 26-i száma a következőket írja:

„Golyók sivítanak, gránátok robbannak és a kis fehér mentőautó valósággal száguld. Ahol szükség van rá, nyomban ott terem... Orvosok, ápolók, gépkocsivezetők életük veszélyeztetésével... látják el feladatukat. És mégis, hiába hősi helytállás, híre terjedt a feldúlt tömegek között: »fegyvert szállítanak!« és a tájékozatlan tömegből tüzet nyitottak a mentőkocsikra. Több kocsit összelőttek, többe belelőttek. Dr. Rónafalvi Ödön mentőorvost munkája közben ölték meg. Egy másik orvos szeme világát vette el a gyilkos golyó. Több ápoló és gépkocsivezető megsebesült."

A Népszava tehát, mely a felkelőkkel rokonszenvezett, megírta, hogy az ellenforradalmárok mentőkocsikra, orvosokra, ápolókra tüzeltek. Néhány nappal később az Országos Mentőszolgálat „Forradalmi Bizottsága" le akarta ezt a súlyos tényt tagadni, és kitalálta a mentőkocsiban szállított ÁVH-sokról szóló mesét. Az ENSZ ötös bizottsága készséggel vette ezt át.

Teljesen légből kapott és valótlan az ötös bizottság jelentésének az az állítása is, hogy „a Szabad Nép, a Kommunista Párt lapjának székházából ÁVH őrök tüzet nyitottak a fegyvertelen tüntetőkre".

A Szabad Nép székházának 1952 óta semmiféle ÁVH őrsége nem volt, tüzet a székházból senki soha nem nyitott. A Szabad Nép székházának ostromát a Magyar Rádió 1956 október 25-én így kommentálta:

„Szokás szerint a Magyar Rádió a Szabad Nép vezércikkét szokta közvetíteni. Ma ez nem történhetik meg. A párt központi lapja tegnap sem jelent meg, és ma reggel

sem kerül az olvasók kezébe, csak a déli órákban. Ennek oka az a tragikus eseménysorozat, mely a fővárosban kedd este óta zajlott le, és amelynek egyik középpontja a Szabad Nép székháza volt. Kedden a Szabad Néphez már a kora délutáni órákban egymásután jöttek az ifjúság egyetemi küldöttei és azt kérték, adjon teret a Szabad Nép határozatainak, kívánságainak. Az esti órákban azonban megváltozott a küldöttségek által előadott követelések tartalma és hangja. A tüntetők közül sokan jöttek fel a szerkesztőségbe, megrendült hangon számoltak be az elfajult tüntetés tragikus következményeiről. A küldöttségekben a legjózanabb ifjak kétségbeesve mondották: mi ezt nem akartuk. Ők maguk mentek vissza az utcára, hogy megpróbálják a tömeget megnyugtatni és ők maguk jöttek vissza a szerkesztőségbe közölni, hogy a provokátorok hangja egyre jobban eluralkodik. A Blaha Lujza téren gyülekező és tüntető tömeg magatartásából kb. tíz óráig mégis úgy tűnt, nincs szükség fegyveres védekezésre. Este tíz óra után azonban a helyzet gyökeresen megváltozott. Nagyrészt kicserélődtek a tüntetés részvevői. Tíz óra után már csak ellenforradalmárok és a félrevezetett suhancok dühöngése kapott hangot a Blaha Lujza téren. Követelték, hogy a Szabad Nép adjon ki általános sztrájkra szóló felhívást. Megkezdődött a székház ostroma, a provokátorok kövekkel támadtak. Egymásután zúzták be a bejárati oldal hatalmas üvegfalait, az ablakokat. A lap munkatársai az utolsó percig sem mondtak le a lap megjelentetéséről. A nyomda dolgozói fegyelmezetten folytatták munkájukat, de éjfél körül behatoltak a székházba a támadók. Felgyújtották a Szabad Nép könyvesboltját, felborították és felgyújtották a téren álló gépkocsikat. Miközben az alsó emeleten dolgoztak, több támadó feljutott már a székház negyedik emeletére és leszakították onnan a vörös csillagot. A fegyveres támadók, mert most már fegyvereket is szereztek, követelték, adják át a székház hangosbeszélőjét. Ezt a lap munkatársai megtagadták, de a terroristák megtalálták és üzembehelyezték a hangosbeszélőt. Lázító jelszavak, uszító felhívások hangzottak a téren. A tömeg pedig méterről méterre feljebb hatolva, tört, zúzott és fosztogatott. Az egyik szobából kilépett egy nő. A tüntetőkhöz tartozott, de azt hitték, hogy a szerkesztőség egyik munkatársa áll előttük és agyonlőtték..."

Mindezek alapján is megállapítható:

Az az állítás, hogy október 23-án spontán módon és az „ÁVH tüzelésére" válaszolva robbant ki az ellenforradalmi felkelés: valótlan, néhány hazug állításra és a tények elhallgatására épül. Nem véletlen, hogy az ENSZ ötös bizottságának jelentése elhallgatja az ellenforradalom tervszerű támadásának bizonyítékait, a MÖHOSZ-helyiségek egyidőben történő megrohanását, s a többi fegyvertszerző, vagy stratégiai pozíciók megszállására irányuló akciót.

Az októberi ellenforradalom pártjai

A magyarországi ellenforradalmárok és külföldi szövetségeseik tagadják, hogy az októberi ellenforradalom a burzsoá-földesúri rendszer visszaállítására irányult. Tagadja most Kéthly Anna, a Szociáldemokrata Párt volt elnöke, a Nagy Imre-kormány kinevezett, de a törvényes esküt le nem tett volt államminisztere is. Pedig az ellenforradalom idején maga Kéthly Anna sem így látta a helyzetet, és felhívta a közvélemény figyelmét is a restaurációs veszélyekre. A Népszava november 1-i számában így írt erről:

„*Az ellenforradalom ma azt suttogja,* hogy semmit sem kezd újra abból, amit annakidején elkövetett. Vigyázzunk erre, és a párt felépítésével védekezzünk az ellen, hogy ez a susogás diadalmas nevetéssé ne erősödjék."

Tehát 1956 novemberében Kéthly Anna is ellenforradalomnak minősítette azt, ami végbement.

Kéthly Anna november 4. után megfeledkezett erről a figyelmeztető felhívásáról. Ez azonban nem változtat azon, hogy 1956 október 23. és november 4. között Magyarországon a földesúri burzsoá rendszer visszaállításának kísérlete folyt. Ezt bizonyítják az ellenforradalom idején létrejött pártok és szervezetek, azok politikai programjai is.

Voltak ugyan olyan pártok, amelyeknek egyes vezetői felléptek a kapitalista restaurációs törekvésekkel szemben, hangsúlyozták a szocialista vívmányok megőrzésének szükségességét. De már ezek a pártok is, proletárdiktatúra-ellenes és nacionalista platformjuk révén, akarva-akaratlanul megkönnyítették a restaurációs erők térhódítását.

Az október 23-a után megalakult pártok többsége nemcsak közvetve, hanem közvetlenül is a restaurációs célok szolgálatába szegődött.

E pártok szervezőinek többsége a volt uralkodó osztályok képviselőiből került ki, akik már a Horthy-rendszer idején jobboldali, fasiszta és legitimista tevékenységet fejtettek ki.

Íme néhány példa az ellenforradalmi pártok szervezőinek, vezetőinek szociális származására és politikai arculatára:

A **Keresztény Demokrata Párt** szervezését október 31-én dr. Paraczky István földbirtokos kezdte el. A szervezésben résztvett Mester Kálmán, a reakciós Baross Szövetség volt titkára, Szecsődy István, volt fasiszta Hunyadi páncélos és vitéz Szerdahelyi Ferenc nagykereskedő, a hírhedt, reakciós Magyar Élet Pártjának volt tagja. (Egyébként a Magyar Élet Pártjának a szervezését is megkezdték.)

A **Keresztény Magyar Párt** egyik szervezője dr. Zajgóváry Károly ügyvéd, több nyugati gyár vezérképviseletének vezetője volt. Jelentős szerepe volt továbbá a párt szervezésében dr. Meskó Zoltán Gyula ügyvédnek, Meskó Zoltán hírhedt nyilas politikus fiának, Sebő Pál nyilas képzőművésznek, aki egyben részvénytulajdonos is volt, dr. Krompaszk Attila volt nyilas ügyvédnek, dr. Stöckl Rezső orvos, volt nyilas körzettitkárnak.

A Keresztény Magyar Párt egyébként nem volt más, mint a Horthy-rendszer idejéből oly jól ismert jobboldali, legitimista irányzatú keresztény párt utóda. A párt eredete visszanyúlik a Horthy-féle fehérterror kezdeti időszakára. Ekkor Friedrich István, a Tanácsköztársaság bukása utáni „szakszervezeti kormányt" eltávolító ellenforradalmi kormány miniszterelnöke alapította meg keresztény címke alatt az akkor egyik legszélsőségesebb pártot, a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártját. Ez a párt 1922-ben több részre szakadt. Az egyik szárny vezetője Wolff Károly lett, az a politikus, akiről 1935-ben dicsérőleg írta az egyik magyar lexikon: „Mindenkor a megalkuvás nélküli szélső jobboldali politikát követte". 1923-ban Wolff Károly és gróf Zichy János különböző „keresztény nemzeti" erőket összefogva, megalapították az ún. Keresztény Gazdasági Pártot. Ez a párt jobboldali, a mindenkori horthysta kormányzatot támogató politikát folytatott. A Nemzeti Újság 1939 április 29-i számában közölt híradása szerint a párt az „átkos zsidó liberalizmus" elleni harcot fő feladatának tekintette, de ugyanakkor a fasiszta Olaszország és Németország „hasznos

szociális vívmányait" alkalmazni kívánta Magyarországon is. A párt egyébként mindig királypártinak vallotta magát.

Az 1956 októberi ellenforradalomban megalakult Keresztény Magyar Párt igazgatója, Reibel Mihály plébános-politikus lett, aki a Horthy-korszakban — a lexikon tanúsága szerint — „Az országos politikai életben is kezdettől fogva részt vett és sikeresen működött közre a keresztény gazdasági párt szervezésében". 1935-ben kereszténypárti országgyűlési képviselőnek választották és az volt a Horthy-korszak összeomlásáig. Reibel Mihályt *1946-ban* népellenes bűncselekményért elítélték.

A **Katolikus Néppárt** vezetőjének dr. Khuen-Héderváry Károly földbirtokost és többszörös gyártulajdonost szemelték ki. A párt szervezésében részt vett továbbá dr. Bornemissza Géza volt horthysta iparügyi miniszter, dr. Knob Sándor, a Gyáriparosok Országos Szövetségének volt ügyvezető igazgatója.

Payr Hugó közismert legitimista politikus, hogy két vasat is tartson a tűzben, két párt szervezésében is részt vett. Egyik szervezője volt a Szabadság Pártnak (a régi Sulyok-féle szélsőjobboldali pártnak), és részt vett a Keresztény Demokrata Párt létrehozásában is. Payr nagypolgári családból származó jogász és újságíró volt. 1918-ban József főherceg titkára, majd a Bethlen-párt városházi vezetője volt. A harmincas években az Egységes Párt listáján lépett fel. A felszabadulás után legitimista összeesküvésben való részvételért a népbíróság elítélte. 1954-ben szabadult.

A **Magyar Forradalmi Ifjúsági Párt** legfőbb szervezője Illés István volt nyilas pártszolgálatos lett.

A Magyar Szabadság Párt elnöke Pattantyús Ábrahám Dezső, 1919-ben *ellenforradalmi miniszterelnök* volt. A párt főtitkárának Kálmán Szilviusz György volt kiralypárti vezért, a Nemzeti Legitimista Néppárt egyik volt vezetőjét jelölték.

A **Demokrata Néppárt** főtitkára Farkas Dénes volt képviselő, kulák volt. A párt vezetőségi tagjai közt volt Keresztes Sándor, a Francia Követség jogtanácsosa.

A Magyar Politikai Foglyok Bajtársi Szövetsége, amelyet a recski internáló táborból az ellenforradalom által kiszabadított foglyok hoztak létre, kivétel nélkül volt nyilasokból és háborús bűnösökből alakult meg. A szervezet 1956 november 2-án a Minisztertanácshoz intézett beadványában lapengedélyt kért. A beadvány szerint a lap demokratikus szellemben íródna. A

szerkesztőbizottság tagjai azonban vajmi kevéssé lettek volna alkalmasak demokratikus szellemben írni, mivel sohasem voltak demokraták. A szerkesztőbizottság tagjai között volt — mint azt a beadvány is megjelöli — Rácz Erzsébet hírhedt nyilas újságírónő, a volt nyilas honvédelmi miniszternek, Rácz Jenőnek a leánya.

A szerkesztőbizottság tagjait, mint arról a beadvány dicsekszik, a népi demokrácia bírósága több évi börtönbüntetésre ítélte illegális, népi demokrácia ellenes folyóirat szerkesztéséért.

Ezeknek a reakciós pártoknak, az ellenforradalom e tipikus termékeinek létrejöttét az ENSZ ötös bizottságának jelentése így értékeli:

> „A politikai szabadság gyors újjáéledésének jele volt, hogy október 23-a után egyre több szervezetet létesítettek, valamint az, hogy október 30. és november 3. között több kisebb politikai pártot hoztak létre. Ezek közé tartozott a Keresztény Demokrata Párt ... A többi újra megalakult párt között volt a Demokratikus Néppárt ..., továbbá a Magyar Függetlenségi Párt. Ezen túlmenően megalakították a Magyar Forradalmi Ifjúsági Pártot és bejelentették a Magyar Konzervatív Párt létezését, amely tíz éven át illegálisan működött".

Az ellenforradalom idején alakult pártok restaurációs jellege a magántulajdon visszaállítására irányuló tervekben is megnyilvánult.

Egyes pártok nyíltan megmondották, hogy a magántulajdon visszaállítására törekszenek.

A Független Kisgazdapárt Győr-Sopron megyei vezetőségének első, október 31-én kelt körlevele kimondta, hogy a párt „a polgári életforma és a feltétlen magántulajdon elvén áll", továbbá „feltétlen híve a magángazdálkodásnak".

A Keresztény Demokrata Néppárt programja rádió-, sajtó- és véleményszabadság és egyéb „demokratikus" követelések között „mellékesen" megjegyezte: „Biztosítjuk a magántulajdon védelmét".

Pásztor József szociáldemokrata vezető a Szabolcs-Szatmár Népe című lapnak adott nyilatkozatában november 2-án kijelentette, hogy „a Szociáldemokrata Párt nemcsak a kisemberek pártja, hanem mindenkié, aki programját magáévá teszi. A magántulajdon alapján áll."

A Magyar Függetlenségi Párt, a volt Pfeiffer-párt, amely annakidején minden erejével igyekezett megakadályozni a népi demokrácia előrehaladását, a szocializmus győzelmét, az ellenforradalom alatt a Minisztertanácshoz intézett beadványában kimondotta:

„Az 1947-es választáson kinyilvánított programunkat rajtunk kívül álló okoknál fogva nem valósíthattuk meg. Most újra lehetőség nyílik arra, hogy harcos pártunk akkor kettétört programját ne csak folytassuk, hanem meg is valósíthassuk."

És ha valakinek kétségei lennének aziránt, hogy a Magyar Függetlenségi Pártnak voltak-e restaurációs tervei vagy sem, meg akarta-e őrizni a magyar népi demokrácia vívmányait vagy sem, az olvassa el a párt programjában a számos „demokratikus" követelés és jelszó mögött szerényen meghúzódó alapvető mondanivalót, amely így szól: „... célkitűzésünk rövid alapelvei — amelyeket győzelmünk esetén valóra is váltunk — az alábbiak: ...a magántulajdon sérthetetlensége ... a tiszta, örök magyar polgári demokrácia megvalósítása".

Más pártok viszont nem a „szent és sérthetetlen" magántulajdon jelszavával léptek fel, hanem az ún. korlátozott magántulajdon elvét igyekeztek népszerűsíteni; azt bizonygatták, hogy a proletárhatalom romjain felépülő új burzsoá államhatalom képes és hajlandó lesz arra, hogy jelentős korlátozó intézkedéseket hozzon a tőkésekkel szemben, hogy mélyen belenyúljon a tulajdonviszonyokba. Főleg a klerikális pártok éltek ezzel a módszerrel. A Keresztény Demokrata Párt pl. kiadta a „magyar szocializmus" jelszavát. Programjában kifejtette, hogy „a magyar szocializmus a korlátozott magántulajdon gondolatán épül". A továbbiakban leírta, hogyan képzeli el a korlátozott magántulajdon rendszerét. „Mindaddig, amíg a közösség minden egyes dolgozni akaró tagjának a természetes életjoga, létfenntartási alapja, egészségügye és öregkora intézményesen biztosítva nincs, nem ismerhető el semmiféle korlátozhatatlan előjog, vagyonjog stb. Ezen felül azonban, vagyis az egész közösség részére intézményesen biztosított létfenntartási alapon felül, a többlet felett a korlátozott magántulajdon alapján ki-ki szabadon rendelkezhet ..." Ez a javaslat nem egyéb, mint a kapitalizmus restaurációjának burkolt terve; a magántulajdonnak e javasolt „korlátozása" nagyjából megfelel a progresszív adórendszer kö-

vetelésének a kapitalista viszonyok között. Jellemző egyébként, hogy még e „messzemenő" javaslattal is csak november 4. után lépett fel a párt, amikor már nem bízott egy „klasszikus" kapitalista restauráció lehetőségében, de még reménykedett valamiféle újabb kapitalizálódási folyamat megindulásában.

A Demokrata Néppárt, a volt Barankovics Párt is első fokozatként beérte a „természetjog"-ban gyökerező magántulajdon korlátozásával. A Minisztertanácshoz intézett beadványában leszögezte, hogy „a keresztény világnézet alapján áll... A társadalmi együttélést a természetjog, a keresztény erkölcs és a szociális igazságosság alapján kívánja szabályozni." A Hazánk című lap november 4-i száma a korlátozott, természetjogban gyökerező, de „a közérdek által mégis szabályozandó magántulajdon" platformján követelte, hogy „a normáltípusú kereskedelmi vállalatokat, továbbá a lakóházakat, ha fenntartások és megkötések mellett is — adják vissza volt tulajdonosaiknak".

Néhány párt nem mondotta ugyan ki, hogy a magántulajdon teljes vagy részleges visszaállítására törekszik, javaslataiknak mégis ez volt a lényege. A Keresztény Magyar Párt például programjában kimondta, hogy Magyarországon „Svájc mintájára szabad gazdasági életet" kell teremteni, továbbá követelte, hogy „valamennyi állami tulajdonban levő vállalat alakuljon át részvénytársasággá".

*

Az újonnan alakult pártok törekvéseire és szerepére nemcsak szervezőinek összetétele, hanem vezetőik megnyilatkozásai és programjaik is rámutatnak. E pártok természetesen nem léphettek fel rövid néhány nap alatt kész, minden kérdésre kiterjedő programmal — bár a hatalom átvételére már régen készülődtek. Még a Keresztény Frontnak sem volt módjában a legszélesebb közvélemény elé tárni összes céljait, holott 96 oldal terjedelmű alkotmánytervezettel rendelkezett, mivel programját, amelyet 1956 nyarán, e párt vezetőinek letartóztatásakor a hatóságok lefoglaltak, idő hiányában még nem sikerült a budapesti ügyészség épületéből megszereznie. Azonban a pártok nagy része rövid, ideiglenes programtervezetet dolgozott ki, s vezetőik a rádióban és a sajtóban nyilatkoztak legközelebbi teendőikről.

Ha e programokban „demokratikus" és „szocialista" jelszavak el is takarják a való szándékot, egy-egy rejtett célzás, egy-egy mellékesnek látszó pont alkalmas arra, hogy megmu-

tassa: e célok lényege a kapitalizmus, a burzsoázia uralmának restaurációja volt.

Az ellenforradalmi pártok és szervezetek restaurációs szándékai mindenekelőtt a munkásosztály politikai hatalmának megdöntésére és a politikai hatalom meghódítására vonatkozó tervekben nyilvánultak meg.

Egyes pártok, szervezetek a proletárhatalom helyett liberális polgári demokráciát akartak megvalósítani. Úgy vélték, hogy ehhez az út csakis az 1945-ös koalíción keresztül vezethet, aztán majd a nyugati hatalmak ellenőrzése alatt végrehajtott választások segítségével, a kommunista párt teljes elszigetelésével, szabaddá lehet tenni az utat a „liberális" polgári demokrácia előtt. Ez a koncepció elsősorban a Független Kisgazdapártra és a Szociáldemokrata Pártra volt jellemző.

A Független Kisgazdapárt Ideiglenes Intéző Bizottsága nevében Csorba János az Igazság című lap november 1-i számában a következőképpen nyilatkozott: „Új koalíciós kormányt akar a Kisgazdapárt, az 1945-ös pártarány alapján. Új alkotmányt követelnek és az elnöki tanács megszüntetését — *lényegileg népköztársaság helyett köztársaságot.*"

Aknási Ferenc, az októberi fegyveres harcok aktív részvevője elmondta, hogy 1956 október 30-án a felkelők egy csoportja, amely belátta, hogy helytelen a további harc, felhívást akart beolvastatni a rádióba, amelyben leszögezi, hogy nem ért egyet a banditizmussal, az ellenforradalmi terrorista cselekményekkel. „A legépelt felhívást Tildynek megmutatták. Tildy ... kijavította a «népköztársaságot» «köztársaságra», a «szocialista célunkat» «nagy célunkra». Kihúzta belőle az «ellenforradalmárokat», mert az azok elleni harc csökkentené a felkelők tömegbázisát."

1956 október 30-án a Parlament védelmére kirendelt tiszti csoport parancsnoka és parancsnokhelyettese, továbbá Tildy Zoltán Hámori nevű jogtanácsosa között a következő beszélgetés zajlott le, amikor a parlamenti őrség a Tildy-titkárságon szolgálattételre jelentkezett.

„*D. alezredes:* ... egy közvetett kérdésem volna. Mi a szerepe jelenleg Tildynek, mit jelent az, hogy államminiszter.

Hámori kisgazdapárti jogtanácsos: A kérdés megértéséhez tudniuk kell azt, hogy valószínűleg már holnaptól az ország hivatalos elnevezése nem Magyar Népköztársaság,

hanem csak Magyar Köztársaság. Tildy mint államminiszter jelenleg azokat a funkciókat gyakorolja, amit a köztársasági elnök gyakorolna. A köztársaság kinyilatkoztatása után Tildy hivatalosan is köztársasági elnök lesz.

A. őrnagy: Hogy lesz ebből népi demokrácia?

Hámori: Hát népi demokrácia semmiképpen nem lesz.

A. őrnagy: Akkor mi lesz? Burzsoá demokrácia?

Hámori: Ez egy kissé erős kifejezés. Én inkább azt mondanám, hogy polgári demokrácia."

Nyergesújfalun „a szociáldemokraták alakuló ülésén Balogh László tanító többször is hangoztatta, hogy *a párt feladata népi demokrácia helyett polgári demokráciát létesíteni* ebben az országban". *(Az ellenforradalom Komárom megyei eseményeiből. I. kötet.)*

Az ellenforradalom fő célja azonban nem az 1945-ös állapotok visszaállítása, és mégcsak nem is egy liberális polgári demokrácia megvalósítása volt. Ezt mutatja maguknak az eseményeknek a fejlődése, a mind szélesebben kibontakozó fehérterror az ország egész területén. Ezt mutatták azok a felhívások, nyilatkozatok, követelések, amelyek a Nagy Imre-kormánnyal szembeni bizalmatlanságot fejezték ki.

Erről tanúskodik az a tény, hogy a „forradalmi bizottságok" és a „nemzeti bizottságok" többségükben nem koalíciós alapon jöttek létre. A Fővárosi Nemzeti Bizottság, amelyre pedig még leginkább lehetett mondani, hogy koalíciós jellege van — már messze túlment az 1945-ös alapon. A Fővárosi Nemzeti Bizottságon belül a legaktívabb tényező a jobboldali Keresztény Magyar Párt volt, amely 1945-ben mint koalíciós tényező szóba sem jöhetett.

Az ellenforradalom idején alakult pártok többsége programtervezetekben, nyilatkozatokban stb. utal arra, hogy a jövő Magyarországának felépítését nem az 1945-ös kiindulópontról kell kezdeni. A Nemzeti Radikális Párt, a Valóság 1956 november 2-i számában a következőkben fejtette ki ezzel kapcsolatos véleményét:

> „Szilárdan meg kell maradni azon az alapon, hogy az ideiglenes kormányzat bázisa a harcoló ifjúság és a forradalmi szervek képviselőivel, mint ötödik tényezővel kiegészítve, az 1945-ben alakult négy koalíciós párt."

Ugyanitt követelte:

„Ez öt tényező azonos számú delegátusaiból tanácstestületet kell alakítani. E testület kiegészítheti önmagát a magyar közélet zárt számú, személyi súllyal bíró tényezőivel (pl. Mindszenty, Ravasz László, Kodály Zoltán stb., stb.). E testület alábbi jogkörében szótöbbséggel dönt. E testületnek a szűkebb kabinet tagjain kívüli miniszteréket ki kell cserélnie, s egy olyan teljes kabinetet kell összeállítania, amely pártszempontoktól függetlenül alkalmas az ügyek vitelére".

A volt Nemzeti Radikális Párt tehát mindaddig, amíg egy új, reakciós többségű Parlament létre nem jön, az 1945-ös koalíciónál sokkal jobboldalibb összetételű szervre akarta ruházni a kormány kinevezésének és ellenőrzésének jogát.

Az a javaslat, amely Mindszentynek a politikai hatalomba való bevonására vonatkozott, egyébként egymagában is a feudális és kapitalista restaurációs törekvések kifejezője volt. Hiszen köztudomású, hogy Mindszenty milyen politikai irányvonalat képviselt. Egyébként Mindszentyt követelte a kormány élére október 31-én a Magyar Ifjúság Forradalmi Pártjának alakuló ülésén e párt vezetője is. November 1-e után, amikor a Szabad Európa Rádióban elhangzott az amerikai kormány tájékoztatási hivatala vezetőjének nyilatkozata, amelyben Mindszentyt jelölte a legmegfelelőbb embernek a magyar kormány vezetésére, az országban tömegével jelentek meg Mindszenty-kormányt követelő röpiratok.

Mindszenty hírhedt november 3-i beszédében nyilvánvaló célzásokat tett arra, hogy a régi úri Magyarország politikai és gazdasági rendjének helyreállítását akarja. Erre mutatott az a tény, hogy közismert legitimista létére, nem tartotta szükségesnek, hogy akár egyetlen szóval is elhatárolja magát a legitimista törekvésektől. De erre mutat az is, hogy bizalmatlanságát fejezte ki még a Nagy Imre-kormány utolsó változatával szemben is, és hogy visszakövetelte az egyház „intézményeit" (értsd: a nagybirtokot), másrészt kinyilvánította, hogy a „korlátozott" magántulajdon híve.

„A bukott rendszer részesei és örökösei (értsd: a Nagy Imre-kormány) — mondta Mindszenty — külön felelősséget viselnek saját tevékenységükért, mulasztásukért, késedelemért vagy helytelen intézkedésekért egyaránt... Jogállamban élő, osztálynélküli társadalom, a demokrati-

kus vívmányokat fejlesztő, a szociális érdekektől helyesen és igazságosan korlátozott magántulajdon alapján álló kizárólag kultúrnacionalista szellemű nemzet és ország akarunk lenni."

Majd hozzáfűzte:

„Azt a magyar nép természetesnek találja, hogy nagymultú és nagyértékű intézményeinkről gondoskodni kell. Ugyanilyen minőségben továbbá röviden megemlítem az ország hat és félmillió katolikus hívőjének tájékoztatására, hogy a bukott rendszer erőszakának és csalárdságának minden nyomát egyházi vonalon felszámoljuk."

Mindszenty még ennél is világosabban leszögezte restaurációs terveit, amikor, mint 1945 után többször, ismét megmondta, hogy nemcsak a proletárdiktatúrát ítéli el, hanem tagadja az 1945-ben létrejött demokratikus államhatalom törvényességét is. „1945-től egy vesztett és számunkra céltalan háború után erőszakkal épült ki az itteni rendszer" — mondotta.

Az 1945 előtti viszonyok restaurálására vonatkozó törekvéseket fejezte ki a Keresztény Magyar Párt programja és tevékenysége is. E párt képviselője, dr. Zajgóváry Károly ügyvéd részt vett a Fővárosi Nemzeti Bizottság 1956 november 1-i és 2-i ülésén. Az ülések jegyzőkönyvének tanúsága szerint Zajgóváry húsz alkalommal szólalt fel, ebből 12 alkalommal követelte a fővárosi közigazgatási és gazdasági szervekben és intézményekben végrehajtandó teljes „őrségváltást", a régi, 1945 előtti reakciós, horthysta-fasiszta apparátus visszaállítását.

A Fővárosi Nemzeti Bizottság ülésének november 2-i jegyzőkönyvi kivonatában a többi között ezek olvashatók:

„Zajgóváry Károly bejelentette, hogy a Keresztény Párt részéről indítványt kíván tenni. Indítványozta, hogy N. B. rendelje el, hogy az 1945-től politikai magatartásuk miatt elbocsátott összes dolgozókat a főváros és üzemei ugyanazokra a helyekre fogadják vissza, ahonnan elbocsátották őket."

Az ENSZ ötös bizottságának jelentése azonban ennek ellenére azt állítja, hogy

„egyetlenegyszer sem tettek bármiféle olyan javaslatot, hogy a háború előtti időkkel kapcsolatban állott bármelyik személyiséget visszajuttassák a hatalomra".

*

Külön figyelmet érdemel a Keresztény Front. Ez a párt, amely évek hosszú során át illegálisan szervezkedett a népi demokrácia ellen, mint már említettük, 1956 májusára elkészített egy majd 100 oldalas programtervezetet. 1956 októberében a szervezkedés irányítói kiszabadultak — programjukat azonban nem tudták az ügyészségtől megszerezni. November 2-án azonban egy pártközi tárgyaláson a Keresztény Front képviselője pártja nevében javasolta, hogy a fúzió ennek a pártnak a programja alapján menjen végbe. A programot tehát októberben is magáénak vallotta.

Ez a program *a királyság restaurációját* tűzte ki célul.

A program egyebek között kimondja:

„A Keresztény Front az esetről esetre ismétlődő királyválasztás mellett dönt, és a szent korona közjogi szerepének fennállását elismeri."

„A koronás király életfogytiglan a legfőbb hatalom birtokosa, személye sérthetetlen. Címe: Felséges Úr. A király a legfelsőbb hadúr."

Íme egy részlet „A király jogai és kötelességei" című fejezetből:

„A király jogai és kötelességei:

Őrködik az alkotmány betartása felett;

kinevezi a bírákat (a felsőbb bíróságok teljes ülésein ajánlottak közül);

kijelöli a kancellárt és kinevezi a kormányzó testületet vagy az egyes minisztereket;

felelősségre vonja vagy elmozdítja a kormányzó testületet vagy az egyes minisztereket... Ha ezt a kérést indokoltnak látja, teljesíti; ha nem látja indokoltnak, visszaküldi újabb megfontolás és megvitatás végett a kérelmező tagozathoz vagy mindkettőhöz, ha közösen kérték, és egyúttal a nem kérelmező tagozathoz véleményezés végett. Ha a kérelmező tagozat vagy mindkettő — ha közösen kérték — kétharmad többséggel a kérés mellett dönt, és

ha a véleményező tagozat is támogatja a kérést, a király köteles azt teljesíteni;

szentesíti a törvényeket vagy megtagadja szentesítésüket (ez esetben visszaküldi azokat a törvényhozó testülethez). Ha annak tagozata most már kétharmad többséggel dönt mellettük, köteles megadni a szentesítést. Ha ellenben a szenátus a második esetben sem fogadta el az alsóháztól megszavazott törvényjavaslatokat, a királynak joga van megtagadni szentesítésüket;

dönt a nemzet életét súlyosan érintő ügyekben, amilyenek: hadüzenet, békeszerződés ratifikálása, más népekkel való szövetségkötés, barátsági, meg nem támadási, kölcsönös segélynyújtási, általában katonai szerződés, annexió, felségjogokról való lemondás, általános kegyelemgyakorlás, alkotmánymódosítás;

elrendeli a részleges vagy az általános mozgósítást (az országgyűlés előzetes vagy sürgős esetben utólagos hozzájárulásával);

követeket küld idegen államokhoz, és fogadja más államok követeit;

ha a kormányzás lehetetlenné válik, feloszlathatja az országgyűlést, hogy elrendelje az új választást (a kormányzás lehetetlennek tekinthető, ha az országgyűlés két ízben nem szavaz bizalmat a kinevezett kormánynak)."

A Keresztény Front azonban nem egyszerűen a királyság visszaállítását kívánta. Programja kifejezetten fasiszta elképzeléseket is tartalmazott. Jellemző, hogy a Társadalompolitika című fejezet a hírhedt olasz fasiszta korporációs rendszer bevezetését sürgette, amelyet még Horthyéknak sem sikerült megvalósítaniuk, bár nemegyszer kísérleteztek vele. A Keresztény Front most újra előállt a munkáltatókat és a dolgozókat egy szervezetbe tömörítő ún. hivatásrend létrehozásával, amelyet természetesen összekapcsolt a magántulajdon elvének biztosításával.

„A törvény mondja ki — így szól a program —, hogy a magyarság hivatások szerint rendekbe tagozódjék, hivatások szerint rendekbe tömörüljön!

A rendekbe tömörülés minden magyar állampolgárra kötelező.

Az egész magyarság tíz rendbe tömörüljön.

A rendek autonóm szervek, melyek közigazgatási tagoltság szerint községi, járási, városi, vármegyei, kormányzósági és országos rendekre oszlanak, illetve úgy épülnek alulról felfelé . . ."

„A rend átveszi a gyárakat, az ipari termelő helyeket, de csak azért, hogy odaadja a rend egyedeinek. A magántulajdon határát meg nem haladó mértékben osztatlan lehet az odaadás, az azt túlhaladóknál osztott, egyszerű részvényes alapon. A rend gondoskodik önkormányzatában arról, hogy a magántulajdon megsemmisülését célzó elaprózódás az öröklési rendből kizárassék. A rend állapítja meg az elaprózódás tényét, javaslatként állapítja meg az öröklés miként jét, az állam vonatkozó hatósága felé, mely biztosítja a magántulajdon fennmaradását."

A Keresztény Front programtervezete emellett a felsőház visszaállításának gondolatát is felvetette:

„A törvényhozó testület tagjait is a nép direkte választja éspedig a politikai pártok jelöltjei közül. (Így lesz a törvényhozó testület a nép politikai elgondolásainak és akaratának direkt kifejezője.) Ha a törvényhozó testület kettős tagozatú, akkor a felső tagozat tagjait vagy direkte a nép választja, vagy maga az államfő nevezi ki."

E párt restaurációs törekvéseire jellemző, hogy bár a végleges programban az általános, egyenlő, titkos választójog mellett foglalt állást, a program első fogalmazványa még a plurális választójog gondolatával kacérkodik. Mivel azonban a párt vezetői számoltak azzal, hogy ez az elavult reakciós elgondolás nagy ellenállásra találna, a javaslat mellé odaírták: „Bármily szép és igazságos is — kivihetetlen." Íme, a Keresztény Front által oly szépnek és igazságosnak tartott választójogi javaslat:

„Megfontolandó, hogy legyen-e differenciált szavazójog (vagyis, hogy valakinek két vagy legfeljebb háromértékű szavazata legyen) és ha igen, érvényesüljön-e ez mind a politikai, mind pedig a társadalmi testületek választásánál. Bölcs szabályokat kell felállítani arranézve, hogy minek alapján rendelkezhet valaki ilyen két vagy háromszoros szavazati joggal."

„Jegyzet. Az itt vázolt elgondolás szerint mód van arra, hogy a népből kiváltódjék és kiemelkedjék egy elit

csoport, egy államvezető hivatásrend, a politikai élet arisztokráciája, amely a legalkalmasabb és legméltóbb rá, hogy a hatalmat gyakorolja."

*

Ha mindehhez hozzávesszük, hogy a programok és nyilatkozatok mellett mi történt a valóságban, ha számításba vesszük, hogyan tobzódott a fehérterror október 23. és november 4. között, hogyan próbáltak meg újra a nép nyakára ülni a volt tőkések és földbirtokosok, úgy tiszta a kép: 1956 októberében Magyarországon nem forradalom, hanem véres ellenforradalom zajlott le, amelynek nyilvánvaló célja a munkás-paraszt hatalom megdöntése és a régi úri Magyarország restaurálása volt.

Az első kapitalisták és földbirtokosok jelentkezése

Csupán néhány napig tobzódhatott az ellenforradalom Magyarországon, de ez a pár nap is elég volt ahhoz, hogy a kapzsi tőkések és nagybirtokosok hozzálássanak a 12 éve elvesztett tőkéjük és hatalmuk visszaszerzéséhez. Az a néhány eset, amelyet itt ismertetünk, érzékeltetheti, milyen világ lett volna Magyarországon, ha nem verik le a magukat „szabadságharcosoknak" nevező ellenforradalmárokat.

Magyarországon a régi tőkés világ egyik hírhedt szervezete volt a Háztulajdonosok Országos Szövetsége. Ez a szervezet „védte a háztulajdonosok érdekeit", ami nagyon gyakran a munkanélküli és fizetési nehézségekkel küzdő családok kilakoltatásából állott. A Horthy-idők Magyarországának egyik jellegzetes képe volt a bútorostul, gyermekestül kilakoltatott, hajléktalanná tett család.

Az októberi ellenforradalom napjaiban ez a hirhedt kapitalista szervezet újjáalakult; helyiséget foglalt le a Népköztársaság útja 10. szám alatti épületben, s kifüggesztette a cégtábláját.

Több gyárban megjelent a volt tőkés tulajdonos, s a gyár visszavételéről tárgyalt. A Különleges Csavargyártó Vállalatnál Oszmann, a gyár volt társtulajdonosa, a Fűtőberendezési Vállalatnál Hajtó Ernő volt tulajdonos jelentkezett. Az utóbbi Tildy Zoltánra hivatkozott, s megkezdte a gyárban a Kisgazdapárt szervezését is, majd megválasztatta magát a munkástanács elnökének.

Hasonló helyzet alakult ki a XI. kerületi Vegyesipari Javító Vállalatnál. Itt a munkástanács választásán a dolgozók

közül csupán 50—60-an jelentek meg. A munkástanács hangadói voltak: dr. Körmöczy János, aki 4 évet ült különböző sikkasztások miatt, Maksai Géza, Horthy volt ludovikás százados, Takár László, volt üzemtulajdonos, báró Bökönyi Tibor, akinek Gyöngyös határában 2000 holdnyi földje volt.

A munkástanács először is közölte Ungvári Lajos munkásigazgatóval: mától kezdve nem igazgató, be ne tegye oda többet a lábát. S mindjárt kijelölte igazgatónak Bökönyi bárót.

Október végén Budapestre érkezett a Siemens Művek képviselője, hogy tárgyalásokat folytasson az egykori Siemens Művek leányvállalatának, a jelenlegi Villamosgép- és Kábelgyárnak a visszaszerzéséről. A Siemens Művek küldötte amerikai rendszámú diplomáciai kocsin érkezett Budapestre, ahol a Villamosgép- és Kábelgyár több régi szakemberével, köztük a gyár egykori igazgatójával is tárgyalt. A tárgyalások után, november 3-án visszautazott Bécsbe. A tárgyalások eredményeire következtetni lehet abból is, hogy a Villamosgép- és Kábelgyár munkástanácsa így írta alá a dolgozókhoz intézett felhívását: „A Siemens Művek munkástanácsa".

A falvak egész sorában jelentkeztek az egykori földbirtokosok, hogy visszaszerezzék az 1945. évi földreformmal felosztott földjeiket. Tét községben megjelent dr. Guoth Béla ügyvéd, 500 hold és sok nincstelen földmunkás egykori ura. 1956 október 25-én Varga Károly 5 holdas pártonkívüli kisparasztnak küldött levelében 1771 négyszögöl föld azonnali visszaadását és az 1956-ra szóló bérleti díj 8 napon belüli megfizetését követelte. — „A visszamenőleges használati díjra a jogomat fenntartom, szükség esetén pert indítok" — írta Guoth doktor úr.

November 1-én érkezett meg Csepregi Kaprinai Rotthermann Rudolf, a Flandorfer uraság hajdani intézője, sőt megérkezett már Flandorfer felesége is. Ugyancsak ezekben a napokban érkezett vissza Rézi községbe (Győr megye), Hilbert Ferenc és visszakövetelte 2000 hold birtokát. Szarvason megjelent Lászlóffy István földbirtokos. Cettli „méltóságos" úr neje Révfülöpön követelte a termelőszövetkezettől egykori villáját és szőlőjét.

Ezekben a napokban jelent meg Rábahídvég községben a báró Szebák-nővérek rokonsága. A két Békási Ausztriából jött és kijelentette, hogy rokonaik földbirtokára igényt tart. (Mint-

egy 800—1000 hold földet követeltek.) Felkeresték a járási Nemzeti Bizottság vezetőit és ott is beterjesztették követeléseiket.

Turkevén Büszke Tóth András jelentkezett felosztott száz holdjának visszaszerzéséért. Pusztaszentlászlón maga a „nemzeti bizottság" hívta vissza Nagy András földbirtokost, aki 200 hold földön és 30 000 Ft községi segélyen kívül még családjának egész évi gabonaellátását is követelte. A „nemzeti bizottság" a „Haladás" tsz földjéből és vagyonából akarta kielégíteni a visszahívott földbirtokost.

A régi tőkés-földbirtokos világ első képviselőinek gyors jelentkezése egy időben történt a kapitalista rendszer visszaállítására törekvő politikai pártok megalakulásával. Ezek a pártok adtak volna kellő súlyt, politikai képviseletet a hatalmukat visszakívánó tőkéseknek és földbirtokosoknak.

Nem véletlen, hogy oly gyorsan jelentkeztek a tőkések és földbirtokosok. Konjunktúrát éreztek, a magukénak érezték azokat az erőket, amelyek október végén és november elsö napjaiban a hatalmat bitorolták.

Az ellenforradalom hívei ma mélyen hallgatnak ezekről a tőkés restaurációs törekvésekről, tagadják azokat. Az ENSZ ötös bizottsága az alábbi megállapítást kockáztatja meg: „Nem jutottak érvényre olyan javaslatok, hogy adják vissza a volt földbirtokosoknak birtokaikat, vagy tegyék semmissé a magyar ipar államosítását. Még az olyan arisztokrata földbirtokosok is, mint Eszterházy Pál herceg, visszautasítottak minden ilyen szándékot."

Lehet, hogy valahol a Dominicai Köztársaságban elhiszik, hogy Eszterházy Pál herceg ellenezte egykori mammutbirtokainak visszaadását, de Magyarországon ez a megállapítás úgy hangzik, mintha az Egyesült Államokban a Fordokról és Rockefellerekről azt mondanák, hogy titkos kommunista ügynökök.

Nem! Eszterházy megjelenése a Parlamentben (amiről az „Ellenforradalmi erők a magyar októberi eseményekben" III. kötetében szó van) a magyar nép számára egyik világos jele volt annak, hogy veszélyben vannak a szocialista vívmányok, az ellenforradalom erői kaparintják meg a hatalmi pozíciókat.

Közönséges bűnözők az ellenforradalom szolgálatában

Az októberi ellenforradalmi események egyik jellemző vonása volt, hogy aktivizálta és saját szolgálatába állította az alvilágot, a bűnözőket: tolvajokat, rablókat, prostituáltakat stb. Ezek jelentős szerepet vállaltak a proletárdiktatúra megdöntéséért vívott harcban, de különösen a kommunistaellenes terrorcselekményekben vettek aktívan részt. Nagyon sok esetben a rendőri és államvédelmi beosztottak elleni terrorcselekményeket — amelyeket egyes nyugati lapok „a nép bosszújaként" tüntettek fel — éppen azért követték el, mert mint bűnözők gyűlölték a rendfenntartó szerveket.

Azok a félrevezetett fiatalok, akik belesodródtak az ellenforradalmi eseményekbe, próbálták megfékezni a bűnözőket, megakadályozni a fosztogatásokat, rablásokat. De az ellenforradalom irányítói számára szívesen látott szövetségesek voltak az alvilág alakjai, mert többségük vakmerő, elszánt és gátlástalan volt. Ez vezetett ahhoz, hogy az ellenforradalom megnyitotta a börtönök és fegyintézetek kapuit, rászabadította az országra a bűnözőket.

Az ellenforradalom 9962 köztörvényest, közönséges bűnözőt és 3324 politikai foglyot (köztük sok kémet) szabadított ki a börtönökből és fegyházakból. (Az ENSZ ötös bizottságának jelentése erről azt írja: Úgy látszik, a politikai rabok kiszabadítása közben *néhány* bűnöző is kiszabadult.)

Az ellenforradalom által kiszabadított bűnözők egyike, a lopásért és betörésért ötször büntetett Kulcsár István 36 éves foglalkozásnélküli így mondja el kiszabadítása történetét:

— November elsején jelent meg a börtönben, a Gyűjtőfog-

házban egy fegyveres bizottság, amely forradalmi bizottságnak mondta magát. Levezettek bennünket az udvarra, s egy listát olvastak fel. Aki azon rajta volt, az szabadult. De mivel többen apelláltak, hogy nincsenek rajta a listán, s ők is ártatlanul szenvednek, százas csoportokban mindenkit kiengedtek. Én azt hittem, mehet mindenki, ahová lát. Amikor azonban kiértünk az utcára, közölték velünk, hogy mindenkit átöltöztetnek, fegyvert kapunk, és harcolhatunk a forradalomért. A mi csoportunkat a Práter utcába vitték három teherautón, amely ott várakozott a börtön előtt. A Práter utca egyik házában aztán ledobtuk a rabruhát, átöltöztünk, s fegyvert kaptunk. Engem, körülbelül harminc társammal ott tartottak, a többieket máshová vezényelték...

Így lett Kulcsár István, akinek még négy év letöltetlen börtönbüntetése volt, a Práter utcai „szabadságharcosok" egyike. Az ellenforradalom leverése után ismét rendőrkézre került. Nővére lakásán több százezer forintnyi lopott holmit találtak.

A rablások és fosztogatások ellen Kovács Béla, a Kisgazdapárt volt főtitkára október 28-án így nyilatkozott a Magyar Távirati Irodának: „A lakosság viselkedjék fegyelmezetten, ítélje el a fosztogatásokat és védje meg a népvagyont". (Szabad Nép, 1956 október 29.)

A fosztogatásoknak százezrek voltak tanúi és nagyon sokan a kárvallottai. Az ENSZ ötös bizottságának jelentése mégis azt hangsúlyozza, hogy „sok szavahihető tanú arról a tényről számolt be, hogy semmiféle fosztogatás nem történt".

A valóságban — mint ezt a Belkereskedelmi Minisztérium adatai jelzik — csupán a rablásból származó kár meghaladja az 580 millió forintot, ezenkívül óriási volt az üzletek berendezési és épületkára is. A kár túlnyomó többsége a budapesti nagy áruházakban keletkezett. A Rákóczi úti Verseny Áruházba például október utolsó napjaiban törtek be, s még november 4-e után is raboltak. A RÖVIKÖT nagykereskedelmi vállalat pesterzsébeti raktárából 9,2 millió forint értékű fehérneműt és tréningruhát hordtak el. A Corvin Áruházban Dudás József egyik alvezére, Pálházi Ferenc háromszáz emberével együtt „átöltözött" — köztük 110 személynek különösen fontos volt az új ruha, mert egyenesen a börtönökből, fegyencruhákban érkeztek. Miután tetőtől talpig felruházkodtak, kifosztották a konfekcióosztály mellett levő fényképezőgép- és írógéposztályt is.

Az itt okozott kár ötmillió forint volt. A Calvin téri Szabadság Áruházba — leküzdve az áruház őrségének ellenállását — a volt börtönlakók szintén benyomultak és 5,3 millió forint értékű ruhaneműt szedtek össze. Fizetség helyett fegyencigazolványukat mutatták fel, mondván, hogy ez feljogosítja őket az „átöltözésre".

Betörtek a Rádió és Villamostömegcikk Nagykereskedelmi Vállalat több raktárába is. Elvittek — a többi között — egymillió forint értékű kályhát és füstcsövet, félmillió forint értékű porszívót és lemezjátszót (!), 324 000 forint értékű neoncsövet (!), 280 000 forint értékű rádióalkatrészt. A Közületi Ruhanagykereskedelmi Vállalat pesterzsébeti raktárából 3 millió forint értékű ruhaneműt raboltak. Szabó János, a hírhedt Széna téri parancsnok vezetésével robbanóanyaggal felrobbantották a budapesti textilnagykereskedelmi vállalat Színház utcai raktárának ajtóit, s 4,3 millió forint értékű árut hordtak el. Köztudomású, hogy kifosztották a Divatcsarnokot, a Minőségi Állami Áruházat és számos más ruházati és élelmiszerüzletet is.

Az ellenforradalmárok Péterffy Sándor utcai központja is jól össze tudta egyeztetni „politikai" tevékenységével a rablást. Ez annál kevésbé eshetett nehezükre, mert a csoportban — letartóztatásukkor — 28 közönséges bűnözőt is találtak. A többi között ott fogták el Németh Józsefet, aki 12 esetben elkövetett magánlaksértésért és lopásért, Mészáros Istvánt, ugyancsak többszörös lopásért, Szöllősi Irént sikkasztásért és csalásért, Majoros Bélát és Herczeg Benjamint sikkasztásért, Vörös Zoltánt lopásért és okirathamisításért, András Erzsébet prostituáltat csalásért és lopásért korábban elítéltek. Elfogatásukkor a kórházban mérhetetlenül sok, a Divatcsarnokból lopott ruházati cikket találtak. Szintén a Divatcsarnokból elrabolt holmit találtak a Korányi kórházban is, amelyet szintén elfoglaltak a fegyveres ellenforradalmárok. A Continental Szállóban tanyázó ellenforradalmároknál már az október 25-én rajtuk ütő katonák rengeteg lopott ruhaneműt — férfiöltönyöket, cipőket, kabátokat, fehérneműt, nylon holmikat, kesztyűket, gyermekkesztyűket, sapkákat, ballonkabátokat, télikabátokat, bakancsokat — no meg bort és pálinkát találtak. November 1. után a közben megszaporodott csoport kirabolta a Nyár utca és Rákóczi út sarkán levő KÖZÉRT üzletet, majd ugyancsak kirabolta, azután felgyújtotta a Szikra Kisipari Termelőszövetkezet divatszalonját. Ők fosztották ki és gyújtották fel a Minőségi Állami Áruházat is. November 8-án a zsákmányt otthagyva kényszerültek

menekülésre; a rendőrség két és félmillió forint értékű rabolt holmit szedett itt össze.

A lakosságra szabadult bűnözők minden összeszedhető érték után kinyújtották piszkos kezüket. Ezekben az időkben a vállalatoktól, hivataloktól sok autót, kerékpárt, teherautót, motorbiciklit loptak el. Feltörték és kifosztották a pályaudvarokon veszteglő teherszállítmányokat. Egy fiatalasszony, aki a Déli pályaudvarnál lakott, elmondotta: egy alkalommal lakása ablakából a vagonokat fosztogató csőcselék nagy tülekedésére és verekedésére figyelt fel. Kiderült, hogy egy lezárt csomagért folyt élet-halál harc. Bár senki sem tudta, mit tartalmaz a csomag, összeverekedtek a „tulajdonjogáért". A nagy tumultusban a „legélelmesebb" kaparintotta meg a zsákmányt, mohón törte fel a csomagot és az övé lett — két halotti szemfödő ...

A rablás nem korlátozódott az állami tulajdonra. Az ellenforradalmárok magánlakásokat is feltörtek — elsősorban volt államvédelmi beosztottak, rendőrök és kommunisták lakásait — s ezeket szabadon rabolták. De még ez sem merítette ki működési körüket.

Az ellenforradalmi csoportok közül nagy nevet szerzett a Corvin-közi (Kisfaludy-közi) felkelő csoport. Tagjai már október 24-én letelepedtek a békés lakóházakban és ezzel meg is pecsételték az ottlakók sorsát. Garázdálkodásuk következtében sok család maradt hajléktalan, vesztette el mindenét.

Ebben a csoportban is — mint mindegyikben — nagy szerepet játszottak a börtönökből szabadult bűnözők. A Kisfaludy-köz 4. számú ház házfelügyelője így emlékezik vissza:

— Ebben a házban volt Iván-Kovácsnak és Pongrácz Gergelynek, a banda két vezetőjének főhadiszállása. Ezek az emberek gyűlöltek mindent, ami haladó volt, és valósággal szadista módon gyilkoltak. Amikor a Köztársaság téri támadás után visszatértek ide, Pongrácz üvöltve rohant be: „Kinyirtuk a kommunistákat, felakasztottuk, leszúrtuk valamennyit!" De gyilkoltak ők mást is. Házunk három lakóját, Falus Károlyt, Hajnóczi Egont és Csont Ferencet lelőtték, pusztán azért, mert oltani akarták az égő házat. Különösen kétségbeestünk akkor, amikor egész sor fegyencruhás ember érkezett közéjük, akikről lerítt, hogy akkor szabadultak ki a börtönből. Én ekkor felkerestem Malétert, akiről még nem tudtam, hogy áruló, és a ház lakói nevében kértem, szabadítson meg bennünket ettől a söpredéktől. Maléter megígérte ... S másnaptól kezdve az ő teher-

autói hordták ezeknek a fegyenceknek a katonaruhát, a fegyvereket — köztük nehézfegyvereket is. Nem egy közülük, amikor levetette a csíkos fegyencruhát, egyenesen katonaruhába öltözött át.

A Corvin-közi csoport másik főhadiszállása a Práter utcai iskola volt. Itt folytak a kivégzések. Az iskola gondnoka így emlékezik ezekre a napokra:

— Október 23-tól kezdve mindennap döngették a felkelők a kaput, hogy megszállják az iskolát. Hiába fenyegetőztek, nem engedtem be őket, mert arra gondoltam, hogy hol tanulna az a sok gyerek, ha az iskolának valami baja esne. Végül is néhány banditakülsejű ember belőtte a zárakat és így törtek be az iskolába. Nekem a hátsó kijáraton kellett menekülnöm haragjuk elől. A szemben levő házba mentem, onnan próbáltam szemmeltartani az iskolát. Egyszer, amikor éppen hallgattak a fegyverek, be akartam menni a lakásomba, hogy kimentsem onnan néhány értékes holmimat, amiért az urammal együtt egész életünkön át dolgoztunk. Megnyugtattak, hogy ők forradalmárok és nem nyúlnak semmihez sem. Nos, amikor eltakarodtak, akkor láttam, milyen forradalmárok voltak. A rabruhák, amikből a börtönökből megszöktek, ott feküdtek szanaszét a folyosón... A lakásomban pedig jóformán semmit sem találtam meg. Elhurcolták a rekamiét, feltörték az összes szekrényeket, és az ágyneműt éppúgy elvitték, mint azt a kis családi ékszert, amit édesanyámtól örököltem. Közönséges tolvajok és rablók voltak.

...És gyilkosok. Sarkadi István ügyésznek meg kellett halnia, mert bosszút esküdött ellene a Dudás-banda egyik tagja, Preisz Zoltán, börtönből akkor szabadult rab, akinek perében Sarkadi volt a vád képviselője. Miskolcon a bűnözőkből álló banda elsőnek a rendőrökre támadt, azokra, akik védték tőlük a közbiztonságot és a lakosság érdekeit. Íme, néhányan a miskolci vandál gyilkosok közül: Balázs Géza közveszélyes munkakerülésért, lopásért háromszor büntetett G. Tóth László ittas állapotban elkövetett bűntettért büntetett, Szász Zoltán és Komjáti Ferenc háromszor büntetett, Sikó Dezső sikkasztásért elítélt, Nagy Zoltán tízszer büntetett, Kovács Sándor, Lapsánszki István egyszer-egyszer büntetett, Tóth Lajos kétszer büntetett előéletűek.

A bűnözők gyűlölték a rendőrséget. Megtámadták és hatalmukba kerítették a megyei rendőrkapitányságot, brutális ke-

gyetlenséggel meggyilkolták a megyei rendőrkapitányt és számos tisztet.

Október 31-én a Lenin körút és Aradi utca sarkán meglincselték és egy fára felakasztották Tóth Ferenc államvédelmi századost. Ráakasztottak egy táblát: „Így jár minden ÁVÓS".

Íme, néhányan e gyilkosság részvevői közül:

Mayer Antal (Lakása: Budapest, IX. Vágóhíd u. 30.) a felszabadulás előtt nyolcszor, utána egyszer volt büntetve lopás és más bűncselekmények miatt. 1944 tavaszán SS katonának jelentkezett, később őrvezető lett. 1945 májusában amerikai fogságba esett. Hazajött, itthon egy évig bújkált. 1956 október 29-én nemzetőrnek jelentkezett. Fegyvert, nemzetőr-igazolványt kapott. Október 31-én az Eötvös utca 25/a. számú házban volt, amikor behozták oda Tóth századost. Mayer kilökdöste Tóthot és felszólította az utcán levőket, hogy gyilkolják meg az „ávós gyilkost". Mayer később egy Ceglédi úti raktár kifosztásában vett részt.

Erős István üllői születésű budapesti lakos a felszabadulás előtt háromszor volt büntetve lopásért, csalásért és hatóság elleni erőszakért. Analfabéta, gyenge szellemi képességű.

Erős segített Tóth százados felakasztásában.

Törzsök József (Lakása: Salgótarján, Rákóczi u. 229.) 1949 óta ötször volt büntetve lopás, sikkasztás, csalás, okirathamisítás és bigámia miatt. Négyéves börtönbüntetését töltötte, amikor október 31-én az ellenforradalom kiszabadította. Néhány órával kiszabadulása után részt vett Tóth százados felakasztásában.

Tóth Mihály kocsis (Lakása: Budapest, XIII. Fiastyúk u. VIII/1.), analfabéta. Apja koldus volt. Részt vett Tóth százados meglincselésében. Többször késsel beleszúrt a századosba és segített felakasztani. Később részt vett a rákosrendezői pályaudvar kifosztásában, e miatt börtönben ült. Időközben derült ki, hogy részese a gyilkosságnak is.

Budapesten, a Köztársaság téri pártház ellen intézett támadásnál is közönséges bűnözők alkották a támadók gerincét. Itt garázdálkodott az alvilágban Falábú Jankó néven ismert Mesz János, akit összesen tizenhatszor ítéltek el lopásért, hatóság elleni erőszakért, csavargásért, botrányos részegségért, rablásért, s akit Maléter nemzetőrségében alezredessé neveztek ki. Ő volt a Corvin-közi felkelők egyik alvezére. A Práter

utcai iskolában tanyázott. Fényképe „Féllábú hős" aláírással megjelent a Life 1956 november 12-i számában. Ha ehhez a címhez nem is, de életéhez méltó volt a halála is: november 4-e után, a Rákóczi úti Verseny Áruház kirablása közben pusztult el.

Falábú Jankó alezredeshez illő őrnagy volt Dilinko Gábor, akit az alvilágban csak Bizsu néven ismertek. Maléter személyesen nevezte ki őrnagynak. 1946 óta hétszer volt elítélve lopásért, sikkasztásért, közveszélyes munkakerülésért és súlyos testi sértésért.

Ugyancsak a Corvin közben „harcolt a szabadságért" Gonosz, civil nevén Kocsis István, aki négyszer volt büntetve lopás és betörés miatt. A Köztársaság téren lopott gépkocsival szándékosan halálra gázolt egy sebesülten fekvő sorkatonát. Részt vett a Magyar Divatcsarnok kirablásában is.

A Köztársaság téri szörnyűségek egyik jellegzetes gonosztevője volt Mocsok — Nagy Dezsőné. Az ő fényképe is, akárcsak Falábú Jankóé, a Life hasábjain járta be a világot, amint éppen egy megkínzott, lábánál felakasztott katonát köpködött. Ez a nyilvántartott utcalány — egyes nyugati lapok szerint „a népharag megszemélyesítője" volt. Hasonlóan emlegették Zilcsák Esztert, aki a Köztársaság téren az áldozatok egyik legelvetemültebb kínzója volt. Zilcsák Eszter 1934-ben már nyilvántartott prostituált volt. A negyvenes években rendőrségi besúgó lett. Azután álnéven élt, egészen 1956 októberéig. De októberben előbújt. Már huszonharmadikán ott volt a Parlament előtti tüntetésen. A Köztársaság téren, mint lőszerhordó és uszító, verekedő „tevékenykedett"*. Részt vett a rablásokban és fosztogatásokban is, majd serényen szervezte a december 4-i nőtüntetést.

A Közlekedés- és Postaügyi Minisztériumban a 20 főnyi fegyveres ellenforradalmi csoport helyettes parancsnoka Csoszor Endre, többszörösen büntetett előéletű fiatalember volt. Legutóbb szállásadónője agyonveréséért tartóztatták le. Tár-

* A londoni BBC 1957 április 24-én így beszélt erről a bűnöző nőről: „Egy villamoskalauzt őrizetbe vettek, mert Kádár ávósai felismerni vélték egy amerikai képeslapból. A fénykép magyar hazafiak egy csoportját ábrázolta, akik a Népszabadság szerint egy női közalkalmazottat bántalmaztak az októberi napokban. (Kelemen Ágnes tisztviselőnő bántalmazásáról van szó.) Nem költséges, hogy az ávósnő kapta meg a magáét, akinek ugyancsak sok lehetett a bűnlajstromán."

gyalása 1956 október 29-re volt kitűzve... Nyilván, mint „a Rákosi-önkény" egyik áldozatát engedték szabadon...

November első napjaiban szabadult a börtönből és állt azonnal az ellenforradalmárok közé Oláh Kálmán is, aki szintén többszörösen rovott múlttal dicsekedhetett. Októberben azért ült börtönben, mert sámlival és kardhüvellyel agyonütötte mostohaapját.

Aktív ellenforradalmár volt Sipos Zsigmond is, aki november 4-e után részt vett a csepeli és a Nyugati pályaudvari ellenforradalmi akciókban. „Illegális forradalmi munkástanács" — „Magyar ifjúság" és hasonló aláírásokkal uszító röpcédulákat készített és terjesztett. Őt is az ellenforradalom szabadította ki a börtönből, ahol négyéves büntetését töltötte betöréses lopásért. Társai között volt Erdész József és Bakosi Pál büntetett előéletű betörők. Még a múlt év végén meggyilkoltak az utcán egy honvédőrnagyot. Azután betörtek egy villába, s megöltek két öregasszonyt, hogy kirabolhassák a villát. De ez már nem sikerült nekik, menekülniök kellett. Letartóztatásuk előtt még elkövettek egy-két betörést.

A bűnözők a különböző munkástanácsokban és „forradalmi bizottságokban" is ott voltak. A móri járási nemzeti bizottság elnökhelyettese például egy Onodi nevű tizenhétszer elítélt bűnöző, titkára Kiss József, tizenegy évre elítélt gonosztevő volt. Mindez nem volt véletlen.

A rablók, betörők, gyilkosok és prostituáltak jelentős része az ellenforradalom leverése után külföldre szökött. A nyugati lapok beszámoltak több esetről, amikor ezek a személyek már új otthonukban is loptak, raboltak, sőt gyilkoltak is.

Antiszemita jelenségek és zsidóellenes atrocitások a magyarországi ellenforradalom idején

A magyarországi ellenforradalommal rokonszenvező külföldi lapokban gyakran érveltek a magyarországi októberi események „forradalmi jellege" és „tisztasága" mellett azzal, hogy semmiféle antiszemita kilengésre nem került sor.

Ennek azonban éppen az ellenkezője igaz: az ellenforradalom hulláma a felszínre hozta, bátorította és aktivizálta a fasiszta elemeket, közülük sokakat a börtönből hozott ki, s mint a „Rákosi-rendszer" üldözötteit ünnepelte. Ezek a fasisztanyilas elemek nagyon sok helyen pozíciókba kerültek, nagy szerepük volt a kommunisták elleni terrorakciókban.

Az alábbiakban csupán az antiszemita jelenségekkel foglalkozunk. Az itt közölt tények a Magyar Izraeliták Országos Irodájának emlékiratából valók, amelyet Sós Endre elnök és dr. László Jenő főtitkár állítottak össze.

Fasiszta támadások a tápiógyörgyei zsidó szeretetotthon öreg ápoltjai ellen

Tápiógyörgyén, egy volt földbirtokos kastélyában a magyar állam szeretetotthont létesített 120 izraelita vallású, elaggott, munkaképtelen személy számára. 1956 október 25-én éjjel antiszemita, fasiszta banda megtámadta a szeretetotthon ápoltjait. A 75 esztendős Hajós Mór, volt mérnök, az otthon egyik ápoltja így mondta el a történteket:

— 1956 október 25-ről október 26-ra virradó éjszaka,

12 óra táján egy nagyobb csoport felfegyverkezve megtámadta az otthont. A kapuban Varga Ilona, keresztény vallású, az otthon könyvelője kérő szóval igyekezett a tömeget eltéríteni szándékától és megakadályozni az épületbe való behatolást. Több fegyveres suhanc azonban géppisztolyával egyszerűen oldalba lökte őt és behatolt a földszinti szobákba. Elképzelhető a túlnyomó többségében 80 éven felüli ápoltak rémülete, amikor géppisztolyos férfiak rontottak be szobájukba ezzel a felkiáltással:

— Zsidók, ki az ágyból!

Voltak, akik ijedtükben kiugrottak az ágyból, de voltak olyanok is, főleg nők, akiket az ijedtség szinte megbénított. Akik nem követték azonnal a parancsot, a fegyveres támadók egyszerűen kiborították az ágyából. Például a 82 éves, nagysúlyú Markovits Mórnét is felborították ágyával együtt, és az idős asszony testén ma is láthatók még a zúzódási sebek. Hasonlóképpen jártak el Kohn Márton 82 éves ápolttal, aki különben már hosszú idők óta betegeskedett, s e megrázkódtatás következtében kórházba kellett szállítani. A támadók az idős Kohn Mártont a földön össze is rugdosták. Rosenstock Mihályné, 64 esztendős ápolt asszony, amikor meglátta a fegyveres támadókat, lehúzta ujjáról karikagyűrűjét és nyakáról vékony aranyláncát, előszedte kevéske pénzét és könyörögve így szólt:

— Más vagyonom nincs, vigyétek ezt el, csak az életünket hagyjátok meg.

A támadók kiütötték kezéből a szegényes értéktárgyakat és röhögve így válaszoltak:

— Nekünk pont az életetek kell, rohadt zsidók!

Miért gyilkolták meg Miskolcon Freimann Lajos gombügynököt

Özv. Freimann Lajosné budapesti (Szemere utca 17.) lakos mondja el a következőket:

— Férjem 1956 október 23-án, kedden reggel a szokásos üzleti útjára indult el. Az ellenforradalom kitörése Miskolcon érte, ahol október 26-án, déli 2 órakor a tömeg egy Gáti nevezetű, a bűnügyi rendőrségen szolgálatot teljesítő rendőrtisztet bestiális módon meggyilkolt. Amikor a bántalmazások következtében már alig élt, a szállodával szemben felakasztották.

Férjem véletlenül a szálloda előtt állt, és akaratlanul szemtanúja volt a gyilkosságnak, amikor — egyesek szerint — ezt a kijelentést tette: „Ezt nem lenne szabad egy emberrel elkövetni".

Az ellenforradalmi tömeg erre férjem után vetette magát, — aki szerencsétlenségére — bár sem rokona, sem ismerőse nem volt Gátinak — hasonlított a meggyilkolt rendőrtiszthez. A támadók — akiknek egy része, mint később kiderült, büntetett előéletű fegyenc volt — azzal a felkiáltással, hogy „itt van a zsidó Gáti öccse, aki maga is ÁVÓS", el akarták hurcolni férjemet.

Férjem beszaladt a szállodába. A portás, aki ismerte őt és tudta, hogy semmi köze sem Gátihoz, sem az ÁVH-hoz, igyekezett a tömeget feltartóztatni, megmondta, hogy a férjem pesti ügynök. A támadók azonban vért akartak látni. Megverték a portást és a pincéreket, akik szintén férjem védelmére keltek.

Férjem közben a félemeletről a folyosó egyik ablakán kiugrott, de az alatta levő üvegtető beszakadt és beesett a szálloda szikvízüzemébe.

Itt a tömeg utolérte, és bár a konyha főnöke is igazolta, hogy férjem pesti vendég, valaki a konyhából kihozott egy hosszú szeletelő bárdot és azzal leütötte. Amikor rájöttek, hogy valóban nem Gáti öccse, nevetve így szóltak:

— Nem baj, egy zsidóval kevesebb!

Utána férjemet lemeztelenítették, hogy meggyőződjenek zsidó voltáról, és bestiális módon a rendőrtiszt mellé felakasztották.

A tömegből az egyik gyilkos még odakiáltott:

— Ne verjétek agyon, élve akarjuk felakasztani!

Megjegyzem még, hogy férjem 36 éves volt, soha nem politizált. 12 évvel ezelőtt megjárta Auschwitzot.

Miskolcon a gyilkosok ki is rabolták. Zsebéből az üzleti útján inkasszált 15 000 forintot és karjáról óráját elrabolták tőle".

Ez történt Tarcalon

Zafir Antal, 58 éves tarcali lakos, az ottani hitközség elnöke 1956 november 28-án a Magyar Izraeliták Országos Irodájában a következőket mondotta jegyzőkönyvbe:

— Október 26-án, pénteken megjelent egy fiatalember

Tarcalon. Állítólag Miskolcról jött. Először leszedte a községházáról a kalapácsos címert, majd beszédet intézett a község lakosaihoz. Beszédében többek között ezeket mondotta:

— Most itt az ideje, lerázhatjátok magatokról ezeket a vérszipolyozókat, akik a ti véretekből élnek. Akasszatok fel minden zsidót!...

A hallgatók közül a közismert naplopók és az egykori csendőrök, nagyobb gazdák lelkesen megéljenezték a szónokot. Láttuk az elmérgesedett közhangulatot és Reich József gondnokkal elmentünk a tanácsházára, ahol védelmet kértünk.

Vasárnap felröppent egy hír, mely szerint a zsidó templomban rádióleadó készülék van, és Budapestről öt autóval fegyveres zsidók érkeztek, akiket a helyi zsidóság elrejtett. E rémhír hatására a tömeg és a fegyveres ellenforradalmárok megrohanták a zsidó házakat, mindenütt házkutatást tartottak, majd a zsidó templomot kutatták át, amelynek udvarában ásásokat is végeztek. Délután gyűlést tartottak, amelyen egy Pelsőczi nevű ember ezt ordította:

— Mindenki ember, csak a zsidó alábbvaló a pondrónál, el kell taposni őket.

Galik Béla, az ún. „forradalmi ifjúság" parancsnoka, a tanácsházán az asztalt verve így nyilatkozott:

— Itt most én vagyok a parancsnok, az én kezemben van a hatalom. *Délután 3 órára minden zsidó itt a gesztenyefán fog lógni.*

A „Forradalmi Tanács" megválasztása után fokozódtak a zsidók elleni atrocitások. Így pl. egy Horváth Béni nevű ember *késsel támadt Ungár Jenőre, Spitz Józsefre és Sternberg Mártonra.* Friedmann Samunak egy tanácsházi dolgozó elmondotta, hogy *elkészült a kiirtandó személyek listája. Elsősorban a zsidók, utána a kommunisták következnek.*

Ezért velem együtt minden tarcali zsidó családjával együtt elmenekült, ingóságait és ingatlanát hátrahagyva.

Zsidóüldözés Borsod megyében

Friedmann Aladár mezőkövesdi rabbihelyettes 1956 december 11-én az alábbi jegyzőkönyvet vette fel:

— Október 25-én, csütörtök este Mezőkövesden, az ottani ellenforradalmár tüntetők közül kilépett egy férfi puskával a kezében és azt kiabálta Kohn Jakab félkezű rokkant felé:

— Zsidó, lelőlek!

Kohn igyekezett elmenekülni, a fegyveres azonban utána rohant, Kohn futás közben elesett, a géppisztolyos ekkor felemelte fegyverét, de a lövésben egy jóérzésű nő megakadályozta.

Ugyanekkor két másik zsidó férfit, Bozsóki Jenőt és Gellért Lászlót is üldözőbe vették, de a két férfi, az ellenforradalmárok néhány ütlegelése után, elmenekült.

Weisz Miklósné mezőnyárádi lakos október 23. után Bükkábrányba ment gyógyszerért, mert férje súlyos betegen feküdt. Visszatérve Mezőnyárád határában megtámadták, *büdös zsidónak nevezték és ütlegelték az asszonyt.* A segélykiáltásra előkerült falusiak vetettek véget a támadásnak.

Friedmann Aladár rabbihelyettes még elmondotta, hogy őt az ellenforradalmárok azzal fenyegették meg, hogy meggyújtják a szakállát.

Fegyveres támadás Balkányon

1956 december 11-én a Magyar Izraeliták Országos Irodájában megjelent Hauser Jenő, a balkányi hitközség elnöke és Heisz Izidor balkányi lakos, szövetkezeti dolgozó.

Előadták, hogy az ellenforradalom kitörése utáni napokban Balkányban a zsidók életbiztonsága teljesen megszűnt, a tüntetők életveszélyesen megfenyegették őket. November 11-én, vasárnap este 8 órakor, két fegyveres bandita megjelent Heisz Izidor lakásán. Heisz, amikor meglátta a fegyvereseket, kiugrott az ablakon, hogy a tanácsházára meneküljön. *Az ellenforradalmárok rálőttek Heiszre,* de nem találták el. Utána vetették magukat, elfogták Heiszt, visszahurcolták a lakásához, és útközben a *kezükben levő kézigránátokkal véresre verték a fejét.* A lakásban *fegyvert fogtak Heisznéra és 8 éves leánygyermekükre,* majd a család minden pénzvagyonát — 2500 forintot — elrabolták.

Az eset után a Heisz-család, valamint a többi zsidó család, miután az életüket nem látták biztonságban a faluban, elmenekültek onnan.

Heisz ortodox vallású kisiparos, soha párttag vagy funkcionárius nem volt.

Véres inzultusok a hajdúnánási zsidók ellen

1956 december 14-én Wiesel Bernát hajdúnánási izraelita vallású oktató a következőket mondotta:

— Nekem szolgálati lakásom volt Hajdúnánáson a zsidó templomban. *Tüntetők hatoltak be lakásunkba, ott engem és feleségemet székekkel agyba-főbe vertek.* A bántalmazások következtében súlyos fejsérüléseket szenvedtem és bal felsőkarom is eltört. Feleségemet is bestiálisan összeverték, úgy hogy *mindkettőnket súlyos állapotban szállítottak a debreceni megyei kórházba.* Megjegyzem, hogy mindketten vallásos zsidók vagyunk, soha semmiféle politikai pártnak nem voltunk tagjai.

Ezzel egyidőben támadták meg Jakabovics Hermann öreg rabbisaktert, akit szintén kórházba kellett szállítani. Ugyanilyen elbánásban részesült Glücklich Sándor is. Schlosser Jenő ottani zsidó lakost nem találták lakásában, így „csak" a lakását rabolták ki és amit nem tudtak elvinni, azt összezúzták. Kirabolták Pécsi Lajos kárpitost is, aki keresztény születésű, de házassága miatt áttért a zsidó vallásra.

*

Oberländer József 51 éves tarpai lakos vallomása szerint Tarpán az ellenforradalom ideje alatt megjelent lakásán Varga Árpád, ifj. Botos Elek, Hegyi Károly és Debreczeni István. Őt lezsidózták, majd ütlegelni kezdték. A zsidó templomban rádióleadó állomást és fegyvereket kerestek. A támadás közben Oberländer segélykiáltásaira néhányan megjelentek, akik védelmére keltek. Az ellenforradalmárok azonban tovább folytatták atrocitásaikat, sőt Varga Árpád Oberländer fojtogatása közben ezt kiabálta:

— *Zsidó vérre szomjazom, nem nyugszom, amíg zsidó vért nem iszom!...*

Oberländer József elmondotta még, hogy a községben még kétízben volt tüntetés, amikor az ellenforradalmárok azt a jelszót hangoztatták:

— *Három zsidó van a faluban, mind a hármat fel kell kötni!*

150 zsidó halállistája Mezőcsáton

Az ellenforradalmárok garázdálkodása következtében még november 4. után is előfordultak antiszemita támadások. 1956 december 10-én a Mezőcsátról elmenekült Rosenberg Ernő rabbi a következőket mondotta jegyzőkönyvbe:

— 1956 december 5-én este fél hét órakor két fegyveres ellenforradalmár megjelent Grünberger Vilmos lakásán. Grünberger nem volt otthon, helyette testvérét, Pált és Grünberger Vilmos feleségét találták. Ugyanott tartózkodott vendégként Schwarcz István két kis gyermeke. A támadók az asszonyra géppisztolyt szegeztek és fegyverkutatás ürügye alatt a család teljes pénzét, a hónap elején kapott 2000 forint fizetést elrabolták.

Mezőcsáton az ellenforradalmárok pontos listát készítettek, amelyre 150 zsidó nevét írták fel és *úton-útfélen hangoztatták, hogy addig nem nyugszanak, amíg minden zsidót ki nem végeznek.*

Ezek az események okozták, hogy Mezőcsátról minden zsidó elmenekült.

A pécsi ellenforradalmárok az egykori gettó polgármesterét hívták vissza

Pécsett az ún. „városi forradalmi bizottság" által összehívott nagygyűlésen már az első szónok — egy fasiszta beállítottságú ügyvéd — *azt az indítványt terjesztette elő, hogy hívják vissza polgármesternek dr. Esztergár Lajost, aki 1944-ben volt a város polgármestere és akinek nevéhez fűződik a legszörnyűbb dunántúli gettó létesítése.*

Dr. Esztergár Lajos néhány perc múlva meg is jelent a nagygyűlésen, ahol lelkes ovációval fogadták. Az 5000 pécsi zsidó deportálásáért felelős fasiszta vezető hivatalbalépését azonban az időközben megérkezett szovjet csapatok megakadályozták.

Egyébként Pécsett az ottani ellenforradalmárok a műemléknek számító pécsi zsinagóga ablakait kővel beverték.

Antiszemita izgatás Hajdúnánáson

Steinbach Frigyes, Stuhlberger József és Ferenc bejelentése szerint október végén a *községben összeverték Wiesel Ábrahám hitoktatót* és lakását kifosztották. Az antiszemita izgatás még később is folyt, sőt a tanácsülésen is voltak felszólalók, akik kijelentették:

— Nem tűrünk zsidót a községben. Csak legyen rá időnk, kivégezzük őket.

A tanácselnök az ott élő 80 zsidó vezetőinek azt a tanácsot adta, hogy hagyják el a falut.

*

Schwimmer Béláné mándoki lakos bejelentése szerint 1956 november 18-án egy héttagú ellenforradalmár csapat betörte a zsidók lakásainak, a templom és a volt iskola ablakait. Éjjel 11 órakor behatoltak Schwimmerné lakásába. Földreteperték, arcát, testét késsel összevagdosták, a lakás bútorait pedig összetörték. A támadást Kantár János és Huszti-Polakoczki József követték el.

*

A Magyar Izraeliták Országos Irodája elnökénél és alelnökénél megjelent egy harminctagú Hajdu megyei zsidó küldöttség, közöttük Grosz Emil, Debrecen (Andrássy út 4.), Fried Lajos, Hajdúböszörmény (Enyingi Török Bálint u. 23.), Schwarcz Izidor (Aranyosapáti) stb. A küldöttség tagjai előadták, hogy lakóhelyeiken az ellenforradalom idején és utána is még vad antiszemita izgatás volt. Többi között az ellenforradalmárok a következő feliratot írták fel: *„Icig, nem viszlek Auschwitzig!"*

Ablakokra és kirakatokra üvegvágókkal *nyilas- és horogkereszteket karcoltak.*

*

Márkváralja községben Bárd Sámuel lakásán október 28-án megjelentek Mezei János és társai. Bárdot *fegyverrel megtámadták,* a lakásban pedig lövöldözni kezdtek, közben *Bárdék*

nyolcéves gyermekét súlyosan megsebesítették. A gyermek még december 15-én is állandó orvosi kezelés alatt állt.

*

A Magyar Izraeliták Országos Irodája a fenti tényekhez az alábbi megjegyzést fűzi:

„Meg kell jegyeznünk, hogy Téten, Tinnyén és más községekben is voltak hasonló, az október 23-i események következtében létrejött antiszemita atrocitások, amelyek nem politizáló, zsidó vallású egyéneket bántalmaztak és kiraboltak. Számos atrocitásról azonban nem tudtunk jegyzőkönyvet felvenni, mert azok szenvedő alanyai — akik 13 esztendővel ezelőtt megjárták már a náci lágerek poklát és akik most azok feltámadásától reszkettek — kimentek az országból."

Újpesten, azaz Budapest IV. kerületében már elkészítették a zsidók listáját, és nem érdektelen megjegyezni azt sem, hogy *október 23. után az ellenforradalmárok kiszabadították a fővárosi börtönökből a legismertebb nyilasvezetőket, köztük az agresszív antiszemitizmus olyan ismert propagandistáit és szervezőit, mint Meskó Zoltán és Dövényi Nagy Lajos.*

A zsidóság vezetőinek — köztük a kis vidéki hitközségek világi és egyházi vezetőinek — az a határozott véleménye, hogy *„ha az ellenforradalmat nem verik le viszonylag rövid idő alatt, az a fasizmus által oly súlyosan megtizedelt magyarországi zsidóságra nézve is végveszéllyel járt volna".*

Fehérterror

Az egész világsajtót bejárta az október-novemberi magyarországi fehérterror híre. Az „Ellenforradalmi erők a magyar októberi eseményekben" I., II. és III. kötete részletesen ismertette e fehérterror borzalmait.

A terror különös erővel lángolt fel az október 28-i, igen egyoldalú tűzszünet után. Az ellenforradalom ellen küzdő fegyveres erők betartották a tűzszünetet, a szovjet csapatok is kivonultak Budapestről, de az ellenforradalmárok ekkor kezdték csak igazán fegyvereiket használni — elsősorban a fegyvertelen emberekkel szemben.

Ime, hogy írt erről a világsajtó:

A belgrádi Politika tudósítója azt írja, hogy a kommunisták lakásait fehér, a zsidókét fekete kereszttel jelölték meg, hogy jelként szolgáljanak a kivégző osztagok számára. „Nincs többé semmi kétség — írja a belgrádi lap —, hogy a klasszikus magyar fasizmus és fehérterror példáját látjuk."

A legborzalmasabb vérfürdőt október 30-án, a budapesti pártház ostrommal történő elfoglalása után rendezték. Ez néhány órával azután történt, hogy a szovjet csapatok elhagyták Budapest VIII. kerületét, amelyhez a budapesti pártház is tartozik.

A Deutsche Volkszeitung (Düsseldorf) így ír erről:

„Mihelyt a szovjet katonák elhagyták Budapestet, elképesztő mészárlás, valóságos Szent Bertalan éje következett."

A Daily Expressben Sefton Delmer írja:

„Ezek az emberek ablakokon, fákon, lámpavasakon lógnak... A baj az, hogy egyszerű polgárokat is felakasztanak ugyanakkor."

A Westdeutsches Tagblatt így emlékezik meg a szörnyűségekről:

„Elképzelhetetlen borzalmak – ez lett az események következménye. Az áldozatok között egyaránt voltak bűnösök és ártatlanok. A lincs törvénye uralta a vérfürdővé változtatott országot."

Erről a borzalmas vérfürdőről az ENSZ ötös bizottsága, mint „elszigetelt csetepatéról" emlékezik meg:

„Bár október 28-án tűzszünetet rendeltek el — mondja a jelentés —, néhány elszigetelt csetepatéra még ez után az időpont után is sor került, de a tüzet szüntess már teljesen hatékonnyá vált, amikor október 30-án az új kormány elfoglalta hivatalát."

Egy másik helyen az ötös bizottság jelentése azt írja, hogy október 30-án „már teljesen érvénybe lépett a fegyverszünet és ettől kezdve mindkét fél tiszteletben tartotta a tűzszünetet".

Ezek szerint a tűzszünet tiszteletbentartásának nevezi az ötös bizottság jelentése azt, hogy a Köztársaság téri pártházat ostromolták, kézifegyverek és tüzérségi ágyúk tüzével árasztották el, Mező Imrét, a nagybudapesti pártbizottság titkárát, aki a pártházból fehér zászlóval indult az ellenforradalmárok felé, hogy közölje az ellenállás megszüntetését — lelőtték, Asztalos János honvédezredes szívét kivágták, Papp ezredest és Szabó alezredest meggyilkolták, Lakatos Péter pártiskolai tanárt és a pártház sok-sok védőjét és dolgozóját pedig egyszerűen lelőtték. Papp tüzérezredes meggyilkolása a legbrutálisabb körülmények között történt: felsőtestét és arcát benzinnel leöntötték, majd lábbal felakasztva meggyújtották a testét.

De a fehérterror ekkor még csak kibontakozóban volt. Elképzelni is nehéz, milyen szörnyű véráradat öntötte volna el Magyarországot, ha november 4-ével nem ér véget az ellenforradalmárok uralma. November elején a megyei és városi börtönökben, a kerületi, városi és megyei rendőrkapitányságokon

csaknem 3000 embert tartott fogva az ellenforradalom, ezenkívül sokan voltak a Corvin-közben, s más ellenforradalmi gócokon, valamint községekben letartóztatva. A bebörtönzöttek zöme kommunista volt. Jelentős részükkel már közölték halálos ítéletüket, s annak végrehajtását november 5-re, 6-ra tűzték ki. Az ellenforradalom terve az volt, hogy november 6-án az elesettek látványos temetését rendezik meg a Vérmezőn, ahol Mindszenty akart gyászbeszédet mondani. A temetésnek provokációs jelleget akartak adni, tömeghangulatot teremteni egy nagyszabású véres terrorakcióhoz.

Az ellenforradalmárok gondosan készültek arra, hogy kegyetlenül leszámoljanak a törvényes rend képviselőivel, a kommunisták s más haladó személyek tízezreivel.

Tervüknek két része volt: egyrészt a legfelső államvezetés reprezentánsait akarták lakat alá tenni, másrészt pedig az állami élet minden területén, a megyei, a városi, a kerületi és községi szerveknél, intézményeknél, gyáraknál, vállalatoknál, a termelőszövetkezetekben és az állami gazdaságokban dolgozó egyszerű emberek ezreit és tízezreit is meg akarták ölni, róluk már halállistákat készítettek.

Panyók Mihály, a Nemzeti Parasztpárt volt funkcionáriusa, Boldog községből írt az Írószövetségnek egy levelet, amelyben élesen bírálja a népi demokratikus rendszer korábbi hibáit, a továbbiakban pedig az ellenforradalmi terrorról így ír:

„... A régi kolomposok már minden községben készítették a »főbelövendők klubját«, a halállistákat, amelyekből még csak véletlenül sem hiányozhatott a községi párttitkár, a tanácselnök, és így tovább. Például az én falumban az MDP minden tagja — kb. 70—80 ember — fel volt jegyezve internálásra ... Nálunk, de Pesten is elterjedt az a vélemény, hogy a véres pogromok minden forradalomnak velejárói; a bosszúállási akciók 1—2 hét alatt lecsendesedtek volna stb. Köszönöm az ilyen spontán népharag kitombolását. Hiszen ki lehet ontani sok százezer ember vérét egyetlen éjszaka, ha kellő szervezettséggel irányítják. És ez a véres Szent Bertalan éjszaka csak azért késett, mert a reakció még bizonytalannak érezte helyzetét."

Ilyen halállistát készítettek például a Hídépítő Vállalatnál is. Loss Andrásné, a Hídépítő Vállalat dolgozója a következőképpen emlékezik vissza erre:

— A Hídépítő Vállalat budapesti központjában október 29-én alakult meg a „forradalmi bizottmány". A bizottmánynak, többi között, a következők voltak a tagjai: Csermely Károly, volt horthysta páncélos főhadnagy, Nagypál Sándor egykori tőkés, Gyimesi János, a nyilaspárt volt kaposvári vezetője, Dorthoff Lajos volt horthysta tiszt, Tolnai Ödön, volt horthysta főhadnagy. Úgynevezett osztályozó bizottságot alakítottak, amely öt csoportra osztotta a vállalat dolgozóit. „A teljesen megbízhatókra" (akik részt vettek az ellenforradalomban), ingadozókra, a kommunistákkal rokonszenvező pártonkívüliekre, egyszerű kommunistákra, és „hangadó" kommunistákra. Tanácskozásukon kidolgozták valamennyi csoportra vonatkozólag a „megfelelő" bánásmódot. Elhatározták, hogy részvénytársaságot alapítanak, és részvényeket az első csoport tagjai, vagyis az aktív ellenforradalmárok kapnak. Az ingadozókat meg akarták nyerni szándékuknak. A kommunistákkal rokonszenvezőket fokozatosan, a kommunistákat pedig azonnal el kívánták távolítani a vállalattól. Csermely Károly vezetésével összeült a „számonkérő szék" és listát állított össze az azonnal eltávolítandókról, valamint, Csermely szavaival élve, a „kinyírandókról", vagyis a meggyilkolandókról. Az azonnal eltávolítandók listájára az összes kommunista nevét felvették, szám szerint 27-et, és a felmondóleveleket azonnal kikézbesítették. A felmondást azzal indokolták, hogy ezek az emberek támogatták „az elmúlt népellenes rendszert". A halállistán szerepelt Tárnok Jenő igazgató, Szabadkai Ernőné gondnok és Szanyi Bálint neve. A kivégzéshez szükséges kézifegyvereket is összeszedték és úgy tervezték, hogy a kivégzést november 5-én hajtják végre a vállalat alatti lőtéren, amit azelőtt a Magyar Szabadságharcos Szövetség sportcélokra használt.

November 3-án elterjedt a híre annak, hogy „a szovjet csapatok valamire készülnek". Erre Csermely Károly, a „számonkérő szék" vezetője közölte, hogy a kivégzéseket el kell halasztani.

Szerte az országban szervezték a különböző megtorló egységeket, amelyek nyíltan hirdették céljaikat. Így Eger városában horthysta tisztekből és csendőrökből Holczer horthysta őrnagy parancsnoksága alatt különítmény alakult, amely „forradalmi felderítő és megtorló szolgálatot" is létesített. Ennek feladatáról és tevékenységéről a legékesebben az általuk kiadott röplap számol be:

„Magyarok!

Szabadságharcunk jelenlegi szakasza szükségessé tette a forradalmi felderítő szolgálat, valamint az ezzel párhuzamosan működő forradalmi megtorló szolgálat egységeinek felállítását. Az egységek egymástól független egyénekből vagy csoportokból állnak.

A forradalmi felderítő szolgálat feladata:

Felkutatni azokat az egyéneket, akik a megszálló hatalom támaszai (beleértve falragaszaink letépőit is). Az illetők nevét, beosztásukat, lakhelyüket az utcák falain többször megismételve közöljék.

A forradalmi megtorló szolgálat feladata:

Miután a felderítés helyességéről meggyőződtek, az illető személyeknek a rendelkezésre álló eszközökkel való megsemmisítése."

Hasonló fasiszta jellegű szervet létesítettek Gödöllőn Benkő Tibor, a Horthy-hadsereg volt őrnagya, Miklós Sándor horthysta főhadnagy, Kasza Dániel, a budapesti körleti horthysta katonai parancsnokság volt katonai ügyésze és Ódervald Tibor, a Horthy-hadsereg volt kémelhárító tisztje. „Politikai titkosrendőrséget" létesítettek azzal a céllal, hogy „megakadályozzák a győztes szabadságharccal szemben a baloldali elemek összeesküvését". Az új magyar Gestapo többeket letartóztatott azon a címen, hogy „szembenállnak a szabadságharccal", s ezeket fizikailag bántalmazták. Dallos József gépállomási dolgozót cellájában pisztollyal fenyegették meg.

A szörnyű fasiszta terrorról az ENSZ ötös bizottságának ez a véleménye:

„A tömeg számos lincselést és ütlegelést hajtott végre. Ezek majdnem minden esetben az ÁVH tagjaira, vagy azokra korlátozódtak, akikről azt hitték, hogy együttműködtek velük."

Az ellenforradalmi terror és a terrorszervezetek alakulása azt bizonyítja, hogy felépülőben volt a régi Horthy-Szálasi idők magyar Gestapója, amely véres leszámolásra készült a magyar néphatalom híveivel, kommunistákkal és nem kommunistákkal, funkcionáriusokkal és egyszerű munkások és parasztok tízezreivel. Az 1919-es Horthy-féle véres fehérterror kezdett újjáéledni. Egyes helyeken igyekeztek takargatni a „szabadságharc" igazi jellegét, máshol nyíltan, ugyanolyan formában léptek fel, mint 1919-ben (tiszti különítmények).

Mindez abban az időben történt, amikor a kormány élén Nagy Imre állt, akit kül- és belföldi hívei (valamint az ENSZ ötös bizottságának a jelentése) „a törvényeség bajnokának" igyekeztek feltüntetni. Nagy Imre, a törvényesség bajnoka, egyetlen szóval sem tiltakozott a lincselések, a tömeges gyilkosságok ellen, tárgyalt, parolázott, együttműködött a kommunisták és a kommunistákkal rokonszenvezők gyilkosaiva[1]

Nagy Imre szerepéről

1956 október 23-a éjjelén vezető magyar államférfiak megegyeztek Nagy Imrével, hogy átveszi a Minisztertanács elnökének tisztjét. Október 24-e hajnalán — miközben Budapest különböző pontjain: a Rádiónál, a pályaudvaroknál, a fegyverraktáraknál fegyveres támadás folyt a fennálló államrend ellen — Nagy Imre átvette a kormányfői teendőket.

A Magyar Népköztársaság kormánya több fontos határozatot hozott az ellenforradalmi támadás leverésére. Elhatározta, hogy a Varsói Szerződés értelmében Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok segítségét kéri. Ezután a kormány úgy döntött, hogy a rendkívüli helyzetre és az államrendet, a közbiztonságot fenyegető veszélyre való tekintettel statáriumot hirdet. Nagy Imre utasítást adott az igazságügyminiszternek a statárium megszövegezésére, majd ő maga jóváhagyta a szöveget.

Ezeket a tényeket azért kell előrebocsátani, mert október végén Nagy Imre közvetlen hívei azt állították, hogy a szovjet csapatok segítségének igénybevételében és a statárium meghirdetésében Nagy Imrének semmi szerepe sem volt, nem is tudott erről a két döntésről. Október 30-án már a Minisztertanács nevében jelent meg egy nyilatkozat:

> „A történelem színe előtt felelősségünk teljes tudatában kijelentjük, hogy Nagy Imre, a Minisztertanács elnöke erről a két elhatározásról nem tudott."

A nyilatkozat aláírás nélkül jelent meg, de nyilván a Minisztertanács elnökének, Nagy Imrének jóváhagyásával.

Az egész ország lakossága számára azonban nyilvánvaló volt, hogy ez a kormánynyilatkozat — hazudik. Október 24-én

és a következő napokon ugyanis Nagy Imre több rádióbeszédet mondott, nyilatkozatot tett, amelyből nemcsak az tűnt ki, hogy „tudott" a szovjet kormányhoz intézett kérésről és a statáriumról, hanem az is, hogy e két intézkedés mögött ő áll, az ország miniszterelnöke.

Október 25-i rádióbeszédében Nagy Imre hangsúlyozta, hogy a szovjet csapatoknak *„a harcokba való beavatkozását szocialista rendünk létérdeke tette szükségessé"*.

Október 24-i rádióbeszédében Nagy Imre ezeket mondotta:

„Budapest Népe! Közlöm, hogy mindazok, akik a további vérontás megszüntetése érdekében ma 14 óráig beszüntetik a harcot és leteszik fegyvereiket, mentesülnek a statáriális eljárás alól."

A Magyar Távirati Irodának Nagy Imre ugyanebben az időben nyilatkozott arról, hogy

„ehhez hasonlítható súlyos támadás a magyar népi demokráciát fennállása óta nem érte. Nagyszámú felfegyverzett ellenforradalmi bandák megtámadták Budapest középületeit, a Rádiót, a Szabad Nép székházát, a Telefonközpontot..."

Nagy Imrének ezek a beszédei és nyilatkozatai tehát egyáltalán nem igazolják a Minisztertanács fent idézett közleményét. Ellenkezőleg: azt bizonyítják, hogy ez a közlemény hazug. Ennek a hazugságnak átlátszó voltát Nagy Imre hívei egy másik, még nagyobb hazugsággal akarták eltakarni. Kijelentették, hogy Nagy Imre miniszterelnöksége első napjaiban az ÁVH foglya volt, fegyverrel kényszerítették beszédei elmondására.

Az ellenforradalom számos hazugsága között ez volt a legnagyobb, a legképtelenebb, a legbecstelenebb. De az ENSZ ötös bizottsága jelentésében a legkomolyabban átveszi ezt a hazugságot, s hosszú szakaszokban tárgyalja. Az ötös bizottság jelentése szerint Nagy Imre „első beszédei, amelyeket a rádióban mondott miniszterelnöki kinevezése után, úgy hangzottak el, hogy revolvert szegeztek a hátának". (Az ellenforradalom alatt az Egyetemi Forradalmi Diákbizottság aláírásával megjelenő röpcédula szerint is „géppisztolyokkal a háta mögött mondta el első rádióbeszédét".)

Érdemes meghallgatni, mivel bizonyítják Nagy Imre emberei a miniszterelnök fogságáról szóló dajkamesét. A „Sza-

bad Kossuth Rádióban" Zelk Zoltán költő október 31-én elmondta, hogy 23-ról 24-re virradóan néhány írótársával keresték a pártközpontban Nagy Imrét, de nem beszélhettek vele.

„Ő valójában fogoly volt akkor, csak vejét, a katonai rangjától megfosztott Jánosi Ferencet láttuk, amint magányosan, csapzottan álldogált az előszobában" (az ENSZ ötös bizottságának jelentése szerint viszont Jánosit Nagy Imrével együtt egy szobában tartották bezárva. A valótlanságok egymást cáfolják), „rettegve apósa, Nagy Imre sorsán. Így volt, így történt, ezt mondhatja a szemtanú" — mondotta Zelk.

A „szemtanú" tehát abból, hogy a vezető államférfiak sorsdöntő tanácskozása idején nem tudott Nagy Imrével beszélni, azt „állapítja meg", hogy Nagy Imre akkor fogoly volt. A bizonyítéka az — hogy nem látott semmit.

Ennek a fogoly-mesének ostobasága és átlátszó hazugsága még az ENSZ ötös bizottságát is zavarhatta. Ezért írja jelentésében Nagy Imréről a következőket:

„Az október 24-ét követő napokban azonban, úgy látszik, habozott egyrészről a marxista nevelése iránti hűség . . . , másrészről pedig a honfitársai ügyével való szolidaritás között. Október 24-e és 28-a között tanúsított magatartását semmi esetre sem magyarázza teljes mértékben az úgynevezett felsőbb erőszak. Marxista és kommunista gyökereiből kiindulva a hatalmán kívül álló események fokozatosan sodorták abba az irányba, hogy felismerte a felkelés által élctre hívott szenvedélyek erejét. . ."

Egyszóval: az ötös bizottság jelentése nem tudja Nagy Imre első októberi beszédeit azzal magyarázni, hogy „fogoly volt", „revolvert vagy géppisztolyt szegezve a hátának" mondta el azokat. De az ENSZ ötös bizottságának választania kellett volna. Vagy „a marxista nevelés iránti hűség" befolyásolta Nagy Imrét, vagy „a hátának szegezett revolver". Világos, hogy a kettő nem fér össze. Ha a marxista nevelés iránti hűségből foglalt Nagy Imre állást az ellenforradalom leverése mellett, akkor minek szegeztek volna revolvert a hátának? Ha pedig fegyverrel kényszerítették állásfoglalására, akkor hogyan játszhatott még szerepet marxista nevelése?

Itt az ENSZ ötös bizottsága belezavarodott mondanivalójába és akaratlanul is leleplezte az ellenforradalom hazugságát.

A Nagy Imre ÁVH-fogságáról szóló hazugságot még nevetségesebbé teszi az ENSZ ötös bizottságának jelentésében az a megjegyzés, hogy Nagy Imre akkor szabadult meg ebből a fogságból, amikor feloszlatta az ÁVH-t. Joggal élcelődött a Népszabadság ezen a megállapításon:

„Képzeljen el az olvasó egy börtönt, amelynek börtönőrei az ÁVH-sok és a fogoly — Nagy Imre. Egyszer aztán a fogoly kijelenti: A börtönőrcimet feloszlatom — és a börtön foglya szabad lesz."

Mi volt a valóságos helyzet Nagy Imrével október 24-e és 28-a között? Az, hogy Nagy Imre politikai céljait és nézeteit álcázva vette át a Minisztertanács elnökének tisztjét, és addig álcázta céljait és nézeteit, amíg azt szükségesnek tartotta. Az ötös bizottság jelentése erről a következőket írja:

„Úgy tűnik, hogy a semlegességi nyilatkozat nem érte teljesen meglepetésként azokat a magyarokat, akik az októberi események előtt érintkezésben voltak Nagy Imrével. A bizottság úgy értesült, hogy Nagy Imre 1955-ben, miközben visszavonult az aktív politikai életből, írásaiban érintette azt a lehetőséget, hogy Magyarország osztrák mintára semleges státust vegyen fel."

A jelentés még hozzáfűzi, hogy Nagy Imre e nézeteiről tájékoztatta a Magyar Dolgozók Pártját. Ez azonban nem helytálló. Nagy Imre szóbanforgó írásait külföldön megjelentették a magát „Forradalmi Tanácsnak" nevező szerv cégére alatt, s az előszóban hangsúlyozzák, hogy Nagy Imre a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének tervezte benyújtani szóbanforgó írásait, de erre már nem került sor.

A valóságban az volt a helyzet, hogy Nagy Imre október 23-áról 24-re virradó éjjel — amikor az MDP Központi Vezetősége a Politikai Bizottságba választotta őt és a Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Minisztertanács elnökének kinevezte — eltitkolta azokat a nézeteit, amelyeket a szóbanforgó írásokban kifejtett, ugyanúgy, ahogy a tüntetés szervezői is eltitkolták igazi céljaikat.

Október 23-án a tüntetés szervezőinek fő jelszava: Nagy Imrét a vezetésbe, a kormány élére! Ez volt a közvetlen, tak-

tikai cél: Nagy Imre kezébe adni a kormány vezetését. Ebben az időben azonban a Magyar Dolgozók Pártjának és a magyar munkásságnak döntő befolyása volt az országban. A tüntetés szervezői, ezzel számolva, olyan jelszavakat hangoztattak (Szocialista demokrácia fejlesztését! Igazi lenini politikát! stb.), amelyek azt a látszatot keltették, hogy Nagy Imre és csoportja a szocializmus talaján állanak, s Nagy Imre kezében is szocialista kézben marad a kormánykerék. Nagy Imre sem léphetett fel másképp, mint a szocialista néphatalom szilárd híve, a Szovjetunió barátja, az ellenforradalmi támadók kérlelhetetlen ellensége. A kormány, amelynek Nagy Imre az élére került, a népi demokráciához, a szocializmushoz hű kommunistákból és nem kommunistákból állott, ugyanúgy mint a Népköztársaság Elnöki Tanácsa, amely a kormányt kinevezi. Ha Nagy Imre október 23-án már a Varsói Szerződés ellen, az „osztrák mintájú semlegesség" mellett lépett volna fel, akkor szó sem lehetett volna arról, hogy a Minisztertanács elnöke legyen.

Ez volt a helyzet október 23-a éjjelén és Nagy Imre miniszterelnökségének első napjaiban. De néhány nap múlva a helyzet változott. Az ellenforradalom megvetette lábát, mert Nagy Imre és más árulók akadályozták az ellene vívott harcot. Az ellenforradalomnak megerősödött a hangja, és az ellenforradalmárok egy része nyílt jobboldali kormányt követelt, nem akarta Nagy Imrét elismerni. Nagy Imre, hogy megnyerje ezeknek a bizalmát és támogatását, szovjetellenességben és az ellenforradalom mindennemű támogatásában versenyre kelt a legreakciósabb körökkel is. Jellemző erre, hogy Nagy Imre egyetlen szóval nem tiltakozott a kommunisták tömeges lemészárlása ellen, mert az ellenforradalom fasiszta elemeinek a kegyeit is kereste. Pedig saját hívei közt is voltak, akiket elborzasztottak a fehérterror rémtettei, de Nagy Imrét hiába kérték, hogy lépjen közbe. (Nagy Imrének ez a magatartása és egyéb törvényszegései kellő fényt vetnek az ENSZ ötös bizottsága jelentésének arra a megállapítására, hogy „egyesek számára különösen nehéz volt elhinni", hogy Nagy Imre írta alá a statáriumról szóló rendeletet, hiszen ő „a törvényesség bajnoka volt".)

Ebben a helyzetben Nagy Imre útjában állottak saját beszédei és nyilatkozatai. Nem lehetett ezekről azt állítani — amit a szovjet kormányhoz intézett kéréséről és a statárium-

ról —, hogy „nem tudott róla". A beszédek elhangzottak, az ország Nagy Imre hangját hallotta. Így született meg a hazugság Nagy Imre fogvatartásáról, a hátának szegezett revolverekről.

Október 31-én maga Nagy Imre nyilatkozott erről a kérdésről külföldi újságíróknak. A nyilatkozatot több külföldi lap és a „Szabad Kossuth Rádió" francia nyelvű adása közölte.

Ime, a nyilatkozat:

„Kérdés: Egy néhány perccel ezelőtt Ön azt mondta, hogy Önt kényszerítették arra, hogy behívja a szovjet csapatokat, hogy nem Ön volt az, aki felkérte a szovjet csapatokat, hogy vonuljanak be Budapestre. Ki kérte fel őket?

Nagy Imre: Nem én voltam, azt elmondhatom. Abban az időben nem voltam miniszterelnök és nem voltam a párt Központi Vezetőségének tagja.

Kérdés: Hogyan született akkor az a vélemény, hogy Ön hívta be őket?

Nagy Imre: Nem tudom. Abban az időben nem voltam a vezetőség tagja. A következőképpen történhetett: először azt mondták, hogy a kormány, és később, *két-három nap múlva* én lettem a miniszterelnök, és a tömeg nem tudott differenciálni. Két nappal előbb, vagy most — ez nekik teljesen mindegy.

Kérdés: De hát nem értett Ön egyet később a szovjet csapatok behívásával?

Nagy Imre: Nem.

Kérdés: Mondta-e Ön azt, hogy a rend és a békesség helyreállítására szükség van erre, vagy nem mondta?

Nagy Imre: Nem, nem, nem. Nem mondtam ilyesmit és azt mondhatom, hogy megjelenésük sok kárt okozott."

Ez a nyilatkozat egyvalamit világosan bizonyít. Azt, hogy Nagy Imre szégyenletes módon hazudott. Az első kérdésből az tűnik ki, hogy Nagy Imre egyszer azt mondta: „Kényszerítették arra, hogy behívja a szovjet csapatokat", máskor pedig azt, hogy a csapatokat nem is ő hívta Budapestre. Ezt a kiáltó

ellentmondást számos nyugati lap közölte, anélkül, hogy megütközött volna azon.

Nagy Imre a második kérdésnél azt mondja, hogy előbb hívták Budapestre a Varsói Szerződés értelmében Magyarországon állomásozó szovjet csapatokat, s ő csak „két-három nap múlva" lett miniszterelnök. Mit jelent az, hogy két-három nap múlva? Nagy Imre nem tudta volna, mikor lett miniszterelnök? Október 26-án, vagy 27-én nevezték volna ki? Nem! Nagy Imre október 24-e hajnalán lett miniszterelnök, s még aznap hallatta „szózatát" a rádióban. Világos, hogy Nagy Imre itt is hazudik, mégpedig átlátszó és ostoba módon.

Végül Nagy Imre azt állítja, nem mondta, hogy a szovjet csapatok segítségére a rend helyreállítása érdekében szükség van. De október 25-én, délután 3 óra 25 perckor Nagy Imre rádióbeszédében mondotta — és erről az ötös bizottság jelentése is megemlékezik —, hogy a szovjet csapatok segítségét „szocialista rendünk létérdeke tette szükségessé".

Nagy Imre tehát ebben is hazudott.

Ime, ilyen ember, ilyen jellem, ilyen kommunista, ilyen kormányelnök volt Nagy Imre, akiről az ENSZ ötös bizottságának jelentése azt mondja, hogy: „bár Nagy Imre kommunista, mégis jó magyarnak, becsületes, rátermett és bátor embernek tartják."

Nagy Imre 1956 október 24-én letette hivatali esküjét, megesküdött, hogy a Magyar Népköztársaság alkotmányához híven teljesíti feladatát. Ezt az esküjét megszegte.

A magyar alkotmányos rend ellen fegyveres támadás folyt. A népköztársaság ellenségei a középületeket (a Rádiót, a telefonközpontot, a rendőrkapitányságokat és rendőrőrsöket, laktanyákat), valamint a Magyar Népköztársaság fegyveres erőinek egységeit megtámadták. Ennek a támadásnak világos és kifejezett célja volt: a fennálló államrend erőszakos megdöntése. A fennálló alkotmányos államrend megdöntésére szövetkezett erők idegen hatalmak fegyveres segítségében bízva támadtak a Magyar Népköztársaság államrendje ellen és idegen hatalmak támogatását élvezték (amiről e kiadványunk első fejezete bőséges anyagot ad). Az októberi eseményekről beszá-

moló nyugati lapok és könyvek szinte kivétel nélkül elismerik ezt".

Nagy Imre, esküjét megszegve, nem védte meg a Magyar Népköztársaság államrendjét az ellenséges támadással szemben, ellenkezőleg, élére állt ennek a támadásnak.

Nagy Imre az alkotmányos rendet durván megsértve félreállította a Magyar Népköztársaság alkotmányos szerveit: a Népköztársaság Elnöki Tanácsát és az Országgyűlést. Alkotmányellenes, törvénytelen módon maga „felmondta" a Varsói Szerződést, amelyet pedig a Magyar Népköztársaság legfelsőbb államhatalmi szerve, az Országgyűlés ratifikált, s amelynek felmondásához a Minisztertanács elnöke nem jogosult.

Nagy Imre minden törvényes rendelkezés nélkül nyilatkozatot adott ki arról, hogy a Mindszenty József ellen emelt vádak alaptalanok voltak, s Mindszentyt minden jogába visszaállítja. Ezt a nyilatkozatot a törvényes ítélet minden felülvizsgálata nélkül adta ki, a jogerős ítélet semmissé nyilvánításával az illetékes igazságügyi szerv funkcióját sajátította ki. Nagy Imre ezzel a törvénytelen nyilatkozatával azt fejezte ki, hogy a Magyar Népköztársaság államrendje elleni összeesküvést nem tartja büntetendőnek, azonosítja magát az államrend ellenségeivel.

Nagy Imre nem biztosította Magyarország népének fizikai védelmét, élet- és vagyonbiztonságát a fehérterroristák és bűnözők garázdálkodásaival szemben, tűrte és támogatta a tömeges lincseléseket s emberek ezreinek törvénytelen börtönbevetését.

Nagy Imre tűrte és támogatta a fasiszta erők aktivizálódását, holott a magyar kormány még a párizsi békeszerződésben vállalt kötelezettséget, hogy nem fogja tűrni a fasizmus újjáéledését.

---

* Így például, Fritz Moldennek, a bécsi Die Presse kiadójának és Eugen Géza Pogánynak, a lap tudósítójának „Ungarns Freiheitskampf" (Magyarország szabadságharca) című könyve a következőket írja: „Elszánt, géppisztolyokkal és puskákkal felfegyverzett alakok állítanak meg bennünket. »Ti amerikaiak vagytok, ti nyilván lőszerutánpótlást hoztatok nekünk...« A jó ember nem tudta, és nem akarta megérteni, hogy mi csak békés újságírók vagyunk. Ez az eset újra és újra megismétlődött."

Mindezekből az alábbi következtetéseket lehet levonni:

1. A Varsói Szerződés értelmében Magyarországon tartózkodó szovjet csapatokhoz intézett kérés a Magyar Népköztársaság kormányának törvényes lépése volt, melynek célja a rend helyreállítása, nagyobb vérontás és rombolás elkerülése.

2. Nagy Imre, mint a Minisztertanács elnöke nyilvános fellépéseiben, így október 25-i rádióbeszédében is kifejezésre juttatta, hogy a Varsói Szerződés értelmében Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok Budapestre hívását szükségesnek tartotta.

3. A statárium meghirdetése Nagy Imre utasítására és jóváhagyásával történt. Ezt egyébként Nagy Imre sehol nem cáfolta meg, csupán hívei állították, hogy Nagy Imre nem tudott a statáriumról.

4. Nagy Imre az egész kérdésben kormányfőhöz méltatlanul viselkedett, nyilatkozataiban sorozatosan hazudott.

5. Nagy Imre október 23-án és a következő napokban csalárd módon lépett fel, elhallgatta igazi céljait, hogy hatalmi pozícióba jusson. Később ezt a hatalmi pozíciót a magyar népi demokrácia ellen, az ellenforradalom céljainak érdekében használta fel.

6. Nagy Imre hivatali esküjét megszegte, az alkotmányos rend védelme helyett miniszterelnöki hivatalából támogatta az alkotmányos rend erőszakos megdöntésének kísérletét.

Munkástanácsok Magyarországon az 1956 őszi ellenforradalom alatt

Az „Ellenforradalmi erők a magyar októberi eseményekben" III. kötetének egyik fejezete részletesen foglalkozik a „forradalmi bizottságok" összetételével és szerepével. Ebből a fejezetből kitűnik, hogy ezeket a „forradalmi bizottságnak" vagy „forradalmi bizottmánynak" nevezett szerveket nem a nép választotta, tagjai önjelöltek voltak, és a legtöbb helyen a régi fasiszta, kizsákmányoló rendszer képviselői, horthysta katonatisztek, nyilas fasiszták, csendőrök és hasonlók voltak a hangadók.

Emlékeztetőül itt most csak egyetlen példát, a monori járási „nemzeti bizottmány" példáját említjük meg:

A monori járási nemzeti bizottmány elnöke Szente László, Fejér megye volt főispánja lett, akit a Nagy Ferenc-féle államellenes összeesküvésben való részvétel miatt ítéltek el. Elnökhelyettes és titkár Baranyi Ferenc volt monori *horthysta jegyző* lett, a bizottmány tagjai közt volt Lengyel Sándor *volt uradalmi intéző, egy horthysta tábornok fivére,* Lilik Ferenc *nyilasszervező,* Füzi Imre *kulák,* dr. Karbach Antal *nyilas ügyvéd.*

A nemzetőrség parancsnoka Maróty János *horthysta huszárszázados* lett, a nemzetőrség politikai-bűnügyi alosztályának vezetője Mátyás Ferenc *volt csendőrfőtörzsőrmester.* Mátyás beosztottja lett Wallner József *volt csendőralhadnagy, kémelhárító tiszt,* Kovács Pál és Dávid Sándor *volt csendőrtörzsőrmesterek,* Bara Gábor *volt csendőrhadnagy.* A „járási nemzeti bizottmány" Kovács Ferencnek, *a monori Kefegyár volt tulajdonosának ismét átadta a gyárat.*

Ezek a tények nem zavarták az ENSZ ötös bizottságát abban, hogy jelentésében a következőket állapítsa meg:

„A magyar felkelés semmilyen vonatkozása sem fejezte ki jobban, világosabban demokratikus irányzatát és véleményét a korábbi viszonyokról, mint az a tény, hogy forradalmi tanácsok alakultak falvakban, városokban és megyékben, továbbá munkástanácsok alakultak az üzemekben. Ezek a szervek néhány nap leforgása alatt jöttek létre egész Magyarországon és fontos feladatokat vállaltak. Legfőbb céljuk az volt, hogy biztosítsák a magyar nép számára a nemcsak névleges, hanem valóságos ellenőrzést a helyi kormányzat, továbbá az üzemek, bányák és más ipari vállalatok fölött. Javasolták, hogy az országgyűlés helyére országos forradalmi bizottság lépjen, továbbá pedig legfelső nemzeti tanács gyakorolhatná az államfő jogait. Ezek ugyan nem következtek be, az a tény azonban, hogy ilyen javaslatokat egyáltalában elő lehetett terjeszteni, bizonyítja, hogy ezek a javaslatok milyen mértékben fejezték ki a nép óhaját."

Az alábbiakban a munkástanácsok alakulását, összetételét, és szerepét ismertetjük a tényanyagok alapján.

*

A munkástanácsok Magyarországon nem egy spontán folyamat eredményeként jöttek létre — bár kétségtelen, hogy létrejöttükben az üzemi demokrácia kiterjesztését követelő tömeghangulatnak nagy szerepe volt. Az első munkástanácsokat az üzemi pártszervezetek hozták létre. A korábban létrejött munkástanácsok általában kommunista vezetés alatt állottak. Tagjaik között természetesen sok becsületes pártonkívüli munkás is volt. Az ellenforradalom kitörése után fő feladatuknak az üzem védelmét tekintették, és közreműködtek a gyári fegyveres őrségek létrehozásában. A gyárat, illetve a munkásokat foglalkoztató valóságos problémákkal — a gyár védelmével, bérkérdésekkel stb. — foglalkoztak. Ezek az első munkástanácsok túlnyomó többségükben céljaikat és összetételüket tekintve a munkáshatalom szervei voltak.

Az ellenforradalmárok már az első napokban keserű tapasztalatokat szereztek. Látták, hogy agitációjuk és fegyvereik nem érték el a kívánt hatást a munkásoknál. *A munkások túlnyomó többsége nemcsak, hogy nem támogatta az ellenforradalmárokat, hanem szóban és fegyverrel is kiállt a rendszer és a gyár védelmében.* Ezt fejezték ki azok a táviratok, amelyeket egész sor üzem dolgozói küldtek október 24-én, 25-én a párt és a

kormány vezetőihez. A Hidasi Bányaüzem dolgozói, például, így írtak táviratukban:

„A Hidasi Bányaüzem fizikai, műszaki és adminisztratív dolgozói f. hó 24-i röpgyűlésükön mélységesen elítélik az ellenség provokatív támadását, biztosítják a párt és a kormány vezetőit, hogy egy emberként állnak pártunk és kormányunk mögött."

Gyárak százai küldtek hasonló táviratokat. A főváros és a vidék gyári fegyveres őrségei az ellenforradalmárok fegyveres támadásaival szemben — az esetek többségében gyengén és elégtelenül felfegyverezve — hősiesen védték a gyárakat. Az ellenforradalmárok, hogy a munkásokat megfélemlítsék és a munkát az üzemekben leállítsák — fegyveres támadást intéztek sok gyár ellen, főként a fővárosban. Az egyik ilyen támadásról szóló jelentés a következőket írja:

„A Kőbányai Zománcárugyárba október 24-én két teherautó civil bejött s a cca. 60 százalékkal dolgozó gyárat leállították, a dolgozókat távozásra szólították fel — majd őrséget hátrahagyva távoztak."

Ugyanezen a napon megtámadták a Dej Hajógyárat is, ahová:

„...két darab TEFU gépkocsival érkezett fiatalok fegyverrel rontottak be, követelték a csillag eltávolítását. A mozgósított munkások elvettek tőlük két géppisztolyt, két légpuskát és az egyik tehergépkocsit... A szétszórt támadók visszaszivárogtak, és egészen fiatal gyermekeket is arra uszítottak, hogy a sínek közül felszedett kövekkel támadják a gyárat."

Október 24-e és 27-e között a gyári munkásőrségek az ellenforradalmárok számos rohamát verték vissza. A gyári munkásőrségek elkeseredett ellenállása megmutatta az ellenforradalmároknak, hogy a munkásosztállyal nem lesz könnyű elbánni. Ezért az ellenforradalmárok minden erőt arra mozgósítottak, hogy belülről bomlasszák a gyárakat: felhasználják az üzemi deklasszált, ellenforradalmi és gyülevész elemeket, felszámolják a szocializmushoz hű erők vezetése alatt álló munkástanácsokat és ellenforradalmárok vezetésével új munkástanácsokat hozzanak létre.

Ezekben a napokban a dolgozóknak már csak egy kis töredéke járt be az üzembe. Normális munka nem folyt, a főváros-

ban utcai harcok dúltak, a közlekedés elakadt, mindez nagyon is érthetővé tette, hogy a munkások túlnyomó többsége nem járt be a gyárakba. Ilyen körülmények között nem volt lehetőség a munkástanácsak *demokratikus* megválasztására. De volt mód erőszakra. Az Orion Gyárban az „újjáválasztás" úgy történt, hogy egy Á. D. nevű volt nyilas fegyveres, társai segítségével, a gyárat védő munkásőrséget lefegyverezte és a választott munkástanácsot elkergette. Az Óbudai Hajógyárban egy Corvin-közi fegyveres felkelő és társai „biztosították" a demokrácia tisztaságát az „újjáválasztásnál". Az Egyesült Izzó munkástanácsának „újjáválasztását" az „újpesti forradalmi bizottság" fegyveres küldöttei végezték el, kb. 20 fő jelenlétében. A Chinoin munkástanácsának elnöke maga mondotta el a munkástanács ülésén, hogy „nem a nép választott meg, hanem az állott az élre, aki kéznél volt".

A munkástanácsok az „újjáválasztás" után sok helyen az ellenforradalom szerveivé váltak, és aktivizálták az üzemekbe került deklasszált és gyülevész elemeket, a volt nyilasokat, fasisztákat, csendőröket, katonatiszteket, tőkéseket, földbirtokosokat stb. Csak néhány példát arra, hogy kik voltak ezekben az időkben a hangadók az üzemekben és kik voltak a munkástanácsok „újjáválasztásának" fő szervezői. A Kőbányai Könnyűfémműben a fő szervezők Ignéczi Sándor és Vadhy Jenő voltak. Az előbbi három és fél évig volt internálva és 50 hold föld tulajdonosa volt, az utóbbi pedig 60 hold földdel rendelkezett régebben. A Malomgépgyárban a fő szervező és később munkástanács elnök Gömöri Károly, volt pénzügyi főtanácsos lett. A Mélyfúróberendezések Gyárában Fogarassy Attila, volt horthysta ezredes fia, Duka Ferenc, volt horthysta szolgabíró fia; az Orion Gyárban, dr. Magyar Leventéné, egy volt bányabáró és horthysta katonatiszt felesége; a 14. sz. AKÖV-nél Kazi Dégi Gyula volt földbirtokos; a Duna Konzervgyárban Návay Géza volt főszolgabíró fia, Papp Dezső horthysta katonatiszt; az Írószergyárban Vörös László, volt tőkés gyárigazgató, Ruzics Károly ügyvéd, földbirtokos fia; a Villamosgép és Kábelgyárban báró Orbán Bódog volt a főhangadó. Ez az összetétel kísértetiesen hasonlít a vidéki „forradalmi bizottságok" összetételére. Az ENSZ ötös bizottságának jelentése szerint ezeknek a munkástanácsoknak fő célja „az volt, hogy a munkások számára biztosítsák a vállalatok vezetésében való tényleges részvételt". A valóságban az ellenforradalmi összetételű munkástanácsok a rendszerhez hű, becsületes dolgozókat politikailag elszigetelték,

terrorizálták, fegyvereiket elszedték és nagy részüket az üzemekből kiutasították.

Az újsütetű munkástanácsok egyik fontos feladata abban állott, hogy az üzemben elhárítsák az akadályokat az ellenforradalom terjeszkedése elől. Ezért mindenekelőtt szétzavarták a régi, becsületes munkásokból álló gyári őrségeket. A Villamosgép- és Kábelgyár munkástanácsa, miután új őrségparancsnokokat nevezett ki, kijelentette, hogy „feladatuk az őrség megszervezése, a régi őrség leváltása és a fegyverek átvétele". Az új őrségekbe természetesen, az ellenforradalom számára legmegbízhatóbb egyének kerültek. Nagy szerepet játszottak a gyárak fegyveres szerveiben a volt rabok, akiket az ellenforradalmárok szabadítottak ki a börtönökből. Igen sok helyen előfordult, hogy nem a gyárhoz tartozó emberekből állították össze az őrséget. A Klement Gottwald Villamossági Gyár munkástanácsa pl. már jóval november 4-e után kénytelen volt közölni, hogy „a munkástanács elnökségének tudomására jutott, hogy a fegyveres őrségnek még ma is vannak olyan tagjai, akik nem a gyár alkalmazottai és 20. életévüket még nem töltötték be". A XV. kerületi nemzeti bizottság a kerületben levő üzemekhez maga küldött ki fegyveres egységeket, akiknek nagy része börtöntöltelékekből állott.

Miután a becsületes munkásokból álló fegyveres őrségeket leszerelték és elkergették, az ellenforradalmi munkástanácsok hozzákezdtek a kommunisták eltávolításához a gazdasági és pártvezetésből. Itt azután tényleg napvilágra került a maga teljes valóságában e munkástanácsok ellenforradalmi szerepe. Brutálisan és embertelenül, fasiszta módszerekkel távolították el az üzemből a kommunista pártmunkásokat, gazdasági vezetőket és az egyszerű párttagokat, nem egy esetben a rendszerhez hű pártonkívüli munkásokat is. Egyetlen szempont vezette őket: megszabadulni a kommunistáktól. Hogy mennyire ez volt a lényeg, azt mutatja a Chinoin Gyár munkástanácsának ülése, ahol az igazgatóról maguk a munkástanács tagok kijelentették: „Akiben van egy kis jóérzés, beláthatja, hogy (az igazgató) egy közszeretetben álló személy, abszolút becsületes egyéniség". Mivel az igazgató kitartott kommunista eszméi mellett, a munkástanács mégis úgy döntött, hogy el kell távolítani a gyárból. Ezzel egyidőben megindult a régi, fasiszta és egyéb reakciós műszaki és gazdasági vezetők munkábaállítása.

Emellett a munkástanácsok úgynevezett munkásköveteié-

sek összeállításával foglalkoztak. E követeléseknek a munkásosztályhoz semmi közük nem volt. A munkásokat meg sem kérdezték, hogy mi a panaszuk, hanem a munkástanács vezető tagjai — akik felülről „elvi" irányítást kaptak — maguk állították össze a követeléseket. Ezekben elvétve, vagy egyáltalán nem szerepeltek tényleges munkáskövetelések, amik a munkások gazdasági és szociális helyzetének megjavítására, politikai jogaik tényleges kiterjesztésére vonatkoztak volna. Ehelyett a szovjet csapatok elleni uszítással, különböző soviniszta és nacionalista jelszavakkal tűzdelték teli a követeléseket. A munkástanácsok, amelyek nem átallották magukat a munkások képviselőinek nevezni, olyanokat követeltek, mint például a Goldberger Gyár munkástanácsa: követeljük

> „a kisipar és kiskereskedelem biztosítását kizárólag a hazához hű állampolgárok részére. A magyar életformának megfelelő mezőgazdaságot... Az ifjúság nevelésének valláserkölcsi alapokra helyezését."

A keszthelyi munkástanács Mindszenty szabadonbocsátását követelte. A követeléseknek nem volt határa. A munkástanácsok jórésze Nagy Imre kormányát sem ismerte el és még jobboldalibb összetételű kormányra vágyott. Az Istvántelki Főműhely munkástanácsa kimondta:

> „A magát önkényesen kinevezett kormányt még ideiglenesnek sem ismerjük el. Követeljük, hogy az ideiglenes kormány az 1945. évi demokratikus pártok képviselőiből, az akkor kapott szavazatok arányában alakuljon meg."

Az ellenforradalmi erők mindent megtettek, hogy a munkástanácsokat alárendeljék a nemzeti és forradalmi bizottságoknak, nemzetőrségnek és egyéb ellenforradalmi szerveknek. Ennek egyik központi lépése volt, hogy a Dudás-féle fasiszta Országos Nemzeti Bizottmány november 2-án felhívást bocsátott ki, melyben kérte, hogy a munkástanácsok küldöttei november 4-én jelenjenek meg a Sportcsarnokban. Az egyes kerületi, ill. nemzeti „forradalmi bizottságok" pedig nemcsak felhívásokban, hanem a gyakorlatban is megvalósították a munkástanácsok feletti ellenőrzést. Sok nemzeti bizottság hivatalból utasította a munka beszüntetésére a gyári munkástanácsokat. Beleszóltak abba is, hogy kik lehetnek tagjai a munkástanácsoknak. Az ellenforradalmi „Újpesti Forradalmi Bizottság", amely a legnagyobb sikereket érte el a munkástanácsok feletti ellen-

őrzés megvalósításában, elérte azt, hogy hivatalosan is ismerjék el a forradalmi bizottság fennhatóságát. Az Egyesült Izzó munkástanácsa az Újpesti Forradalmi Bizottság fegyveres küldötteinek jelenléte mellett határozta el, hogy tagjai „alávetik magukat az Újpesti Forradalmi Bizottságnak". Dudás hírhedt ellenforradalmi lapja, a Magyar Függetlenség október 31-i számában „Munkában a Nemzeti Forradalmi Bizottmányok" címmel a következőket írja:

„Különös gondot fordítanak a legnagyobb jelentőségű politikai munkára, a munkástanácsok megszervezésére... Sok helyről fut be jelentés, hogy a munkástanácsokat a Forradalmi Nemzeti Bizottmány megkerülésével, annak kizárásával, úgyszólván suba alatt alakítják meg... A Nemzeti Bizottmány ezeket a tanácsokat nem ismeri el, hanem a valódi demokrácia szellemében újraválasztatja... Helyesen avatkozott be a Nemzeti Bizottmány a II. kerületben és a XVIII. kerületben..."

Ebből is kitűnik, hogy a munkástanácsokat nem a munkások választották újjá, hanem az ellenforradalmi szervek felülről alakították meg, és semmiféle közük a demokráciához, a munkások akaratához nem volt. Ez a folyamat azért érdemel figyelmet, mert nagyon világosan megmutatja az ellenforradalom céljait a munkástanácsokkal kapcsolatban. Ezek a „forradalmi", illetve „nemzeti" bizottságok nyíltan szocializmusellenes szervek voltak, amelyek nem tagadták, hogy a proletárdiktatúra megdöntésére, a polgári rendszer visszaállítására törekszenek. Tagjaik között munkások csak elvétve akadtak, a vezető szerepet az esetek többségében régi kipróbált reakciós politikusok ragadták kezükbe.

*

1956 november 4-én a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány akcióba lépett, hogy megkezdje harcát az országot egyre nagyobb méretekben elözönlő ellenforradalmi áradattal szemben. A gyorsan megszervezett magyar karhatalom és a Szovjet Hadsereg kemény csapásokat mért az ellenforradalomra, melynek sorai szétzilálódtak, dezorganizálódtak, politikai elképzeléseik, irányvonaluk csődbe jutott. Látni lehetett azt is, hogy a tömegek a november elejei fasiszta pogromok, Mindszenty és egyéb tőkés, feudális erők jelentkezésekor ki fognak ábrándulni ebből a „nemzeti szabadságharcból". Ez világosan kifejeződött abban, hogy sok gyárban a munkások november

6-án, 7-én, a fővárosban valamivel később, de 10-én már itt is kezdték felvenni a munkát. A nógrádi bányákban november 7-én indították meg a munkát, hasonlóképpen a Zala megyei üzemekben is, Szolnok megyében és máshol. Sztálinváros megbízottai már november 9-én eredményes tárgyalásokat folytattak a kormány képviselőivel. November 11-én a Könnyűipari, a Kohó- és Gépipari Minisztériumban több gyár képviselői tanácskoztak, ahol elhatározták, hogy 12-én felveszik a munkát. Több gyár munkástanácsa is hasonló határozatot hozott. Ezek az események kifejezték, hogy a munkásoknak nem tetszenek az utcai harcok, a fasiszta pogromok, dolgozni akarnak, és egyben kifejezték azt is, hogy elismerik a kormányt, és követeléseiket normális tárgyalásokon akarják érvényesíteni.

Ez a folyamat, párosulva azzal, hogy a szovjet csapatok határozott fellépése következtében az ellenforradalmi fegyveres csoportok szétestek, nagy nehézségek elé állította az ellenforradalom híveit. Számolva azzal, hogy most már nem fejthetik ki minden ellenpropaganda nélkül népámító nézeteiket; nem szabad többé megismételniök a korábban elkövetett hibát: túlságosan kompromittált vezető személyiségeket szerepeltetni az élvonalban, s hogy demokratáknak még megszorításokkal sem nevezhető különböző pártok egész sorát hozzák létre — taktikát változtattak. Ennek lényege abban állott, hogy most mindenekelőtt a munkástanácsokat igyekeztek céljaik érdekében felsorakoztatni. A munkástanácsok ellenforradalmi, szocializmus ellenes tevékenysége november 4-e után bontakozott ki igazán. A munkástanácsok ilyen irányú fejlődésében döntő része van a nagy-budapesti Központi Munkástanácsnak (KMT).

A KMT november 14-én alakult meg az Egyesült Izzó kultúrtermében. Létrehozásában a kezdeményező szerep az Írószövetséget illeti. Az Írószövetség adta ki az első jelentősebb ellenforradalmi röplapot november 12-én a Kádár-kormány ellen és jelentős segítséget nyújtott a különböző kerületi munkástanácsok létrehozásában is.

A KMT-t a munkásság, sőt a munkástanácsok tagságának megkérdezése nélkül, antidemokratikus úton hozták létre. Azon az értekezleten, amelyen megalakult, számos jelentős üzem képviselői egyáltalán nem voltak jelen. Hogy csak egyet említsünk: nem voltak ott a csepeliek. Az egyik küldött a november 15-i értekezleten bejelentette, hogy a KMT-t megválasztó értekezleten „a XVI. kerületből senki nem vett részt, mivel nem is tudnak róla, hogy ez a nagybudapesti csúcsbizottság

létezik". Ezek a tények világosan megmutatták, milyen hazug az az állítás, amit a KMT állított és amit az ellenforradalmárok aztán ország-világ előtt szajkóztak, hogy „bennünket Nagy-Budapest dolgozó népe demokratikusan választott meg".

A KMT tagjai között voltak többen tisztességes munkásemberek is, de a hangadók nem ők voltak, hanem olyan elemek, mint például Sebestyén Miklós, aki egy háztulajdonos ügyvéd fia és később disszidált, vagy Nemeskéri József, akiről a rendőri jelentés a következőket mondja: „1952-ben társadalmi tulajdon elleni lopás miatt lett elítélve. Nemeskéri az 1956 október 23-át követő időkben a VII. kerületi pártházban harcoló fegyveres ellenforradalmi csoport parancsnoka volt... 10 sebesült ellenforradalmártól, akikkel együtt harcolt, megbízólevelet szerzett és ennek segítségével furakodott be a KMT-be." A KMT titkára, Babay István a Horthy—Szálasi korszakban a Hazai Fésűsfonó hadiüzemi katonai parancsnokhelyettese volt. A KMT tisztességes munkástagjai csak a bábok szerepét játszották a megrögzött ellenforradalmárok kezében.

A KMT nem elégedett meg azzal, hogy magát a budapesti munkások képviselőjének tekintette, hanem november 15-i ülésén az Országos Munkástanács létrehozását is követelte. Ezt egy országos központi szervnek szánták, mely az adott helyzetben gyakorlatilag egy ellenkormány szerepét töltötte volna be. A kormány természetesen visszautasította ezt a tervet, sőt amikor a KMT ennek ellenére meghirdette az Országos Munkástanács alakuló értekezletét, a kormány nem engedélyezte ezt a gyűlést. Erre a KMT november 21-én 48 órás sztrájkot hirdetett.

A sztrájk nem volt egységes. A csepeli munkástanács nyilatkozatában forrófejűségnek és kalandorságnak bélyegezte a KMT határozatát a 48 órás sztrájkról. Kijelentették, hogy ők a határozat ellenére dolgozni fognak.

A munkástanácsok ellenforradalmi szerepét nyilvánvalóvá teszi a novemberben megindított erős kommunistaellenes hadjárat. Egymás után hozták a határozatokat a pártszervezetek betiltásáról, a kommunisták eltávolításáról. A gyulai munkástanács elnöksége például kijelentette: „Az üzemek, vállalatok és egyéb állami szervek területén pártszervezést ez idő szerint nem tartunk helyesnek, sőt nem engedhetünk meg." Azokról a becsületes munkásokról, akikről gondolták, hogy kommunisták maradtak, úgy határoztak, hogy eltávolítják őket, ha pedig az üzemben maradtak is, olyan nehéz munkára osztották be

őket, hogy lehetetlenné vált számukra a pártszervezés. Nagy, mondhatni személyzeti apparátussal dolgozott egy-egy munkástanács, hogy megfelelő anyagot tudjon gyűjteni a kommunisták eltávolítására. Tovább folytatódott a „kommunista igazgatók", műszaki vezetők stb. leváltása — és egyben az ellenforradalmi elemek vezető posztokra állítása. A kommunista műszaki vezetők leváltása olyan nagy méreteket öltött, hogy a bányászatból mintegy 100, a KGM-hez tartozó üzemektől pedig 63 igazgatót váltottak le.

A munkástanácsok rohamot indítottak a munkásosztály régi, hagyományos szervezetei, a szakszervezetek ellen is. Sok gyárban, például a Csavarárugyárban, elkergették a szakszervezeti vezetőket, az I. sz. Autójavító Vállalatnál pedig munkástanácsi megbízottat állítottak a szakszervezet élére. A munkástanácsok gazdasági tevékenysége abban merült ki, hogy népszerűséghajhászó, a munkások és az ország jövőjével nem törődő pénzügyi és bérpolitikai intézkedéseket hajtottak végre. Hatalmas, tényleges munkafedezet nélküli béreket fizettek ki, ingyen élelmiszert osztottak a dolgozóknak, sokhelyütt maguk sikkasztották el a vállalat pénzét. A Kőbányai Textil munkástanácsának elnöke, mint ezt később a munkástanács jegyzőkönyvileg megállapította, „Sugár Ottó a vállalattól felvett 80 000 Ft készpénzzel... az ország területét elhagyta". Néhány munkástanács attól sem riadt vissza, hogy fizetés helyett a gyár termékeit osztotta ki munkásai között, vagy adta el, hogy pénzhez jusson. Általánosan eltörölték a teljesítménybért, mely adott esetben a bér- és munkafegyelem teljes dezorganizálódásához vezetett.

December elején a KMT minden addiginál nagyobb arányú ellenforradalmi tevékenységbe kezdett. Ennek egyik jele az volt, hogy a KMT terjedelmes platform-tervezetet és szervezeti szabályzatot készített. Ez a platform kimondta, hogy létre kell hozni a dolgozók ideiglenes parlamentjét, amelynek tagja lehet minden magyar, „függetlenül attól, hogy a kérdéses személy jelenleg milyen munkakört tölt be, vagy töltött be a múltban". Magyarul: nem számít, hogy tőkés vagy földbirtokos volt-e az illető a múltban. A dolgozók parlamentjének joga lett volna arra, hogy a kormány által kiadott „bármely országos fontosságú vagy általános jellegű intézkedést tiltakozásával meghiúsítson". Nem kell bővebben magyarázni ennek a „bárkikből" összeállított ideiglenes parlamentnek el-

lenforradalmi célkitűzését. A platform kijelentette azt is, hogy szabadlábra kell helyezni a letartóztatott ellenforradalmárokat.

A platform gazdasági része mindenekelőtt azzal foglalkozott, hogy a földek, bányák, bankok, nagybirtokok „régi tulajdonosaival szemben is emberséges eljárást kell alkalmazni. Ezeknek az embereknek is meg kell adni a megélhetéshez szükséges alapfeltételeket szaktudásuknak, munkaképességüknek megfelelően, minden megkülönböztetés nélkül ... A kisebb ipari üzemeket vagy más hasonló objektumokat, amelyeknek üzemeltetése állami kezelésben nem gazdaságos, nyilvános pályázat formájában a magyar állampolgároknak bérbe kell adni." A platform azt is kimondta, hogy az állami gazdaságok és a tsz-ek munkáját felül kell vizsgálni s ha azok nem dolgoznak gazdaságosan, azok földjét is bérbe kell adni bármely magyar állampolgárnak. További idézetek nélkül is kitűnik, hogy a KMT vezetői — ha óvatos fogalmazásban is — gyakorlatilag a tőkés társadalmi rendszer visszaállítása mellett foglaltak állást. De az ENSZ ötös bizottságának jelentése szerint a munkástanácsok létrejötte „az első gyakorlati lépést jelentette ... a magyar gazdaságnak szocialista alapon ... való újjászervezésére".

A KMT szoros kapcsolatot tartott a külfölddel. Rendszeres sajtótájékoztatót tartott külföldi, főként nyugati újságírók és rádiótudósítók számára. Ez a magyarázata annak, hogy a KMT határozatairól a Szabad Európa Rádió adásaiban előbb adott hírt, mint azt a budapesti munkások közvetlenül megtudták volna.

Sebestyén, a sajtócsoport vezetője illegális fegyveres szervezkedést kezdeményezett. Rendőrségi jelentés erről a következőket mondja:

> „1956 november közepe táján a nagy-budapesti KMT sajtócsoportjának vezetője, Sebestyén Miklós mérnök — a MOM küldötte, aki időközben disszidált — utasítást adott Varró Csaba nevű ismerősének, aki a MOM munkástanácsának volt a tagja, hogy gyűjtsön fegyvereket. Közölte Varróval, hogy ő is rejtett el fegyvereket a MOM kultúrházban. A MOM-ban a karhatalom házkutatás során valóban talált nagymennyiségű fegyvert, bár a fegyverekből Varró és társai is vittek el. Sebestyén és Varró ezt követően beszervezték Pollinger Ernőt, a MOM munkástanácsának tagját, hogy alkalmas időben vegyen részt a fegyveres harcban."

A KMT utolsó szereplése december 8-i ülése volt. Bár több küldött felszólalt az értelmetlen sztrájk ellen, mégis a hangadók

akarata győzött, akik nem kímélték torkukat a győzelem érdekében. Az egyik küldött 2—3 napos sztrájkot javasolt, olyat, mely „az élet minden területére kiterjedjen ... Aludjon ki a villany, ne legyen gáz." E felelőtlen demagógia következtében a KMT kimondta 11-ére és 12-ére a 48 órás sztrájkot.

Ez a sztrájk az utolsó és vereséggel végződő erőpróbája volt a KMT-nak. Kitűnt tömegbefolyásának gyengesége, a sztrájk népszerűtlensége a dolgozók között. A sztrájk tulajdonképpen csődbe jutott, és ahol megtartották, ott is nagy szerepe volt — mint korábban is — az erőszaknak, a terrornak.

A munkástanácsok ellenforradalmi vezetői és a munkástanácsokon kívül álló ellenforradalmi elemek is nagymértékben folyamodtak terroreszközökhöz a sztrájkok sikere érdekében. Fegyveres ellenforradalmi bandák igyekeztek megfélemlíteni a munkásokat, nem egy helyen kézigránátokat dobtak be a dolgozó üzemrészekbe. A munkástanácsok fegyveres őrsége — akikről már láttuk, hogy milyen elemekből állott — szintén nem kímélte a fáradságot a sztrájk „sikere" érdekében. A sok példa közül csak néhányat említünk meg. A Szállítóberendezések Gyárában „számos dolgozó azért nem jött be az üzem területére, mert a kapuban géppisztolyos őrség volt". A XIV. kerületi Autóbuszüzemben, a Világítástechnikai Gyárban, a Bányagyutacs Gyárban, Darugyárban a munkástanács őrséget rendelt a kapu elé, amelynek az volt a feladata, hogy megakadályozza a dolgozók bejövetelét az üzembe. A Bányagyutacsból külön feljegyezték, hogy a dolgozók „kb. 65—70 százaléka bement, illetve be akart menni dolgozni, azonban a munkástanács elnöke a kapuban állva mindenkit megakadályozott abban, hogy a gyárba bemenjen dolgozni". Fegyveres ellenforradalmi csoportok támadtak rá a közlekedő villamosokra a Bosnyák téren, a Móricz Zsigmond körtéren, a Népligetnél stb. E terror ellenére is a sztrájk dugába dőlt. Az üzemek jelentős része 11-én, 12-én felvette a munkát. Sok munkástanács is a sztrájk ellen foglalt állást, például a Dej Hajógyár, a Lámpagyár, az Egyesült Izzó munkástanácsa.

A sikertelen kétnapos sztrájk és a KMT feloszlatása egycsapásra megváltoztatta a helyzetet. Megszűnt az az erő, amely november 4-e után az ellenforradalmi erők fő reménysége volt és akadályozta a konszolidációt. Mindezek a tények világosan mutatják, hogy:

1. a munkástanácsok nem demokratikus módon, hanem a demokrácia elemi szabályainak lábbal tiprásával alakultak meg;
2. a munkástanácsokat az ellenforradalom idején nem a munkásosztály képviselői, hanem részben a tőkés rendszerrel összeforrott személyek, részben bűnözők, kalandor elemek irányították;
3. a munkástanácsok ezeknek a személyeknek kezében ellenforradalmi, szocialistaellenes tevékenységük fedőszerveiként működtek.

A kiszökött magyarok tanúskodása

„Az országból elmenekült 190 000 magyarnak csak kis töredéke tett eleget annak a felhívásnak, hogy térjen haza."

Ezzel a megállapítással próbálja az ENSZ ötös bizottsága alátámasztani azt az állítását, hogy a magyar nép nem támogatja a forradalmi munkás-paraszt kormányt.

De a nyugati sajtó és maguk az érdekeltek, a szóbanforgó magyarok jelentős része egészen másként látja a helyzetet.

Az Economist, amely aligha vádolható kommunista elfogultsággal, a következőket írja:

„A nyugati országok, nagyon helytelenül, úgy gondolták, hogy a magyarok kiözönlése a kommunizmus elől menekülők, politikai száműzöttek előre megfontolt szökése. De a határokat elzáró aknamezőket és szögesdrótkerítéseket a sztálintalanítás során (1956 folyamán — *Szerk.*) eltávolították, s az elégedetlenkedők minden nehézség nélkül több hónappal a zendülés előtt elhagyhatták volna az országot. A túlnyomó többség számára a menekülés nem volt előre elhatározott utazás a nyugati szabadság és a jobb lehetőségek paradicsoma felé; nagyon sokan nem gondoltak komolyan hazájuk elhagyására a forradalom előtt. Félelemből, haragból, a tömeges menekülés általános felfordulásában szánták el magukat. Egyesek a kínálkozó alkalmat ragadták meg, másokat úgyszólván földrengés hajított ki hazájukból a kapitalista világba. Ugyancsak az Economist írja egy másik cikkében:

„Mind a Jugoszláviában, mind az Ausztriában levő menekültek nagyon vegyes társaságot alkotnak. Vannak

köztük volt harcosok és volt politikai foglyok, volt gazdák, akik elvesztették földjüket, 18 éven aluliak, akik a jobb iskoláztatás reményében szöktek meg szülői engedély nélkül, vagy azért, mert féltek a deportálástól. De el kell ismerni, hogy nagyon sokan csak azért szöktek meg, hogy javítsanak anyagi helyzetükön."

Hogy a disszidensek jelentős része távolról sem fordult szembe a népi demokratikus rendszerrel, ezt igazolja dr. Folberth is, aki az osztrák társadalompolitikai intézet salzburgi értekezletén 1957 június 21-én arról a megfigyeléséről számolt be, hogy

„a disszidált magyarok, akik kijárták a »kommunista élet iskoláját«, minden igyekezetük ellenére sem tudnak beilleszkedni a tőkés államok életviszonyaiba, a politikai és gazdasági intézkedések legnagyobb részét elavultnak és igazságtalannak találják. Elsősorban ez az oka annak, hogy sok disszidált — reményeiben és illúzióiban csalatkozva — mindenáron vissza akar térni Magyarországra."

A nyugati sajtó sem tagadhatja le, hogy a disszidensek javarészt nem képviselik a magyar népet. Dr. Richard Saunkder, a New York Timesban 1957 március elején kifejti, csalás az a beállítás, mintha minden magyar menekült, aki politikai menekültjogot kért, szabadságharcos lett volna.

„Megállapítást nyert, hogy a menekülteknek csupán egyötöde volt szabadságharcos, kétötöde gonosztevő és kalandor, és a többi kétötöd egyszerűen olyan ember, aki igyekezett elmenekülni a szűkös, rideg életmódból, amely a kommunizmus egyik vonása."

Ami a „szűkös, rideg életmódot" illeti, hadd idézzük a Die Welt című hamburgi polgári lap 1957 március végén keltezett beszámolóját, amely „a magyar menekültek Nyugattal kapcsolatos várakozásainak és reményeinek összeomlásáról" a következőket jelenti:

„A kezdeti elégedetlenség napról napra elkeseredettséggé növekszik a Nyugattal szemben. Mindaz, amit a menekültek annakidején Magyarországon a Nyugatról hallottak, visszatér emlékezetükbe, s ma már sokan úgy gondolják, hogy a tények teljes mértékben alátámasztják a hallottakat. S bekövetkezik a felfoghatatlan: miközben a

nyugati újságok arról írogatnak, hogy Magyarországon borzalmak történnek, hogy napról napra erősödik a sztálinista restauráció, mégis egyre több menekült kijelenti, hogy a magyar kormány büntetlenséget biztosít számukra. »Mi hiszünk ennek a kormánynak, és éppen ezért haza akarunk menni.« Mások pedig azt mondják: »Még ha bíróság elé állítanak bennünket, akkor is otthon vagyunk. Mit tud nekünk nyújtani a Nyugat?«"

Ami a disszidensek összetételét illeti, a Nachrichten für den Sonntag című osztrák polgári hetilap a következőket írja:

„Ausztria az ENSZ nyomására kénytelen a magyar menekültek legrosszabb elemeinek szállást és ellátást nyújtani. Ezek az élősdiek például Welsben vonakodtak az osztrák hatóságok utasításainak eleget tenni, sőt durva szitkokat szórtak Ausztriára. A Welsben elhelyezett magyar nők legnagyobb része prostitucióval foglalkozott, noha a Vöröskereszt minden szükségessel ellátta őket. . Ezek a disszidensek az osztrák határ átlépésekor »politikai menekülteknek« adták ki magukat: most azonban bebizonyosodott, hogy a magyar lakosság szemetje jött át hozzánk, olyan emberek, akik nem politikai okokból, hanem erkölcstelenségből és számításból hagyták el hazájukat."

Hogy milyen magas a bűnözők és kalandor-elemek aránya a disszidensek között, nehéz volna megállapítani. De hogy igen magas, azt semmi sem tanúsítja jobban, mint a nyugati polgári lapok rendkívül sűrű jelentései magyar disszidensek által elkövetett gyilkosságokról, bűntettekről és rendbontásokról. Jellemzésül az alábbiakban — találomra — idézünk néhány jelentést.

Január 17-én az ausztriai Riedben Pataki János 20 éves magyar disszidenst letartóztatták, miután kitudódott, hogy azonos azzal a Mihályi Jánossal, aki 1956 július 1-én Angyalföldön meggyilkolt és kirabolt egy munkást.

Március elején ittas állapotban az utcán összeesett Lévai András 19 éves magyar disszidens és eltörte mindkét lábát — jelentik Mulhouse-ból. — Ugyanezekben a napokban a franciaországi Namours-ban négy magyar disszidens, Gugus Ferenc, Simák András, Móricz Imre és Berkó András verekedést pro-

vokált és riasztópisztollyal lövöldözött a rendőrséget értesíteni akaró kávéháztulajdonosra.

Február 27-én a steyeri esküdtbíróság egy évi börtönre ítélte a 27 éves Kondorosi János Istvánt, aki 350 schillinget rabolt egy 15 éves osztrák fiútól.

Április 1-ről 2-re virradó éjszaka a klosterneuburgi menekülttáborban négy fiatal disszidenst letartóztattak nemi bűncselekmény miatt.

Grafenbergben, Ausztriában őrizetbe vették Schwarzkopf Gyula 23 éves disszidenst, mert Ludwig Andre-Mayer hentessegédet meg akarta késelni.

Április 24-én jelentette a Liverpool Post, hogy betöréses lopással vádolva bíróság elé állították Rhyl városban Varga Lajos 22 éves magyar disszidenst.

Mint a La Renaissance de Seine et Oise május 18-án jelenti, a francia hatóságok letartóztatták a 24 éves Noskó Tibort, mert erőszakot követett el egy 9 éves francia kislányon.

Július 2-án az osztrák belügyminisztérium közölte, hogy a siezenheimi táborban közelharc fejlődött ki a csendőrök és a disszidensek között, mert az előbbiek le akarták tartóztatni a részegen garázdálkodó Göndör Lászlót.

Július 9-én lilliomtiprás miatt letartóztatták Ausztriában, a wöllensdorfi táborban Horváth Gusztáv disszidált magyar állampolgárt.

Soós Sándor 23 éves, Pusztai Kálmán 20 éves és Kassai Tivadar 22 éves magyar disszidens rablótámadást intézett a Párizs melletti Chesnayben egy italmérés tulajdonosnője ellen. A nyomozás megállapította, hogy mindhárom börtönből szökött rab.

Május 23-án Ausztriában letartóztatták Kocsis-Deák Béla 45 éves magyar disszidenst bigámia miatt.

Május 27-én Sönderborgban (Dánia) elítéltek nyolc magyar disszidenst, mert összezúzták egy szálloda berendezését, megtámadtak egy rendőrőrsöt és több rendőrt megsebesítettek.

Ékes Péter 18 éves magyar disszidens, aki honfitársaitól különféle ruhaneműeket lopott és eladott, valamint megverte az étkezde üzemvezetőjét, ahol mint edénymosogatót alkalmazták, rendőri felügyelet alá helyezték — nyilván enyhítő körülményként tekintetbe vették, hogy röpiratok terjesztése és a disszidálás elősegítése miatt korábban Budapesten börtönt viselt. (Május 28. — Yorkshire Post.)

Londonban 3 hónapi fogházbüntetésre ítélték Kelemen János 37 éves magyar menekültet lopás miatt (május 29).

Halanyos János 18 éves magyar menekültet egy 14 éves leány megerőszakolásáért 1 havi fogházra ítélte a doncasteri rendőrbíróság. (Július 20. — Associated Press.)

Antalek Dezső, vándorcirkusz-tulajdonos Gmünd közelében megölte osztrák alkalmazottját, Johann Weissenböck segédmunkást.

Július végén bíróság elé állították bankjegyhamisítás vádjával Papp Tibor 22 éves disszidált magyar atlétát. (London.)

Horváth Antal 24 éves magyar disszidens az angliai Skagness tengerparti városban meggyilkolta Alan Bentley nevű szállásadóját, feleségét pedig súlyosan megsebesítette. Ügyét a lincolni esküdtbíróság tárgyalta, szándékos emberölés, gyilkossági kísérlet, súlyos testisértés és lopás miatt emeltek ellene vádat.

Mezec István 19 éves és Blaskovics József 20 éves disszidensek 1957 júniusában Bécsben rablótámadást kíséreltek meg a Gudrunstrasséban levő ékszerüzletben. Az előző héten a simmeringi traktorgyárba törtek be.

Június 17-én Szabó János és négy társa betört a svéd Vöröskereszt raktárába Ennsben és 2000 schilling értékű ruhaneműt tulajdonított el.

Július 24-én Essenben (Nyugat-Németország) egy magyar disszidens összeverekedett nyugat-német fiatalokkal; az egyik támadóját súlyosan megsebesítette, a másikat meggyilkolta.

A bécsi tartományi bíróság június 27-én különböző szélhámosságok miatt börtönbüntetésre ítélte Tóth Bálint Ausztriába disszidált kaposvári lakost.

Bécsben július 18-án letartóztatták a 27 éves Horváth Józsefet, mert ellopta egy orvos személygépkocsiját.

A bécsi büntető járásbíróság elé állították július 22-én Schlag János 19 éves, Iván Ferenc 18 éves és Honti Ernő 18 éves magyar disszidáltakat, mert életveszélyesen megfenyegették, sőt egyikük tettleg is bántalmazta az osztrák rendőrség tagjait. Börtönbüntetésre és kitoloncolásra ítélték őket.

Július 24-én egy Freiburg melletti disszidens-táborban letartóztattak kilenc magyart, akik németeket megtámadtak és megsebesítettek. A környékbeli parasztok panaszt tettek a disszidensek ellen mezei lopások miatt.

Május 13-án a mödlingi menekült-táborban letartóztatták Németh Mihály 27 éves disszidenst, mert leütött egy osztrák csendőrt.

Ami a hazatérést illeti, a nyugati sajtó ugyancsak bőven szolgáltat adatokat, amelyek azt bizonyítják, hogy sokkal többen térnének haza, ha erre mód és alkalom kínálkozna. A nyugati kormányok — néhány, az utóbbi időben hozott, nem nagyon jelentős enyhítő intézkedéstől eltekintve — minden eszközzel akadályozzák a magyar disszidensek hazatérését. Hogy a fennálló feltételek mellett több mint 20 000 disszidens mégis hazatért, nem azt bizonyítja, hogy a magyar disszidensek jóravaló tömegei hátat fordítottak a népi demokratikus rendszernek, hanem éppen ellenkezőleg: azt tanúsítja, hogy mind nagyobb azoknak a száma, akik dacolva a nehézségekkel és nem egyszer az üldöztetéssel, kiharcolják maguknak az utat hazafelé.

A hazatérés megakadályozására szervezett és egybehangolt akció folyik — Jugoszlávia kivételével — mindazokban az országokban, ahová disszidáltak kerültek. A bécsi Wochenpresse már januárban figyelmeztet azokra a

„rendkívül kényes problémákra, amelyek abból adódnak, ha egy bizonyos idő múlva nagyobb számú menekült térne vissza Magyarországra. Nyugati politikusok úgy vélik, hogy egy hazatérő-hullám igen kellemetlen propagandisztikus visszahatásokkal járna."

Az Il Paese című olasz lap január végén jelenti:

„Az amerikai külügyminisztérium s az Európában levő amerikai hatóságok több intézkedést tettek magyar menekültek hazatelepülésének megakadályozására. A nyugat-európai országokban akkreditált amerikai követségek utasítást kaptak, forduljanak azzal a kéréssel e kormányokhoz, hogy segítsék elő a magyar menekültek hazatérésének megakadályozását. Az Egyesült Államok egyúttal kérte az osztrák kormányt: fokozza az ellenőrzést a magyar határon, mert napról napra nő a hazatérők száma."

A menekülteket elsősorban képtelen rémhírekkel próbálták visszatartani a hazatéréstől. A News Chronicle például azt akarja elhitetni, hogy a Magyarországra hazatérőket kivégzik. Az egyik riportban a következők olvashatók:

„A magyarok mindinkább elcsüggednek. Közülük több visszament Magyarországra. Hárman visszakapták régi állásukat, de úgy tudják, hogy legalább hármat kivégeztek. Az egyik menekült azt mondta:

»Tudjuk, hogy nem mehetünk haza, amíg Magyarország nem szabadul fel.«"

A Montevideóban megjelenő El Bien Publico című lap még május végén is azzal a hazugsággal házal, hogy Szibériába száműznek embereket kényszer útján.

„A száműzöttek között magyar vezetők is vannak — jelenti a lap. — E vezetők »előteremtése« érdekében katonák válogatás nélkül letartóztatták a száműzetésre alkalmas személyeket és azonnal Szibériába menő vonatokra tették őket."

Mint a Volksstimme 1957 január 22-én jelenti, a magyar menekülteket az osztrák táborokban

„részben elkésve, részben egyáltalán nem informálták a magyar amnesztia-rendeletről, noha a bécsi magyar követség jegyzékben kérte a menekültek felvilágosítását. A hazatérők beszámolnak arról, hogy azzal a hírreszteléssel tántorítják el a hazatérni szándékozókat, mely szerint mindenkit deportálnak vagy felakasztanak, aki átlépi a határt."

A Clevelandben megjelenő Szabadság című magyar lap Londonból keltezett jelentése tipikus példája annak a hírverésnek, amellyel a disszidenseket a hazatéréstől igyekeznek eltántorítani:

„Az angol kormányhoz érkezett jelentések szerint — írják szemrebbenés nélkül — 16 magyar menekültet, akit angol táborokból csaltak haza a visszatelepítő bizottságok, megöltek a kommunisták."

Ha a drasztikus ijesztgetések nem használnak, megpróbálják másképp is. Példának okáért osztrák táborokban elterjesztették, hogy a hazatérőknek bélyegzőt ütnek a személyi igazolványára, s ezek csak csökkentett bérért dolgozhatnak otthon.

A koronát ezekre a képtelen hírekre disszidens magyar diákszervezetek szóvívői tették, akik New Yorkban 1957 június 26-án egy sajtóértekezleten kijelentették, hogy a ma-

gyar diákokat tömegesen deportálják, mert a cél az, hogy rendszeresen elpusztítsák Magyarország jövő politikai és kulturális vezetését. A Reuter jelentése szerint

„Jankó Béla a Szabad Magyar Diákok nevében és Papp László az Egyesült Államokban élő magyar diákszövetség nevében hangoztatta, hogy a múlt évi felkelés óta a magyar főiskolai hallgatók több mint 30 százalékát deportálták vagy kényszerítették menekülésre. Papp szerint úgy tudják, hogy mintegy 46 000 12—28 év közötti fiatalt tartanak koncentrációs táborokban Oroszországban és hír szerint további 12 000 fiatalt tartanak táborokban Budapest külvárosaiban. Ha az 58 000 fiatalnak csak az egyharmada főiskolai hallgató, akkor a magyar egyetemisták több mint 30 százalékát tartják börtönben — mondotta. — Úgy tűnik, hogy a Szovjetunió a magyar nép és a magyar kultúra elpusztítását tűzte ki célul."

Egyetlen nyugati kormány nem akadt, amely a menekülteket felvilágosította volna az Elnöki Tanács amnesztia-rendeletéről, tudomásukra hozta volna, hogy mindenki, aki nem követett el bűncselekményt, büntetlenül visszatérhet Magyarországra. Miközben szabad kezet és nyilvánosságot adnak az előbb idézett rágalmazóknak, eltitkolják a magyar kormány hivatalos álláspontját. Eltitkolják vagy megkísérlik diszkreditálni.

Hogy milyen kétségekkel küszködnek a hazatérni vágyók — éppen a rémhírek miatt —, tanúsítják a fiatalkorú Barth Magda, a riedi St. Joseph-Konviktből május 21-én keltezett sorai:

„Én már intézem, hogy hazamenjek. A kérvényt megkaptam, el is küldtem, sőt én is írtam, most várom a választ. De én azt hiszem, nekem kell majd Bécsbe utazni. Ezt is megtenném, csak nincs pénzem. Most nagyon kérlek benneteket, írjátok meg őszintén, mi van otthon, olyan rémhíreket terjesztenek. rossz hallgatni. Ha az amnesztia tovább tartana, még sokan hazamennének. Anyuka, intézzétek már ti is, hogy hazamenjek, úgy szeretnék már otthon lenni. A ruháimat hazaküldöm postán, ne kelljen cipelni sokat. Írjátok meg, lehet-e."

A svájci hatóságok, a magyar szerveknek arra a kérésére, hogy a disszidensek körében ismertessék az amnesztia-rendele-

tet, cinikusan azt válaszolták, hogy szívesen rendelkezésre bocsátják a rendelet szövegét mindazoknak, akik tőlük ezt a szöveget követelik.

A dán külügyminisztérium viszont közölte a magyar külképviselettel, hogy tudomása szerint a menekültek szabadon hallgathatják a magyar rádiót, tehát értesülhetnek az amnesztia-rendeletről.

Még azokban a táborokban sem ismerték az amnesztiát — Jugoszláviát kivéve —, amelyeket a magyar hazatelepítési bizottság meglátogathatott.

Az említett kormányok azonban távolról sem elégednek meg a disszidensek hazatérési szándékának bojkottálásával. Számos eset tanúsítja, hogy adminisztratív eszközöktől sem riadnak vissza — a gumibottól a börtönig —, ha arról van szó, hogy megakadályozzák a disszidensek hazatérését. Ezt tanúsítja a nyugati polgári sajtóban megjelent beszámolók sora, de méginkább a hazatértek ma már országszerte ismert elbeszélései. Az alábbiakban néhány példa, amely megmutatja, milyen erőszakos és körmönfont eszközökkel gátolják a hazatérni kívánókat szándékuk megvalósításában.

1957 januárjában a Marina di Ravenna-i tábor 170 lakosa — miután a hazatérést megtagadták tőlük — kitört a táborból. A kitörési kísérletet néhány nappal később megismételték. Mindkét esetben az olasz rendőrség készültséggel a helyszínen termett és gumibotokkal, valamint fegyveres fenyegetéssel arra kényszerítette a tábor lakóit, hogy mondjanak le szándékukról.

Mint Kulcsár Gyula, a Győri Szerszámgépgyár segédmunkása, visszatérése után elmondotta, hasonló incidensre került sor Franciaországban, Metzben, ahol 1150 embert szállásoltak el lágerben. Százötvenüket, akik haza akartak térni, a várostól 15 kilométerre csendőrök könnyfakasztó bombával, gumibottal és puskatussal visszatérésre kényszerítettek.

Január 20-án a passaui óvárosi iskolában összeverődött 106 magyar disszidens, akik különféle nyugat-német táborokból hazakészülődtek. Miután rendőri segédlettel vissza akarták őket szállítani a schaldingi táborba, a magyarok éhségsztrájkba kezdtek, többen pedig az éjszaka leple alatt megkísérelték a határon való átjutást. A nyugat-német hatóságok riadóztatták a határőrséget és csak a hazatérők ügyességén és elszántságán múlott, hogy még időben el tudták érni az osztrák határt.

A Düsseldorfban, Nyugat-Németországban megjelent Deutsche Volkszeitung a bocholti láger magyar lakóiról szólva január közepén megállapítja, hogy a többségük haza akar térni.

„Lehet-e azon csodálkozni, ha huszonöten kimentek a bocholti pályaudvarra? — írják. — A rendőrség azonban elkergette őket és a vonat megállás nélkül tovább robogott."

Azt a 21 magyart, aki január 30-án ugyancsak a bocholti lágerből megkísérelt Hollandiába jutni (a hágai magyar követséghez), a holland rendőrség kiszolgáltatta a nyugat-német hatóságoknak, akik visszaszállították a disszidenseket Bocholtba.

Ausztriában és számos más országban a menekülteket, különösképpen az év elején, ha hazatérési szándékukat bejelentették, mint tiltott határátlépőket őrizetbe vették és mindaddig börtönben tartották, míg hazatérésük ügyének intézése folyamatban volt. A Pravda január 21-i számában ismertette azt az okmányt, amelyet a lap bécsi tudósítója egy magyar menekülttől kapott. Az okmány leírása a következő:

„Fent a bélyegző: Rendőrkapitányság. Innsbruck. Alatta a szöveg: Ezennel igazoljuk, hogy Patkó Béla, szül. 1930-ban, 1956 december 20-tól 22-ig őrizetben volt. Ezután következik az őrizetbevétel indokolása: Közölte, hogy vissza akar térni Magyarországra. És az aláírás: Egger-Stany felügyelő, a börtön vezetője."

Tömegével lehetne idézni azoknak a hazatérőknek a viszontagságait, akik szinte börtönről börtönre szállítva jutottak haza.

Kovács József (18 éves, Szerencs, Rákóczi út 78.) elmondta, hogy Metzből Párizsba szökött, de minthogy nem volt pénze vonatjegyre, a kalauz átadta a rendőrnek. A párizsi rendőrségen öt napra bezárták, majd visszavitték Metzbe. Ott idegösszeroppanást kapott. Hasonló sorsra jutott Salzburgban is, ahol újra börtönbe csukták, ez alkalommal 51 napra.

Kuti József 20 éves budapesti lakatos (Ceglédi út 5/7.), akit előbb Nyugat-Németországban, majd Ausztriában börtönbe zártak, mert haza akart térni, a következőket mondta:

„Aki kimondja, hogy haza akar jönni, az már szinte rab. A rendőrségen, mikor megtudták, hogy hazajövök,

minden ujjamról lenyomatot vettek, sőt a tenyeremről is vettek lenyomatot. Minden oldalról lefényképeztek. — Csak azt sajnálom, hogy sokan ottmaradtak, akik nem mernek elindulni."

Mezei Géza újpesti szerszámkészítő, a Vasöntő és Tűzhelygyár dolgozója, a riedi táborban szerzett tapasztalatairól a következőképpen számolt be:

„Január 23-án kihirdették, jelentkezzen, aki Magyarországra akar hazajönni. Jelentkeztek is vagy százan. Ezeket börtönbe csukták. Sokan közülük tíz nap után azt mondták: engedjék ki őket, inkább ottmaradnak."

Még arra is van példa, hogy a hazatérni szándékozókat elmegyógyintézetbe zárják. Tóth Katalin Kanadaba szakadt disszidens írja a Magyar Külügyminisztériumhoz címzett levelében:

„Leküzdve a kanadaiaktól való félelmemet, bátorságot vettem, hogy most már közvetlenül az illetékesekhez írom levelemet... Nagyon megbántam, hogy eljöttem és az első perctől kezdve vissza akartam térni, de ebben megakadályoztak. Elhatározásom az volt, mivel idős szüleim vannak, magam intézem hazajutásom. Azonban tapasztalnom kellett, én nem birom elintézni ügyemet, habár akkor még biztosítva volt útiköltségem megtérítése is, egy kanadai család részéről. Kentvillben többször kijelentettem, vissza akarok térni, a legutóbbi kijelentésemnél rendőrt hívatott a főorvos és a rendőrök jelenlétében bolondházzal fenyegettek meg. Ilyen körülmények mellett levelet küldtem haza Bp. XIV. Czobor utca 31-be Miszerák Györgynek és Száraz Katalinnak. Megírva azt, hogy bolondházba visznek, ha továbbra is hangoztatom a hazatérést, intézkedjenek érdekemben. A bolondházzal való fenyegetés valóság, mivel Pelládi Máriát is odavitték, teljesen ép elmével. Mielőtt a Dermuthy bolondházba szállították, a mellékelt levelet küldte részemre. A levelében említett «E» az ő vőlegénye, Hilscher Emil, az őnagysága pedig a tolmácsnő. Levele után pár napra a bolondházba vitték és azóta is ott van...

Kérem az elvtársak támogatását érdekemben, sajnos, az útiköltséget csak otthon tudnám Önöknek megtéríteni, vagyis visszafizetni. Lakáscímem: Halásztelek (Csepelsziget)

Kossuth Lajos u. 45. volt. Abban a reményben zárom soraimat, hogy részemre mielőbb kedvező választ kapok.

Kérem a t. Elvtársakat,
hogy részemre a választ
egyszerű borítékban küldjék.
S. O. S.

Tisztelettel

Tóth Katalin
Toronto Hospital Weston Antario
Woard g. Canada"

Péter László angliai disszidens arról számol be június 2-án keltezett levelében, hogy a magyar követséghez intézett leveleket elsikkasztják. S nem ő az egyetlen, aki hasonló tapasztalatokra tett szert.

„Az volt a gondolatom — írja, — hogy ha majd helyreáll a rend Magyarországon, akkor visszamegyek, de sajnos Ausztriában nem engedtek maradni, hanem jelentkeznem kellett más, idegen országba, és így egészen Angliába repültem, ahol kb. két hónapig voltam magyar menekültgyűjtő táborban. De már nem bírtam tovább tűrni az ottani életet. Levelet írtam több magyar nővel és férfiakkal, akikkel együtt érkeztem Angliába, de sajnos a leveleket nem továbbították a londoni magyar követségre, mert az volt a levélben, hogy «mi vissza akarunk menni szülőhazánkba», és így megsemmisítették a levelünket a híres tolmácsok, mert állandóan cenzúrázták a leveleket, amit írtunk ... De megbántam, hogy eljöttem magyar hazámból, mert boldog úgysem vagyok itt, meg nem is volnék soha.

Mégegyszer nagyon kérem, hogy a legrövidebb időn belül megkaphassam a hazatérésem útlevelét Magyarországra.

Teljes tisztelettel maradok továbbra is:

Péter László
0/0 MISS „Talent" Whiteoak
Elmhan Road
Bentley DERNHAM Norfolk
England"

A fiatalok kiszolgáltatottságának és tehetetlenségének mértékéről némi fogalmat ad az alábbi levél, amelyet Molnár Aranka írt Montrealból, Kanadából:

„Tisztelt Vöröskereszt! Mi mint kiskorúak, már régen vissza akartunk térni hazánkba, de mindig abban a biztatásban reménykedtünk, hogy az otthoni Vöröskereszt elintézi visszaszállításunkat. Ezek a fiatalok, akik ezt kérik, 18 éven aluliak. Sajnos azonban az itteni Vöröskereszt elutasítja kérésünket azzal az indokkal, hogy ők senkit nem szállítanak vissza. Munkát nem adnak, mivel vissza akarunk térni, és még a kiskorúakat is kommunistáknak nyilvánítják.

Már egy hónapja is elmúlt, hogy leregisztrált az Emigráns Hivatal hazamenetelre, sajnos azonban még semmi hír, mi lesz velünk. Fiatalság legtöbb része parkokban alszik és hegyekben, éhen nyomorognak, várva arra a napra, amikor újra visszatérhetünk. A vezetőség így bánik azokkal, akik vissza akarnak térni, mint mi idehaza a kutyával. Kérem Önöket, sok-sok fiatalság nevében, sürgősen intézkedjenek. Ezeket regisztrálták le hazamenetelre, azonban ez nekünk nagyon gyanús, már egy hónapja és sehol semmi, mit akarnak az adatokkal, mért nem szállítanak haza? Sem a Vöröskereszt nem tud róla, sem az ottawai követség. Mi lesz a fiatalsággal? Mi nem akarunk tőkés kizsákmányoló országban élni és a nyomorban elpusztulni. Mi tanulni akarunk, de nem itt, hanem drága hazánkban, szüleink között. Itt legtöbb fiatal és idős, mind azt mondja, ha nem szállítanak vissza, bekövetkezik a nyomortól az öngyilkosság. Itt Montrealban eddig két öngyilkos van és sokszáz beteg. Kérem Önöket, többszáz fiatalság nevében, sürgősen intézkedjenek, mert az elkeseredett fiatalság még gyilkolásra és betörésre is képes lesz, a munkanélküliség és az éhség közepette.

Aranka Molnár
Kanada, Montreal 1116 Saint George"

Különösen kiszolgáltatottak azok a fiatalok, akik nem tudják a nyelvet, és teljesen tájékozatlanok hivatalos ügyek intézésében. Íme, egy magyar kislány 1957 június 30-án kelt levele:

„Tisztelt Magyar Testvérek! A hozzájuk küldött levelet fogadják szívesen. Én egy magyar kislány, aki írja ezt

a levelet, nagyon szépen megkérem a magyar testvéreket, hogy én nagyon, de nagyon haza szeretnék menni, mert már nem tudom tovább kibírni, mert annyira elfog a honvágy, csak mindig sírok meg sírok. Németül nem tudok és csak vagyok, mint a némák. Magyarok nincsenek akikkel tudnék beszélni. És már márciustól fogva kérem, hogy haza mehessek, de sajnos, még idáig ahová írtam, nem válaszoltak a levelemre. Tisztelt Magyar Testvérek, nagyon szeretném, ha haza mehetnék a szüleimhez. Én tizenhét éves vagyok. Mindig annyira elfog a honvágy, hogy már nem tudom kibírni. Nagyon szépen kérem Önöket, hogy intézzék el, hogy haza mehessek és nagyon szépen megkérem a Magyar Testvéreket, hogy válaszoljanak a levelemre.

Soraimat zárom. Maradok sok-sok üdvözlettel a Magyar Testvérekhez.

Egy magyar kislány, aki nagyon szeretne már otthon lenni. Címem: Horváth Magdolna Baden-Baden, Hildastr. 30."

A menekültek visszatartásának, különösen ha távoli országokról van szó, nem kevésbé hatásos eszköze az utazási költség megtagadása. A tengeren túlra került és hazatérni szándékozó magyarok számára az útiköltség megszerzése szinte megoldhatatlan feladatot jelent. Sokan csak azért dolgoznak, hogy a hazautazáshoz szükséges pénzt megszerezhessék. Igen sokan ostromolják a befogadó ország állami szerveit, segítsék őket haza.

Mint a Kanadai Magyar Munkásból értesülünk, a montreali menekült-központban elterjedt az az alaptalan hír, hogy a kormány ingyen hazaszállítja azokat, akik másodszor jelentkeznek hazatérésre. Jónéhány hiszékeny disszidens erre a kósza hiresztelésre otthagyta munkáját, állását, csak utóbb tudódott ki, hogy félrevezetésről van szó.

Sáros György és *Márkus Zoltán* magyar diákok, akiknek a francia hatóságok megtagadták a kiutazási engedélyt, az Orient-expresszen úgy jöttek haza, hogy bemásztak a padok alá, meg a csomagtartóba, hogy elkerüljék az útlevélvizsgálatot. 2500 kilométeres rejtőzésük után Sáros György Hegyeshalomnál ájultan esett össze.

A Kanadai Magyar Munkás 1957 február 7-i számában leközölte Török Józsefnek több kanadai miniszterhez intézett levelét, amelyben elmondja, hogy hazatérési kérelmével a be-

vándorlási hivatalhoz fordult, kérve, hogy engedjék, illetve szállítsák haza.

„E hivatalban egy magas, őszhajú, magyarul beszélő úr foglalkozott az ügyünkkel — írja. — Durván és erőszakosan viselkedett velünk szemben. Feleségem előtt kétszer pofonütött." Török azt kérte, adjanak olyan munkát, mellyel rövid idő alatt meg tudják keresni a hazautazáshoz szükséges pénzt. „... Az úr azt mondta, két ízben is, hogy neki nem sürgős, de majd ha kapunk is munkát, a legolcsóbbat. A mai napon 75 centes órabérrel ajánlottak munkát, mely összegből csak szűkösen megélni tudok és belátható időn belül nem tudok annyi pénzt összegyűjteni, hogy kimehessek ebből az országból. Kérem a Miniszter urat, teljes tekintélyével hasson oda, hogy bennünket soron kívül és haladéktalanul szállítsanak vissza Londonba, ahonnan a kanadaiak elhurcoltak. Onnan már a saját erőnkből is el tudunk menni oda, ahol élni akarunk. Amíg Kanadában leszek, arcomon égni fog Kanada szégyenpofonja. Ismét kijelentem, hogy nem akarok, nem akarok Kanadában élni."

Ugyancsak a Kanadai Magyar Munkás írja 1957 január 31-én:

„A most Montrealban és Torontóban lévő menekültek fele szeretne visszamenni, ha megengednék nekik, hogy kapcsolatba lépjenek a magyar kormánnyal, vagy hogyha pénzük lenne megtenni."

Ezt támaszja alá az alábbi levél is, amely a Magyarok Világszövetségéhez érkezett:

„Kedves Honfitársak! Mivel hogy itt Kanadában nincs hova fordulni hazatérésünk végett, Önökhöz fordulunk segítségért. Sajnos, saját költségünkön képtelenek vagyunk hazamenni, mert se munkánk, és így pénzünk sincsen. Itt van két család, amely 7 személyből áll, négy felnőtt és 3 pici gyermek. Kérjük segítségüket, hogy hazatérhessünk, mint megtévesztettek újra Hazánkba! Minél hamarább. Fenti kérelmünk megismételve, tisztelettel

Palucz János és *Kállai József* család
Canadian Imigration 15 Ontario
Street Victoria B. C."

S vajon miből telik majd útiköltségre az alábbi levél négy szerzőjének, akik Sydneyből június 8-án a következőket írták a magyar kormánynak:

„Tisztelt magyar kormány! Négy hazátlan magyar fiú fordul Önökhöz kérésével, akik csupán csak kalandvágyból hagyták el hazájukat, hogy megismerjék az oly »híres« Nyugatot.

1956 november 15-én hagytuk el hazánk területét. Ezután egy hónapig Ausztriában voltunk lágerben, majd az ausztráliai konzulátus csábításának engedve, december 19-én hajóval indultunk Ausztráliába, ahová 1957 január 24-én érkeztünk meg. Itt jöttünk rá, hogy cselekedetünk milyen helytelen és elhamarkodott volt.

Tisztelt magyar kormány! Mi megelégeltük már a Nyugatot, a munkanélküliséget és a vele járó nyomort, és szeretnénk visszatérni édes hazánkba, ha ez lehetséges lenne számunkra. Kérjük Önöket, hogy szíveskedjenek minél előbb intézkedni ügyünkben, hogy az 1957-es karácsonyt hazánkban, a boldog családi körben tölthessük.

Hazai címeink: 1. Giczi Kálmán (Bogyiszló, Győr megye), 2. Németh Gyula (Bogyiszló, Győr megye), 3. Kocsis József (Bogyiszló, Győr megye), 4. Német Lajos (Rábcakopi, Győr megye). Éveik száma: 1. 20 éves, 2. 19 éves, 3. 17 éves, 4. 28 éves. Kérésünk megismételve, maradunk igaz magyar tisztelettel. A minél előbbi értesítést várjuk! Itteni címünk: 414. Hiley St. Surry Hills, Sydney N. S. W."

A magyar szülőket, hozzátartozókat érthetően felháborítja, hogy erőszakkal és fenyegetésekkel tartanak vissza tízezreket — köztük sok fiatalkorút a hazatéréstől. S az ENSZ ötös bizottságának jelentése arra vall, hogy ennek az erőszaknak és fenyegetésnek sajátos politikai célja van! Azt akarják a hazavágyók visszatartásával igazolni, hogy „a nép nem támogatja a Kádár-kormányt".

A konszolidáció

1956 november 4. után Magyarországon és külföldön egyaránt sokan úgy vélekedtek, hogy az elszenvedett veszteségekből az ország csak hosszú, nehéz évek során lábal majd ki. A helyzet akkor ténylegesen igen nehéz volt. December végén a szénbányászat mindössze napi 25—26 000 tonna szenet (a szükségletnek mintegy egyharmadát) termelt, a gyárakban vontatottan, nehezen indult meg a termelés, az üzletek kifosztva tátongtak. Ellenforradalmi csoportok garázdálkodtak, akadályozták a mindennapi élet normalizálódását. Infláció és munkanélküliség fenyegetett. Sok jóhiszemű ember emiatt hagyta el ebben az időben az országot.

Ebben a rendkívül nehéz helyzetben látott hozzá a forradalmi munkás-paraszt kormány a munkához. S aki ma Magyarországon jár, nem sok nyomát látja a háromnegyed évvel ezelőtt Magyarországon pusztító véres eseményeknek.

A kormány rendkívül gyorsan helyreállította az alkotmányos rendet:

1. A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa — az ellenforradalom idején is — végig a helyén volt. Az Elnöki Tanács, amely a két országgyűlési ülésszak között a legfelsőbb államhatalmi funkciót gyakorolja, az alkotmányosságnak megfelelően választotta meg, illetve nevezte ki a kormányt, melynek elnöke Kádár János lett.

2. Az Elnöki Tanács e határozatában a magyar alkotmányban előírt jogával élve a Nagy Imre-kormányt — amelynek vezetője és több tagja megszegte hivatali esküjét — felmentette.

3. Az alkotmányos rend helyreállításának egyik döntő tényezője, hogy az államhatalom legfelsőbb szerve, *az 1953 május 17-én 6 370 519 választó szavazatával megválasztott ma-*

gyar országgyűlés alkotmányos keretek között folytatja a törvényhozói munkáját. Az országgyűlés erősítette meg májusi ülésén a magyar kormányt s hagyta jóvá intézkedéseit. Az országgyűlés elnöke, Rónai Sándor, 1953 óta tölti be tisztjét.

4. 1956 november 4-e után az 1954-ben választott helyi tanácsok, vagyis a helyi néphatalmi szervek is folytathatták alkotmányos működésüket. Ezek a helyi tanácsok ma megnövekedett jogkörrel és hatáskörrel intézik a lakosság ügyeit.

November 4-e után az országgyűlés képviselői, mind pedig a helyi tanácsok küldöttei akadálytalanul folytatták közéleti tevékenységüket és gyakran találkoztak választóikkal a különböző képviselői beszámolókon és fogadóórákon. Az országgyűlés különböző szakbizottságai is folyamatosan dolgoztak ebben az időszakban.

A kormány nagy gondot fordított a gazdasági konszolidációra, a termelés megszervezésére, az infláció és a munkanélküliség elkerülésére. Fő célja az volt, hogy ne csak megtartsa, hanem lehetőleg már 1957-ben emelje a dolgozó lakosság életszínvonalát. A gazdasági konszolidáció sikerében két fő tényező játszott szerepet. Az egyik: a Szovjetunió és a népi demokratikus országok azonnali és rendkívül nagyarányú segítsége. Ezek az államok mintegy 700 millió forintnyi segélyt nyújtottak Magyarországnak; közvetlenül az ellenforradalom leverését követően a vagonok ezrei szállították az élet újraindulásához szükséges árukat, élelmiszereket és építőanyagot. A másik tényező: a magyar dolgozók, a munkások, parasztok és értelmiségiek hazaszeretete, a kormánynak nyújtott támogatása, odaadó munkája, amellyel már az első hónapok nehézségei közepette megszervezték a termelést és elérték annak növekedését, 1957 júliusában az ipari termelés elérte az 1956. évi júliusi színvonalat.

A mindennapi élet normalizálódásához az első lépés a fővárosi közlekedés helyreállítása volt. Rövid idő alatt megjavították a megrongálódott villamossíneket és felsővezetékeket. Jelenleg a fővárosban több villamoskocsi és autóbusz van forgalomban, mint egy évvel ezelőtt. Még novemberben—decemberben megkezdődött a harcok során megsérült épületek helyreállítása is. Néhány rendkívül súlyosan megrongálódott és ezért lebontásra kerülő épület kivételével az újjáépítés nagyrésze már befejeződött. Hozzákezdtek új lakások ezreinek építéséhez a fővárosban és a vidéken is. 1957-ben kizárólag a bányászok részére 10 000 lakás épül állami erőforrásokból.

A kormány úgyszólván minden dolgozó réteg fizetését felemelte. A bányászok keresete 30 százalékkal emelkedett. Az ipari és építőipari munkások bérét 10 százalékkal növelték. 1957-ben — a többi között — felemelték a pedagógusok, a közalkalmazottak, a kereskedelmi és az egészségügyi alkalmazottak, a közlekedési dolgozók, a műszaki értelmiségiek stb. fizetését. A kormány eltörölte a mezőgazdaságban a kötelező beszolgáltatás rendszerét, megszüntette a gyermektelenségi adót, mérsékelte a kisiparosok és a kiskereskedők adókötelezettségét. Több rendeletet hozott egyes dolgozó rétegek helyzetének további javítására. Így például a parasztok számára — bizonyos megszorításokkal — lehetővé tette a föld adás-vételét, több intézkedéssel megkönnyítették a kisiparosok és a kiskereskedők érvényesülését. Számos más, a dolgozók által kedvezően fogadott intézkedést sorolhatnánk még fel.

Mindezek az intézkedések a dolgozó lakosság körében tetszéssel találkoztak. Ennek egyik szembetűnő jele a munkafegyelem, az ipari termelés alakulása. A szénbányászatban április végére teljesen helyreállt a rend, s így lehetővé vált a különleges helyzetben felállított szén-kormánybiztosság megszüntetése. 1957 januárjában a szénbányászat napi termelése 50 000 tonna felett volt és augusztus végére meghaladta a 70 000 tonnát. Ennek döntő szerepe volt abban, hogy az ország elkerülte a munkanélküliséget és a pénzromlást. A gyáripar a január hónapot a következő eredménnyel zárta:

	1956 január	1957 január
Vállalati teljes termelés	100	74
Széntermelés	100	62
Munkások száma	100	99
Egy munkásra jutó vállalati teljes termelés	100	75
Munkások átlagos havi keresete	100	130

A kiskereskedelem 1957 januárjában 339 millió forint értékű áruval többet adott el, mint 1956 januárjában.

Júliusra az ipar termelése elérte az 1956 júliusi színvonalat, ezen belül a könnyűipari termelés 10, az élelmiszeripari termelés 5 százalékkal meghaladta a tavalyit. Az előirányzott terme-

lési tervet az első félévben a minisztériumi ipar 5 százalékkal túlteljesítette.

A külkereskedelem a behozatali tervét 101, a kiviteli tervét 115 százalékra teljesítette. Minthogy azonban az ellenforradalom pusztításai miatt a behozatal nőtt, a kivitel pedig csökkent, az ország külkereskedelmi mérlege jelenleg még passzív. Ennek kiküszöbölése az elkövetkező idők feladata. A súlyos nehézségek ellenére a kormány elérte, hogy a Nyugat felé esedékes áruszállítási és fizetési kötelezettségeinket fennakadás nélkül teljesíteni lehetett. Ez méltán keltett kellemes meglepetést a nyugati üzletfeleknél.

A kormány kifejezett céljának megfelelően emelkedett a lakosság életszínvonala, reáljövedelme. Erre már utaltunk a fizetésemeléssel kapcsolatban. A statisztikai adatok szerint az ipari munkások átlagkeresete 1957 júliusában mintegy 20 százalékkal volt magasabb, mint tavaly. Az állam általában 21 százalékkal többet fizetett ki munkabérre, táppénzre, nyugdíjra, családi pótlékra, ösztöndíjra, mint az előző év júliusában. A parasztság az idén júliusban a felvásárlások révén 13 százalékkal nagyobb jövedelemhez jutott, mint tavaly.

A magasabb életszínvonalat tükrözi a kiskereskedelmi áruforgalom alakulása is. Ez már az idén januárban 11 százalékkal magasabb volt, mint 1956 januárjában. A forgalom összetétele is jelentős eltolódást mutat az iparcikkek javára:

	1956	1957
	I. félév	
Élelmiszer	36,8%	32,3%
Közétkeztetés	16,9%	17,1%
Ruházat	23,6%	27,2%
Vegyesipari cikkek	22,7%	23,4%
	100%	100%

A kereslet eltolódása az iparcikkek felé az életszínvonal emelkedésének biztos, kétségbevonhatatlan jele.

A dolgozó lakosság helyesli a kormány gazdaságpolitikáját. Ezt számok és tények tanúsítják:

1. Az év első két hónapjában 440 millió forinttal nőtt a a takarékbetét-állomány, júliusra pedig túlhaladta az egymilliárd forintot, az előző év összegét. (Novemberben, az inflációtól való félelmükben a legtöbben kivették pénzüket a takarékpénztárakból.)

2. Az év első hat hónapjában 20,3 százalékkal nőtt az adófizetés, ami szintén a növekvő bizalom, a forint értékállandóságának, az élet normalizálódásának a jele. A parasztság felfogására utal az is, hogy 1957 első felében 9 százalékkal több terményt és jószágot adott el az állami felvásárló szerveknek, mint amennyit számukra a terv előírt.

Mi okozza a parasztság növekvő önbizalmát? Mit adott a magyar parasztságnak a forradalmi munkás-paraszt kormány?

a) Eltörölte a kötelező beszolgáltatást, ami egymagában évi 4,5 milliárd forinttal növeli a parasztság jövedelmét;

b) Rendezte a földtulajdont és bérleti viszonyokat,

c) Kedvezően állapította meg a felvásárlási árakat, ami szintén többletjövedelmet biztosít a parasztságnak,

d) Agrárpolitikáját a dolgozó parasztokkal egyetértésben alakította ki. Támogatja a belterjes gazdálkodásra irányuló törekvéseket és biztosítja ennek feltételeit. A szövetkezeti mozgalomban szigorúan ragaszkodik az önkéntesség elvéhez és lehetőséget nyújt a dolgozó parasztok által helyesnek tartott bármilyen társulási formára.

Mindez ugrásszerűen megjavította a parasztság termelési kedvét. Mivel az ellenforradalom a dolgozó parasztság körében nem tudott semmi sikert felmutatni, s még a valóban veszteségeket elszenvedett szövetkezeti mozgalom is kiállta a megpróbáltatásokat — a mezőgazdasági termelésben nem konszolidációról, hanem fellendülésről beszélhetünk.

A tőkés országok gyakorlata ezideig azt mutatta, hogy a magyarországihoz hasonló nagy megrázkódtatások után nagymérvű áremelkedés, infláció, a megélhetési költségek ugrásszerű emelkedése következett be. A nyugati közgazdászok, politikusok azt várták, hogy Magyarországon is így történik. Ezzel szemben:

a) A bérek rendezése során 1956 első félévéhez viszonyítva 1957 első félévében 2 milliárd 400 ezer forinttal nőtt a bérből és fizetésből élő lakosság jövedelme.

b) Amig 1956 december 31-én a forgalomban levő pénz minden egyes forintjára 1,28 forint értékű áru jutott, addig március 31-ig ez a szám 1,64-re, június 30-ig pedig 2,06-ra emelkedett.

A konszolidáció természetesen nemcsak a gazdasági életre szorítkozik, hanem kiterjed az élet minden területére. Ezt bizonyítják a vevőkkel zsúfolt áruházak, a minden este megtelő szórakozóhelyek, vasárnaponként a kirándulók tízezrei, a színházak, mozik nagy látogatottsága, a nyaralóhelyek pezsgő élete, ahol a korábbi évekhez hasonlóan most is a szakszervezetek által beutalt dolgozók töltik évi szabadságukat. Hogy csak néhány adatot említsünk: 1957 második negyedében 33 és fél millió ember volt moziban, egymillióval több, mint tavaly. Ez annyit jelent, hogy minden ember, a csecsemőket is beleértve, e három hónap alatt négyszer volt moziban. A színházakat és az operaházakat 1 935 000 ember látogatta, 116 000-rel több, mint tavaly. A könyvkiadók az első félévben 9 700 000 példányban 900 könyvet bocsátottak ki.

A konszolidációban elért sikerek, a forradalmi munkás-paraszt kormány és a Magyar Szocialista Munkáspárt következetes politikai vonalvezetése a belpolitikai életben is fordulatot eredményezett. A dolgozó lakosság egyre nagyobb bizalommal támogatja a kormányt. Egyre szorosabb kapcsolat alakul ki az ország vezetői és a dolgozók között.

A kormány tagjai, a párt vezetői rendszeresen felkeresik a dolgozókat munkahelyükön: a gyárakban, falvakban, bányákban; megbeszélik velük a tennivalókat és az ország gondjait. Az első nyilvános munkásgyűlést 1957 március 23-án Csepelen, a Budapest déli részén fekvő nagy gyárnegyedben tartották. Ezt követően március 29-én négy munkásgyűlést tartottak Budapesten (a VIII. kerületi Köztársaság téren, a XIII. kerületben, a X. kerületben és Pesterzsébeten — mindhárom munkáskerület). A gyűlések, amelyeknek összesen mintegy 100 000 résztvevője volt, arról tanúskodtak, hogy a lakosság mind szélesebb rétegei szilárdan foglalnak állást a párt és a kormány politikája, valamint a Szovjetunióhoz fűződő barátságunk mellett.

Április közepén ugyancsak sikeres nagygyűlések zajlottak le Kaposvár, Miskolc, Szombathely, Pécs, Szeged, Tamási vidéki városokban, mintegy 90—95 000 ember részvételével. A kormány és a pártvezetés tagjai ellátogattak ezenkívül a leg-

nagyobb budapesti gyárakba: a MÁVAG-ba, a Ganz Vagon és Gépgyárba, valamint a Csepel Autógyárba.

Ezek a gyűlések már előrevetítették a május elsejei nagygyűlések sikerét, hangulatát. A legimpozánsabb nagygyűlés a budapesti volt, ahol a Hősök terén Kádár János, a kormány elnöke mondott beszédet. A nagygyűlésen és a felvonuláson, a kedvezőtlen időjárás ellenére, igen szerény számítások szerint mintegy 350—400 000 ember vett részt. Hatalmas, lelkes tömeg éltette a kormányt, a pártot, a szovjet—magyar barátságot és a nemzetközi szocialista összefogást. Hasonló lelkes tüntetésekre került sor vidéken is, száz- és százezer részvevővel.

Ebben az időben a Magyar Szocialista Munkáspárt taglétszáma körülbelül 300 000 volt, ebből mintegy 50 000 Budapesten. Tehát a gyűlések részvevőinek túlnyomó többsége nyilvánvalóan pártonkívüli volt. A márciusvégi, áprilisi és május elsejei nagygyűléseken és tüntetéseken az egész ország szimpátiája nyilvánult meg a kormány és a párt politikája mellett. Ez a rokonszenv, százezrek politikai állásfoglalása teremtette meg az alapot a kormány további munkájához, a konszolidáció újabb eredményeihez. Ez már a belpolitikai élet új fellendülésének jele volt.

Az egészséges politikai élet fellendülése világosan megmutatkozott az országgyűlés májusi ülésszakán. A különböző pártállású, világnézetű képviselők fő vonalaiban egyetértettek a kormány politikájával és egyhangúlag elfogadták Kádár János beszámolóját. Beresztóczy Miklós protonotárius kanonok, általános érseki helynök felszólalásában ezt mondotta:

„A mi dolgunk, hogy azt keressük és szolgáljuk, ami összeköt bennünket."

Majd idézett a magyar püspöki kar nyilatkozatából:

„A püspöki kar bizalommal nézi a kormány törekvéseit, amelyek a múlt hibáinak felszámolására és a sérelmek orvoslására irányulnak... Elítél minden olyan törekvést, amely a Magyar Népköztársaság állami és társadalmi rendje ellen irányul."

Beresztóczy Miklós kijelentette:

„A magyar paraszt, a magyar munkás és a magyar értelmiség gondolkodó rétege nem akar és nem fog a fejlődés útján megállni, visszakanyarodni."

Néhány hónappal később, július 27-én, a Hazafias Népfront országos elnöksége ülést tartott. Ezen többek között részt vett Dinnyés Lajos volt kisgazdapárti miniszterelnök, Féja Géza író, Gillemot László tudós, Kisfaludi Stróbl Zsigmond szobrászművész, Tamási Áron író, Ordass Lajos evangélikus püspök stb. Ordass Lajos püspök ítt hangoztatta:

„A megbeszélés résztvevői között teljes az egység abban, hogy magukban hordozzák a vágyat és reménységet az ország boldogulására és jövőjére. Szeretném hinni, hogy a népfront munkájában az Anyaszentegyház szavának, szolgálatának helye van, s hogy azt a munkát, amelyet a lelkek nevelése, hűsége irányítása tekintetében el tudunk végezni, szívesen fogadják tőlünk."

Mindezek a tények és nyilatkozatok élénken cáfolják az olyan — külföldi — híreszteléseket, amelyek szerint a kormány elszigetelten végzi munkáját. Ellenkezőleg: a kormány és a dolgozók között bizalomteljes a kapcsolat, a kormány mindenben a dolgozókra támaszkodik. Ennek egyik bizonyítéka, hogy a kormány fegyvert adott a dolgozók kezébe. Ezt külön kiemeli a skót bányászok Magyarországon járt küldöttsége is.

„Egy érdekes dolgot kell még megemlíteni — írják jelentésükben —, és ez a munkásőrség. Feltették nekünk a kérdést, hogyha a kormánynak nem lenne kapcsolata a dolgozókkal, vajon szétosztották volna-e köztük a fegyvereket. A kormány elvette a fegyvert az ellenforradalmároktól, ugyanakkor bizalommal fegyvert adott a dolgozók kezébe."

Hozzátesszük: a munkásőrségben a zömöt alkotó munkásokon kívül dolgozó parasztok, műszakiak és más értelmiségiek is fegyvert fogtak a népi demokratikus rend védelmében.

Szólnunk kell a kormány és az értelmiség viszonyáról is. Természetesen nem helyes az értelmiségről általánosságban beszélni. Az értelmiség jelentős része kezdettől fogva szilárd támogatója volt a kormánynak és részt vett az ellenforradalom leverésében, majd a rend helyreállításában. Az értelmiség egy részével azonban még vannak tisztázandó problémák. Ezt nemcsak a kormány, hanem maga az értelmiség is kívánja.

A kormány biztosítja az értelmiség alkotó munkájának feltételeit. Gazdasági lehetőségeinkhez mérten rendezte — mint már említettük — a műszaki szakemberek, a pedagógusok stb.

fizetését. A tudományos, a művészeti és az irodalmi életben is rendelkezésre állnak a szükséges anyagi alapok. A Tudományos Akadémia költségvetése tudományos kutatások céljaira 1957-ben — az ellenforradalom rombolásai ellenére is — 148 millió forint. A kiadott 900 könyv közül 158-nak mai magyar író a szerzője, ami az állítólagos „írósztrájk" legjobb cáfolata. A szerzők között szerepel: Füst Milán, Szentkuthy Miklós, Fekete István, Németh László, Kodolányi János, Grandpierre Emil, Szabó Pál. Veres Péter, Tersánszky J. Jenő, Jankovich Ferenc. Darvas József, Illyés Gyula, Heltai Jenő, Illés Béla, Goda Gábor, Rideg Sándor, Sándor Kálmán, Kassák Lajos, Dutka Ákos, Juhász Ferenc, Szabó Lőrinc, Bölöni György, Hegedüs Géza stb.

Összefoglalva: Magyarországon az élet visszatért a rendes, normális kerékvágásába. Ennek legutóbbi bizonyítéka augusztus 20-án a népköztársasági alkotmány megünneplése volt. Az országban a Hazafias Népfront száz gyűlést hirdetett meg. Ezek közül kiemelkedett a kisújszállási nagygyűlés, amelyen Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke és Kádár János, a kormány elnöke mondott beszédet. A kisújszállási gyűlésnek 100 000 résztvevője volt, s százezrekre rúg azoknak a száma, akik a Hazafias Népfront többi gyűlésén jelentek meg. Mind a száz gyűlés a dolgozó nép bizakodó hangulatát, a kormány és a Magyar Szocialista Munkáspárt politikájának helyeslését és támogatását fejezte ki. Ez utóbbinak egyik megnyilvánulása az is, hogy a párt központi lapja, a Népszabadság napi 550—600 000 példányban kél el, s az olvasók érdeklődésének jeleként a szerkesztőség ezrével kapja a leveleket.

Az élet konszolidációjának számtalan olyan jele van, amelyet nem lehet számokkal kifejezni, amelyet nem lehet szavakkal érzékeltetni. Csak az látja és ismeri ezeket, aki itt él Magyarországon, ha csak rövid ideig is. Látták és felismerték ezeket a skót bányászküldöttség tagjai is, akik a látottakból azt a következtetést vonták le, hogy a magyar nép támogatja a kormányt. E nélkül a támogatás nélkül Magyarországon semmiféle konszolidáció nem valósulhatott volna meg.

TARTALOM:

NYUGATI IMPERIALISTA HATALMAK SZEREPE A MAGYARORSZÁGI ELLENFORRADALOM KIROBBANTÁSÁBAN — — 5

Amerikai körök előkészületei — — — — — — — — — 21

Nyugati fegyverek az ellenforradalmárok kezében — — — 26

Magyar emigránsok szerepe az ellenforradalmi felkelésben — 29

MILYEN „SZABADSÁGHARC" VOLT MAGYARORSZÁGON 1956 OKTÓBERÉBEN? — — — — — — — — — — — 35

Október 23-án — — — — — — — — — — — — — 35

Az októberi ellenforradalom pártjai — — — — — — — 45

Az első kapitalisták és földbirtokosok jelentkezése — — — 59

Közönséges bűnözők az ellenforradalom szolgálatában — — 62

Antiszemita jelenségek és zsidóellenes atrocitások a magyarországi ellenforradalom idején — — — — — — — 70

Fehérterror — — — — — — — — — — — — — 79

NAGY IMRE SZEREPÉRŐL — — — — — — — — — 85

MUNKÁSTANÁCSOK MAGYARORSZÁGON AZ 1956 ŐSZI ELLENFORRADALOM ALATT — — — — — — — — — 94

KISZÖKÖTT MAGYAROK TANÚSKODÁSA — — — — — 107

A KONSZOLIDÁCIÓ — — — — — — — — — — — 123

Felelős kiadó:
a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa Tájékoztatási Hivatala

5312/1 Zrínyi Nyomda, Budapest. Felelős: Bolgár Imre.

Nyugatról Magyarországra irányított, fényképezőgéppel ellátott ballonok egyike. A ballon szerkezeti részén olvasható szöveg: MADE IN U. S. A.

New-Yorkból gróf Dessewffy Gyula táviratot küldött a Kis Újsághoz és Tildy Zoltánhoz, melyben a nemzetközi ellenőrzést sürgeti.

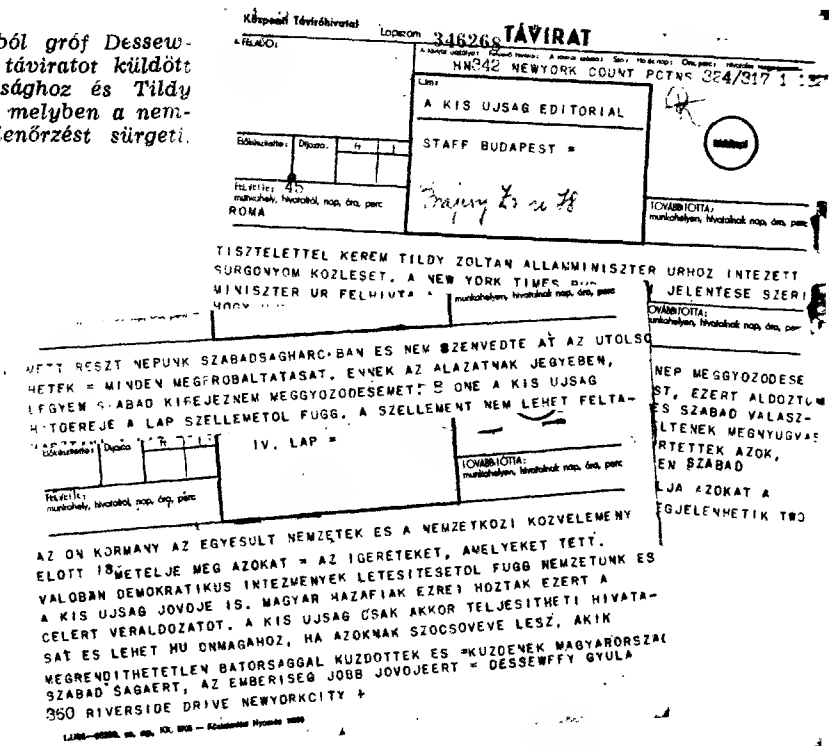

Központi Távíróhivatal

Lapszám 346268 **TÁVIRAT**

A FELADÓ:

HN342 NEWYORK COUNT PCTNS 324/317 1

Cím:

A KIS UJSAG EDITORIAL

STAFF BUDAPEST =

Előkészítette: Díjazva: Ft

Felvétel: 45
munkahely, hivatalból, nap, óra, perc
ROMA

TOVÁBBÍTOTTA: munkahelyen, hivatalnak nap, óra, perc

TISZTELETTEL KEREM TILDY ZOLTAN ALLAMMINISZTER URHOZ INTEZETT SURGONYOM KOZLESET. A NEW YORK TIMES BU... JELENTESE SZERI... MINISZTER UR FELHIVTA A ... HOGY ...

munkahelyen, hivatalnak nap, óra, perc

TOVÁBBÍTOTTA: munkahelyen, hivatalnak nap, óra, perc

...ETT RESZT NEPUNK SZABADSAGHARCABAN ES NEM SZENVEDTE AT AZ UTOLSO... HETEK = MINDEN MEGPROBALTATASAT. ENNEK AZ ALAZATNAK JEGYEBEN, LEGYEN SZABAD KIFEJEZNEM MEGGYOZODESEMET: B ONE A KIS UJSAG HATOEREJE A LAP SZELLEMETOL FUGG. A SZELLEMENT NEM LEHET FELTA-...

...NEP MEGGYOZODESE... ST, EZERT ALDOZTU... ES SZABAD VALASZ-... LTENEK MEGNYUGVA... RTETTEK AZOK, ...EN SZABAD ...LJA AZOKAT A ...EGJELENHETIK TWO...

Előkészítette: Díjazva: Ft

IV. LAP =

Felvétel: munkahely, hivatalból, nap, óra, perc

TOVÁBBÍTOTTA: munkahelyen, hivatalnak nap, óra, perc

AZ ON KORMANY AZ EGYESULT NEMZETEK ES A NEMZETKOZI KOZVELEMENY ELOTT IS METELJE MEG AZOKAT = AZ IGERETEKET, AMELYEKET TETT. VALOBAN DEMOKRATIKUS INTEZMENYEK LETESITESETOL FUGG NEMZETUNK ES A KIS UJSAG JOVOJE IS. MAGYAR HAZAFIAK EZREI HOZTAK EZERT A CELERT VERALDOZATOT. A KIS UJSAG CSAK AKKOR TELJESITHETI HIVATASAT ES LEHET HU ONMAGAHOZ, HA AZOKNAK SZOCSOVEVE LESZ, AKIK MEGRENDITHETETLEN BATORSAGGAL KUZDOTTEK ES =KUZDENEK MAGYARORSZAG SZABAD SAGAERT, AZ EMBERISEG JOBB JOVOJEERT = DESSEWFFY GYULA 360 RIVERSIDE DRIVE NEWYORKCITY +

Magyar Parasztszövetség Országos Központja szervezésével megbizottak megállapodtak a Magyar Önkéntes Honvédelmi Szövetség Forradalmi Tanácsával, hogy a Beloiannisz-utca 16 szám alatti székházukat átadják a Parasztszövetség Országos Központjának.

Hozzájárulok, hogy a Magyar Parasztszövetség igénybe vegye a fenti székházat.

B u d a p e s t, 1956. október 31.

Tildy Zoltán

/Tildy Zoltán/
államminiszter.

Feléledt a kulákok Parasztszövetsége, amely a MÖHOSZ, a partizánszövetség székházát kapta meg.

Putnok község munkástanácsa.

Községgazdálkodási vállalat kirendeltségének megszüntetése.

1. . . /1956

Kazincbarcikai városgazdálkodási v.
Kirendeltsége
Putnok

Munkástanács [illegible] döntött, hogy az államositott épületeket a tulajdonosainak visszaadja. Az épületeket 1956. november 1.-től tulajdonosok kezelik. Azon épületek kezelését, amelyek azelőtt is állami tulajdonban [illegible], vagy amelyeknek tulajdonosai ismeretlen helyen vannak, Putnok község végzi.

Így a községgazdálkodási vállalat kirendeltségének további fenntartása feleslegessé vált. Felhívom, hogy működését azonnali hatállyal szüntesse be, az alkalmazottak felmondását saját hatáskörében azonnal hajtsa végre.

Putnok, 1956. november 2.

munkástanács elnöke.

Utasítom, hogy 1956. évi okt. hó 29 n 08 órára
azonnal vonuljon be
Putnok községbe, városba,
Munkástanács szám alá
a Munkástanácshoz
Kelt 1956 10. 29 P.H.

Bevonult 195 évi 5569
Beosztották

BEHIVÓPARANCS

TÉRTIVEVÉNYES!

Gyöngyösi Árpád szds.
név

szds.
rendfokozat

Putnok.
lakhely (község, város)

kerület, út, utca, tér, házszám

Expressz!
Hivatalból díjtalanyozva!

Putnok község munkástanácsának döntése, mely szerint az államosított épületeket visszaadja a „háziurak”-nak.

Ez is a funkciójához tartozik? A putnoki munkástanács tiszteknek behívóparancsot küldött ki.

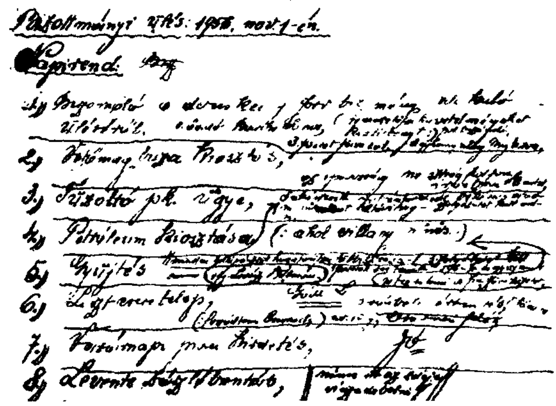
Jegyzőkönyv 1956. nov. 1-én.

Napirend

1./ [illegible]

2./ [illegible]

3./ Tűzoltó pk. ügye,

4./ Petróleum kiosztása (ahol villany nincs.)

5./ Gyűjtés

6./ Légierőtelep,

7./ [illegible]

8./ Levente zászlóbontás, nincs itt az ideje visszadobolni

A hosszúpályi „forradalmi bizottmány" november 1-i ülésén napirendre tűzte a Horthy-korszak hírhedt katonai szervezete, a levente-mozgalom zászlóbontását. Ezt ki is doboltatták. Azonban a bizottmány egyik reálisabb tagja korainak találta ezt a nyílt színvallást, s odaírta a napirendre, „nincs itt az ideje, visszadobolni".

A szegedi „forradalmi tanács" az egyik halállistán hét kommunista letartóztatását rendeli el, mert az illetők „a tömegekre még ma is befolyással lehetnek". A parancs így fejeződik be: a letartóztatandókat „ellenkezés esetén a helyszínen ártalmatlanná" kell tenni. Ez világos parancs a kommunisták legyilkolására.

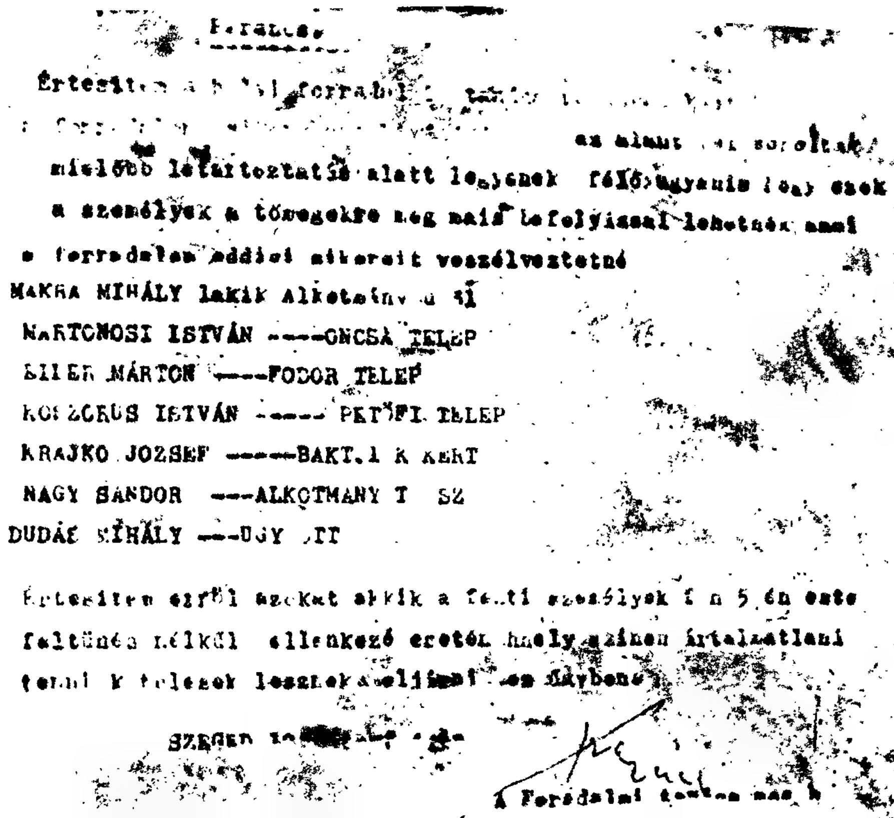
Parancs.

Értesitem a ... forradalmi tanács ...

... az alább ... soroltak/

mielőbb letartoztatás alatt legyenek (Ugyanis ezek

a személyek a tömegekre még ma is befolyással lehetnek amely

a forradalom eddigi sikereit veszélyeztetné

MAKRA MIHÁLY lakik Alkotmány u 31

MARTONOSI ISTVÁN ----ONCSA TELEP

... MÁRTON ----FODOR TELEP

KO...CRUS ISTVÁN ---- PETŐFI TELEP

KRAJKO JOZSEF ----BAKT. I K KERT

NAGY SANDOR ---ALKOTMANY T SZ

DUDÁS MIHÁLY ---UGY ...

Értesitem ezért azokat akik a fenti személyek f n 5 én este

feltünés nélkül ellenkező esetén helyszinen ártalmatlani

tenni k telezek lesznek ...

SZEGED [redacted]

A Forradalmi tanács ...

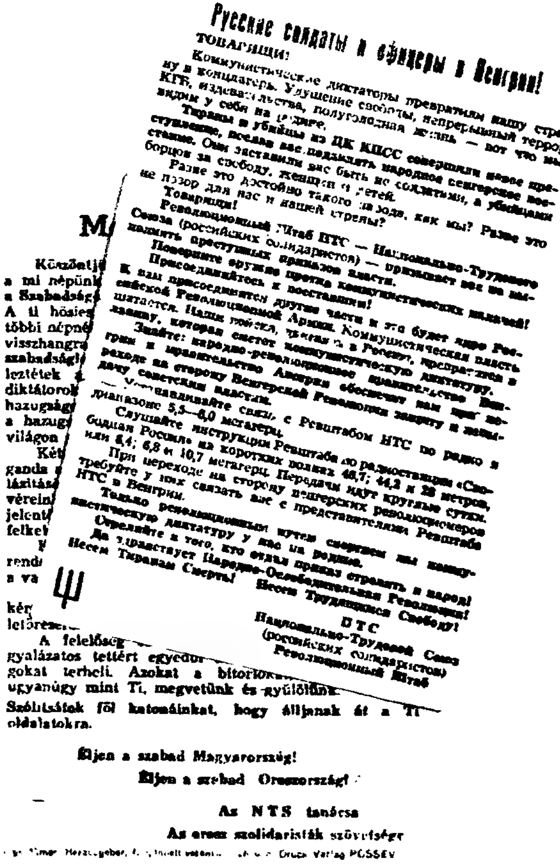

Русские солдаты и офицеры в Венгрии!

Товарищи!

Коммунистические диктаторы превратили нашу страну в концлагерь. Удушение свободы, непрерывный террор КГБ, издевательства, полуголодная жизнь — вот что мы видим у себя на родине.

Тираны и убийцы из ЦК КПСС совершили новое преступление, послав вас подавлять народное венгерское восстание. Они заставили вас быть не солдатами, а убийцами борцов за свободу, женщин и детей.

Разве это достойно такого народа, как мы? Разве это не позор для нас и нашей страны?

Товарищи!

Революционный Штаб НТС — Национально-Трудового Союза (российских солидаристов) — призывает вас не выполнять преступных приказов власти.

Поверните оружие против коммунистических палачей!

Присоединяйтесь к восставшим!

К вам присоединятся другие части и это будет ядро Российской Революционной Армии. Коммунистическая власть шатается. Наши войска, [illegible] в России, прекратят войну, которая сметет коммунистическую диктатуру.

Знайте: народно-революционное правительство Венгрии и правительство Америки обеспечат вам при переходе на сторону Венгерской Революции защиту и помощь советским властям.

Устанавливайте связь с Революционным Штабом НТС по радио в диапазоне 5,5—6,0 мегагерц.

Слушайте инструкции Ревштаба по радиостанции «Свободная Россия» на коротких волнах 46,7; 44,2 и 23 метров, или 6,4; 6,8 и 10,7 мегагерц. Передачи идут круглые сутки.

При переходе на сторону венгерских революционеров требуйте у них связать вас с представителями Ревштаба НТС в Венгрии.

Только революционным путем свергнем мы коммунистическую диктатуру у нас на родине.

Отрекайтесь в того, кто отдал приказ стрелять в народ!

Да здравствует Народно-Освободительная Революция!

Несем Тиранам Смерть! Несем Трудящимся Свободу!

НТС

Национально-Трудовой Союз

(российских солидаристов)

Революционный Штаб

M

Kürzdatj

a mi népünk

a Szabadság

A ti hősies

többi népné

visszhangra

szabadságl

leztétek

diktátorok

hazugság

a hazug

világon

Két

ganda

lázitás

véreín

jelent

felkel

rend

a va

kér

letöresc

A felelősség

gyalázatos tettért egyedül

gokat terheli. Azokat a bitorlók

ugyanúgy mint Ti, megvetünk és gyűlölünk.

Szólítsátok föl katonáinkat, hogy álljanak át a Ti oldalatokra.

Éljen a szabad Magyarország!

Éljen a szabad Oroszország!

Az NTS tanácsa

Az orosz szolidaristák szövetsége

Hrsg. Inhaber, Herausgeber, f. d. Inhalt verantw. ... Druck Verlag POSSEV

Az ellenforradalom idején Nyugaton nyomtatott orosz—magyar nyelvű röplapokat szórtak szét Magyarországon a „Nemzeti Munka Szövetség Forradalmi Tanácsa" nevében. A röpirat felszólítja az olvasót: „Hallgassátok a »Szabad Oroszország« rádióállomás útján a 46,7, 44,2 és 23 méteres hullámhosszon a forradalmi tanács instrukcióit."

A röpiratokra — valószínűleg tévedésből — rányomtatták német nyelven a kiadó nevét is, s utólag ezt a röpiratokról levágták. Az itt közölt példányon a levágás csak félig sikerült, a röpirat alján olvasható a német szöveg: „Tulajdonos, kiadó, és a nyomásért felelős a Possev Kiadó".

A „Szabad Oroszország" — a Szabad Európa Rádió orosz nyelvű adója. A fenti röpiratból is kitűnik, hogy a Szabad Európa Rádió közvetlen katonai utasításokat is adott az ellenforradalmároknak.

E röpirat is fényes bizonyítéka, mit ért a Német Szövetségi Köztársaság által indított, a Szabad Európa Rádió magyarországi szerepével kapcsolatos vizsgálata, amely nem talált bizonyítékot a Szabad Európa Rádió magyarországi beavatkozására.

A Balzac utca 43. számú bérház volt tulajdonosa természetesnek tartotta, hogy az államosítást érvénytelenítik, s újra kezdetét veheti a lakbéruzsora. Már kitette a házra az itt látható táblát.

Somogy megye hírhedt reakciós alakja volt Vidovics Ferenc egykori főispán. Októberben megjelent Kaposváron, hogy újra elfoglalja hivatalát. Gyűlést hívott össze, amelynek ő volt a vezérszónoka, majd utána megszervezte az elesett szovjet harcosok emlékművének ledöntését.

Turcsányi Albert lelkész, aki tevékeny tagja volt az „Ébredő Magyarok" fasiszta egyesületének, az ellenforradalom idején Mindszenty személyi titkára lett. A primás utasítására november 3-án megszervezte az Állami Egyházügyi Hivatal iratainak elrablását. Az ellenforradalom után amerikai diplomaták segítségével Nyugatra akart szökni.

Tabódi István horthysta százados, háborús és népellenes bűncselekményekért volt elítélve. Mindszenty személyes utasítására megszervezte, és több kispappal karöltve megszállta az Állami Egyházügyi Hivatalt.

Lieszkovszky Pál volt horthysta alezredes az októberi ellenforradalom idején Mindszenty utasítására részt vett az Állami Egyházügyi Hivatal kifosztásában és iratainak elrablásában.

A többször büntetett Balogh László a Baross tér 19. szám alatt tanyázó ellenforradalmi alakulat zászlóaljparancsnoka volt. Kommunisták elhurcolásában és kifosztásában vett részt, majd Ausztriába szökött, onnan Lengyel Béla horthysta altábornagy és Tormai Gábor, a Szabad Európa Rádió munkatársának megbízottjaként két esetben visszajött Magyarországra és illegális szervezkedést kezdeményezett.

Az ellenforradalom idején sok nyugati „újságíró" járt Magyarországon. Visnyei Sándornak, a Gehlen kémszervezet letartóztatott ügynökének újságíró igazolványa, amely szabad mozgást biztosított számára.

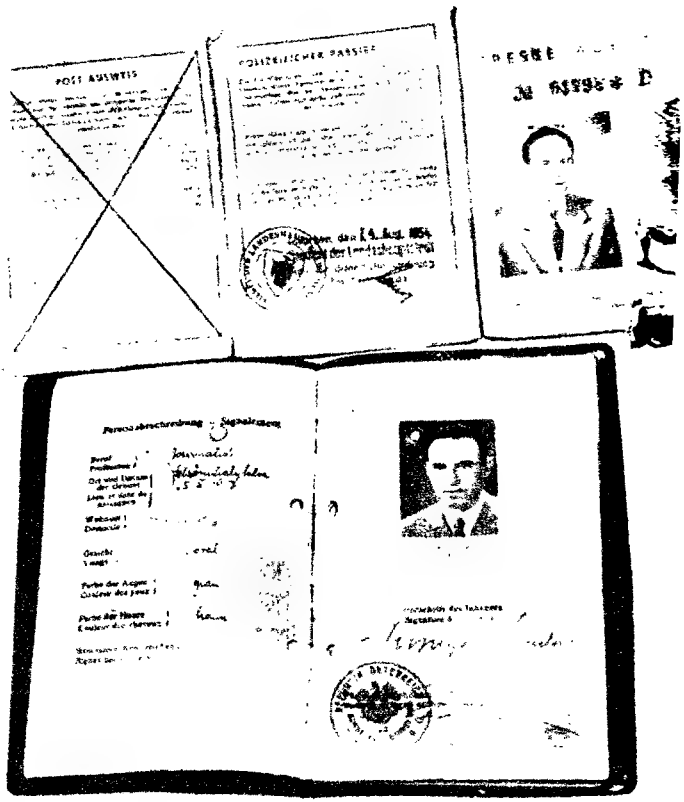

Renner Péter, a Corvin-köziek szakaszparancsnoka az ellenforradalom után Ausztriába szökött, majd onnan kémfeladattal visszaküldték. A nála lefoglalt tárgyak között volt ez a kisméretű magnetofon készülék is.

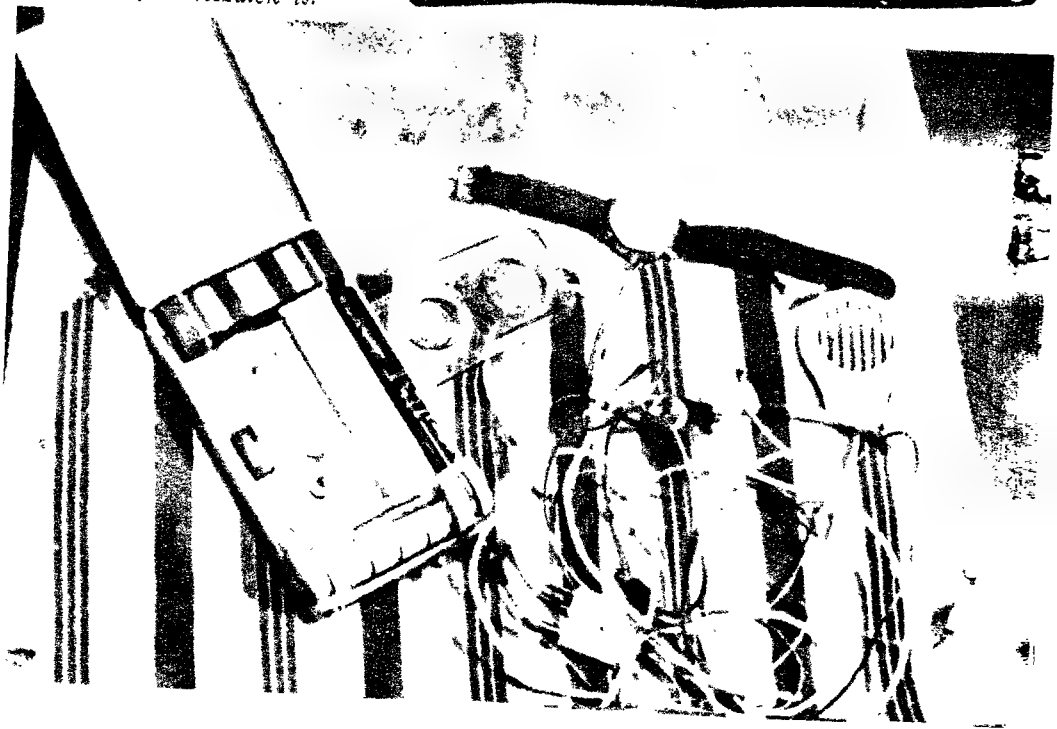

Mayer Antal SS-legény, aki vezető szerepet játszott Tóth Ferenc százados meggyilkolásánál, német vaskeresztjét, a Gestapo fémből készült igazoló plakettjét és fasiszta jelvényeit is megőrizte.

Tóth Ferenc százados meglincselése rovottmultú bűnözők gaztette volt.

Az egész világot bejárta a Köztársaság téri párház előtti tömeges gyilkosságok képe. Néhányan a sortüzet szinte csodával határos módon élték át, köztük a képünkön látható Berta-Somogyi Lajos, államvédelmi katona, becsületes, egyszerű falusi fiatalember is. De a londoni rádió 1957 július 29-i adásában a gyilkosságot dicsőíti, „igazságosztásnak" nevezi, s az áldozatokat gyalázza. A londoni rádió ezeket mondotta: **„Hej, de ismerős az ábrázatuk. Ők azok, akiket kifüstöltek a budapesti pártszékházból a felkelők, ők azok, akiket a kivégzőszakasz elé állítottak. Ez a jelenet nemsokára megjelent a Life című amerikai képeslapban és átvette az egész világsajtó. — A képen a három ávós feje fölé tartott kézzel áll az igazságosztó lövések eldördülése előtt."**

Berta-Somogyi Lajos és fiatalon elesett társai a gyilkos sortűz pillanatában. (A Life képe)

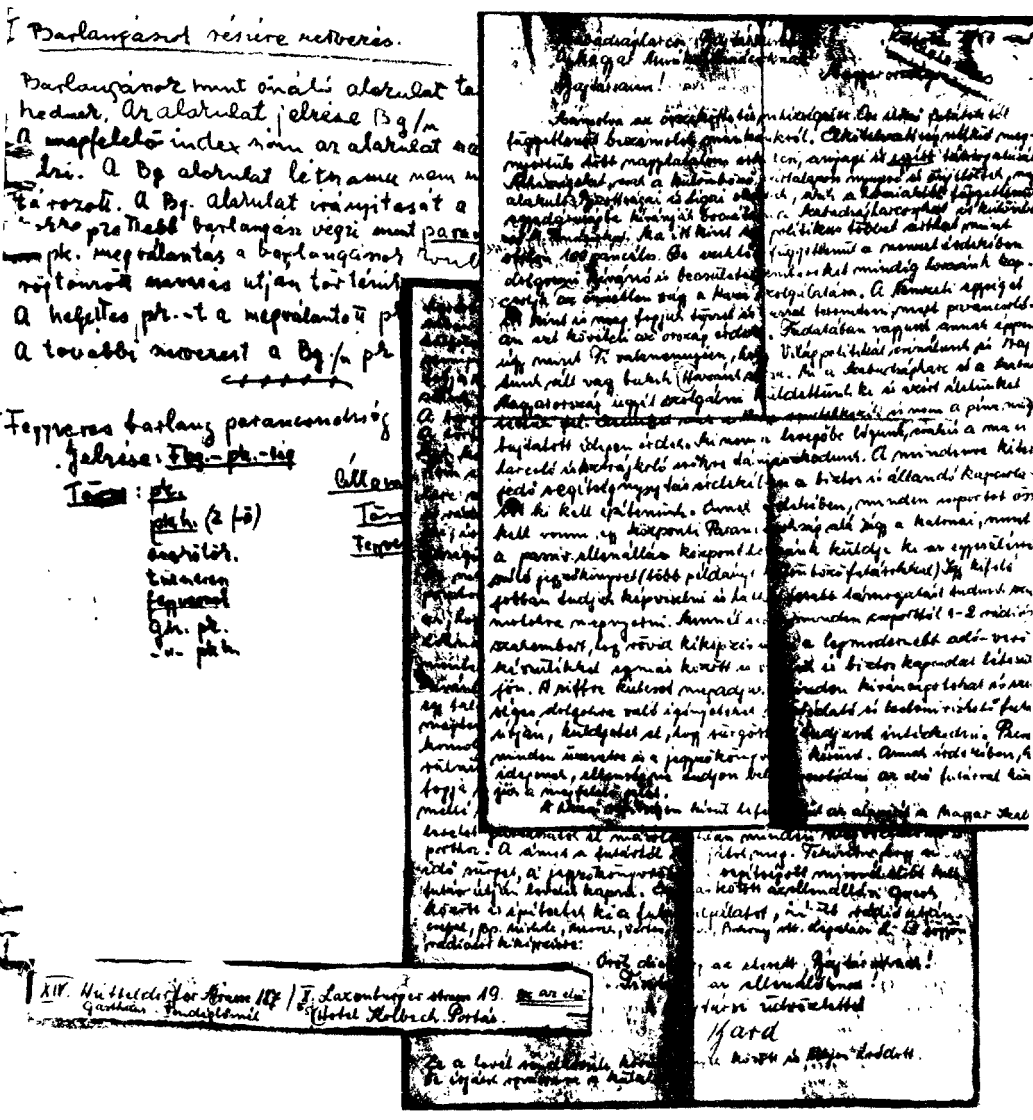

Több mint félszáz tagját fogta el a rendőrség annak az ellenforradalmi bandának, amely az angol titkos szolgálat egyik bécsi megbízottjával, Kapun Edwarddal állt kapcsolatban. A banda kapcsolatot tartott Lengyel Bélával, a horthysta altábornaggyal és Tormai Gáborral, a Szabad Európa Rádió ügynökével is. Utóbbi segítette át őket a határon. A fenti kép: a lefoglalt dokumentumok egy része. (A levelek melletti címeken kellett jelentkezniök.)

A magyar golyószórón és géppuskán kívül (3, 9) MG 42 német villámgéppuska (1), német géppisztoly (2), német rohamkarabély (4), Steyer MP 28 (5), Steyer MP 35 (6), USA géppisztoly (7), Beretta 9 mm (8), Thomson 9/45 (10), rövid Thomson (11) géppisztolyokat találunk az ellenforradalom fegyvertárában.

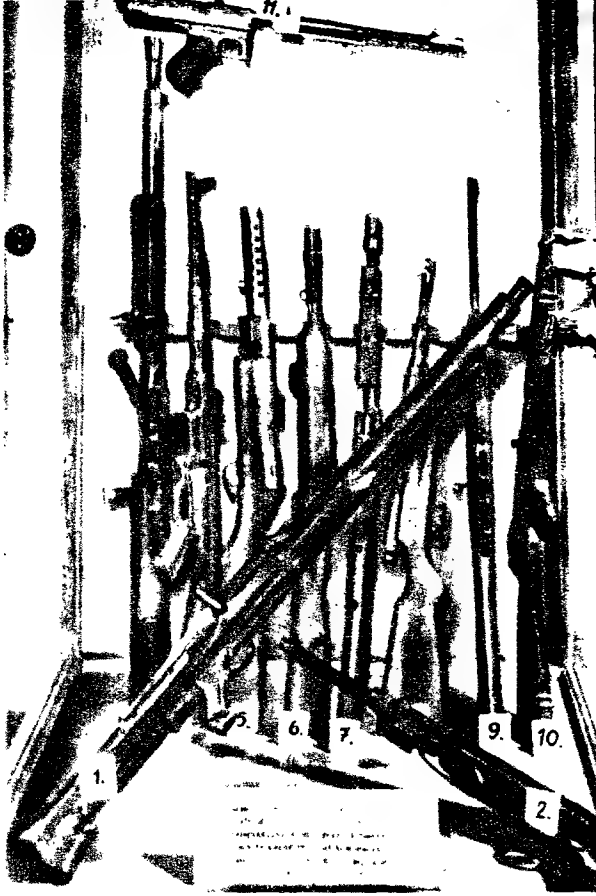

Forradalmi Karhatalmi Bizottság
Operatív Bizottsága
Bp.V.ker. Deák 6. II.234.

Fegyver és Lőszer rab

Utasítom, hogy Blázi László bajtárs rés
15o drb. géppisztolyt, ész ~~3 drb. golyó~~

szigsz: V.032062

Bo.1956. nov. 2.

Forradalmi Karhatalmi Bizottság
Operatív Bizottsága.
Budapest,V., Engels tér 7.II.em.234.

HM. Központi Fegyver Szert

Budapest,
IX., Tímót u.6.sz.

Reitgruber

Utasítom, hogy adjon ki ŕ/ŕ/ŕ/ŕ/ŕ/ŕ/ŕ Rudolf nemzetőr bajtársnak a személyigazolvány felmutatása mellett /melynek száma ÁU-II. 166686 sz./ 6 drb. géppisztolyt darabonként 2oo drb. töltéssel.

Forradalmi Karhatalmi Bizottság
Operatív Bizottsága.
Budapest,V.,Engels tér 7.II.em.234.

HM. Központi Fegyver Szertár Parancsnokságának,

Budapest,
IX., Tímót u.6.sz.

Utasítom, hogy adjon ki K a l o c s a i György nemzetőr bajtársnak a személyigazolvány felmutatása mellett /: melynek száma: ÁU-II. 163497. :/ 4 db géppisztolyt á: 2oo drb, ~~4 drb~~ pisztolyt á: 1oo db lőszert.

Budapest, 1956. november 1.

Király Béla vezérőrnagy
Forradalmi Karhatalmi Bizottság vezetője.

Fasiszták és bűnözők tömegével kaptak fegyvereket. Király Béla, „A Forradalmi Karhatalmi Bizottság vezetője", a fasiszta bűncselekményekért lefogott Kalocsai Györgynek, a több évre elítélt háborús bűnös Reitgruber Rudolfnak és hasonlóknak adott fegyvereket.

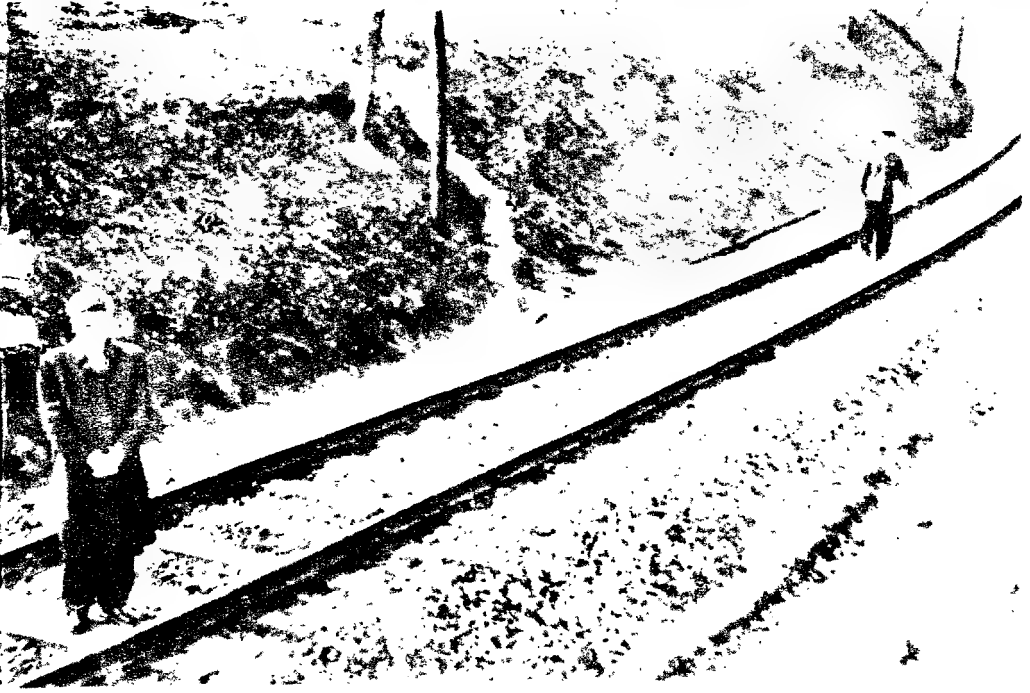

Horváth László hat társával az ellenforradalom napjaiban behatolt a Ferenc körút 43. sz. házba, kommunistákat keresett, majd kifosztották a házat. November 4-e után Pilisvörösvár környékén bújtak meg s itt „szervezték a pilisvörösvári bányászok sztrájkját". A sztrájk szervezése abból állt, hogy november 20-án az Esztergom—Budapesti vasútvonal mentén lefogták a vasúti őrt, kiszedték a vágány csavarjait és kisiklattak egy munkásvonatot. Képünkön az egyik tettes a helyszíni szemlén. A vasúti őr mutatja, hogy a kanyar előtt tolták el a sínszálakat. Alul a sínfelszedésből származó kiszedett csavarok láthatók.

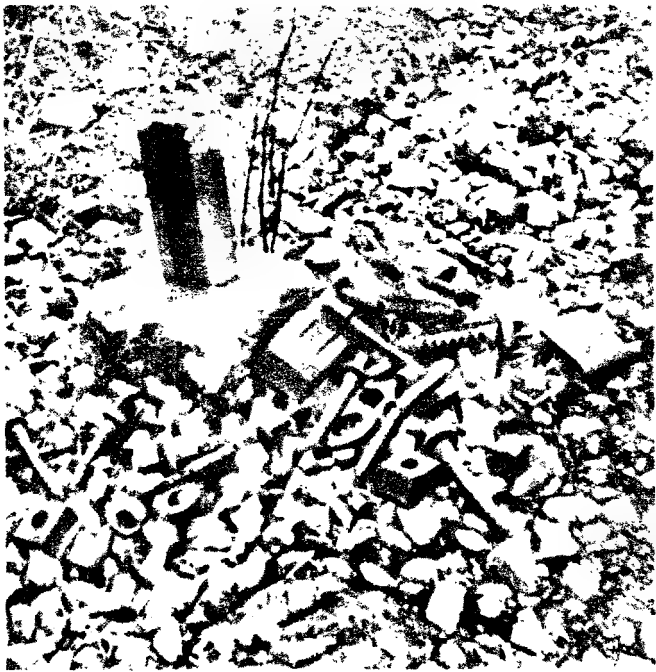

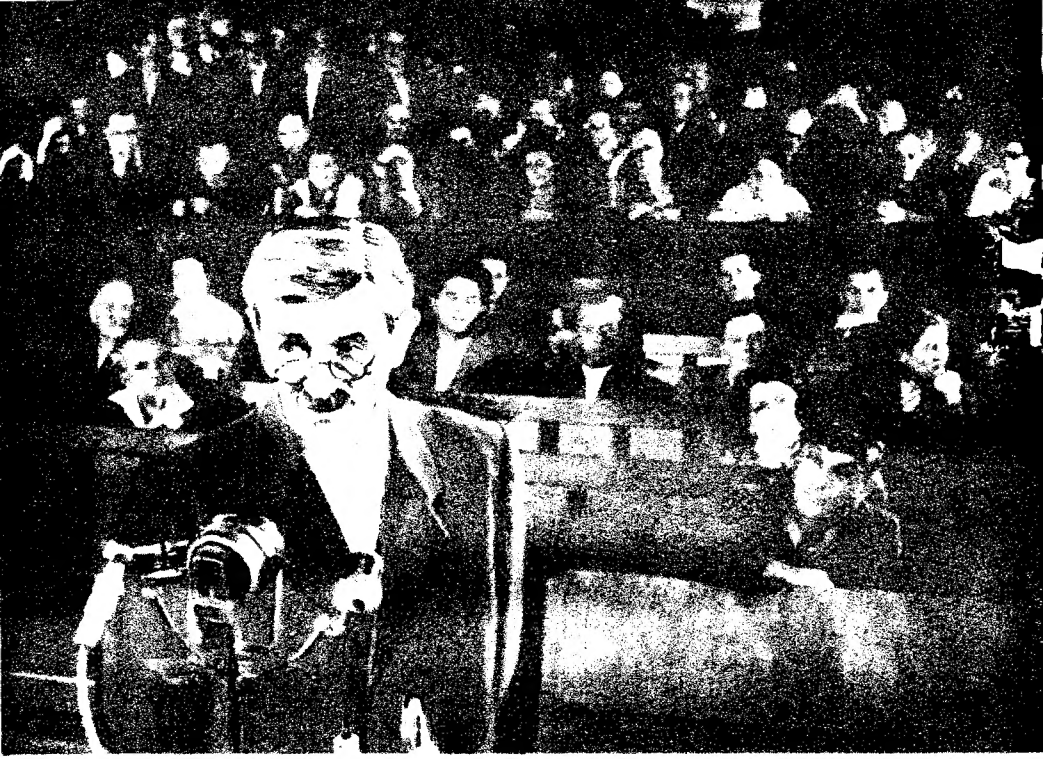

Francia Kiss Mihály, az 1919-es ellenforradalom hírhedt tömeggyilkosa, 12 évig álnéven bújkált. Az októberi napokban elérkezettnek látta idejét, hogy előbújjon rejtekéből, s részt vegyen a kommunisták elleni akciókban.

Varga János volt csendőrtiszthelyettes októberben újból porondra lépett, s Kajárpécen a falu párttitkárát — régi csendőrhöz illően — megverte és a padlásról ledobta.

A fegyver a munkásosztály kezében van. A munkásőrség felvonul. Sok tízezer munkás jelentkezett a munkásőrségbe, hogy megakadályozzák 1956 októberének megismétlődését.

Több mint 50 ezer budapesti dolgozó tett hitet a forradalmi munkás-paraszt kormány mellett március 29-én a kommunista hazafiak véréről öntözött Köztársaság téren.

Több mint negyedmillió budapesti dolgozó vonult fel május elsején, s bizonyította, hogy Magyarországon nem lehet mégegyszer megingatni a nép hatalmát.

Augusztus 20-án, az Alkotmány napján százezer ember, jobbára parasztok részvételével folyt le a kúnsági kisvárosban, Kisújszálláson az ünnepi gyűlés, amelynek előadói Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke és Kádár János, a forradalmi munkás-paraszt kormány elnöke voltak.

Ára 4,— Ft